

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAKIN İLİŞKİ İNANÇLARI VE BENLİK
DEĞİŞİMLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNİN NİTELİĞİNİ YORDAMA GÜCÜ

Serpil TUNCER

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAKIN İLİŞKİ İNANÇLARI VE BENLİK
DEĞİŞİMLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNİN NİTELİĞİNİ YORDAMA GÜCÜ

THE PREDICTIVE POWER OF CLOSE RELATIONSHIP BELIEFS AND SELF-
CHANGES ON ROMANTIC RELATIONSHIP QUALITY OF UNIVERSITY
STUDENTS

Serpil TUNCER

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,
Serpil TUNCER'in hazırladığı "¼niversite ¼đrencilerinin Yakın İlişki İnançları ve Benlik Değişimlerinin Romantik İlişkilerinin Niteliğini Yordama G¼c¼" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalında Y¼ksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı Prof. Dr. Tuncay ERGENE

İmza

J¼ri Üyesi (Danışman) Doç. Dr. Meliha TUZG¼L DOST

İmza

J¼ri Üyesi Prof. Dr. Filiz BİLGE

İmza

J¼ri Üyesi Doç. Dr. Kemal ¼ZTEMEL

İmza

J¼ri Üyesi Dr. ¼đr. Üyesi Olcay YILMAZ

İmza

Bu tez Hacettepe ¼niversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, ¼đretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri ¼yeleri tarafından / / tarihinde uygun g¼r¼lm¼ř ve Enstit¼ Y¼netim Kurulunca / / tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber şAHİN
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

Scanned with
CamScanner

Öz

Bu araştırmanın amacı, romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişkilerine dair inançları ile ilişkilerinde yaşadıkları benlik değişiminin romantik ilişkilerinin niteliğini yordama gücünü belirlemektir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları, benlik değişimleri ve ilişki niteliğinin cinsiyete ve romantik ilişkinin süresine göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu üç büyük şehirde yer alan farklı devlet üniversitelerinde öğrenim görmekte olan ve romantik ilişkisi bulunan 361 (212 kadın, 149 erkek) lisans öğrencisi oluşturmaktadır.

Araştırmada İlişki İnançları Ölçeği (İİÖ), Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği (TRİBDÖ), İlişki Niteliği Ölçeği (İNÖ) ve “Kişisel Bilgi Formu (KBF)” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için “bağımsız örneklemeler için t-testi, çoklu doğrusal regresyon analizi ve tek yönlü varyans analizi” yöntemlerinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde LISREL ve SPSS 23.0 paket programları kullanılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre yakın ilişki inançlarının alt boyutları olan “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ve “Romantik idealizm”, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin sosyal destek alt boyutunu; “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” çatışma alt boyutunu; “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” derinlik alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır. Benlik değişiminin alt boyutlarından benlik genişlemesi ve benlik daralması, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin sosyal destek alt boyutunu; benlik genişlemesi, benlik daralması ve benlik kirlenmesi ise çatışma ve derinlik alt boyutlarını anlamlı olarak yordamaktadır. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliği, romantik ilişkinin süresine ve cinsiyete göre; yakın ilişki inançları ve benlik değişimleri cinsiyete göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir.

Anahtar sözcükler: ilişki inançları, benlik değişimi, ilişki niteliği, psikolojik danışma ve rehberlik, üniversite öğrencileri

Abstract

The aim of the current study is to determine the predictive power of the university students' beliefs about their relationships and the self-change in their relationships on quality of their romantic relationships. In addition, it has also been examined whether the close relationship beliefs, self-change and relationship quality differ according to the gender and duration of the relationship. The study group of the research consists of 361 (212 female, 149 male) undergraduate students with a romantic relationship and continue their education at different state universities in three big cities.

In the study, The Relationship Beliefs Scale (RBS), The Turkish Version of the Relational Self-Change Scale (TVRSCS), Relationship Quality Scale (RQS) and Personal Information Form (PIF) have been used. For the analysis of the data obtained from the research, the independent samples t-test, multiple linear regression analysis and one-way analysis of variance methods have been used. LISREL and SPSS 23.0 packet programs have been utilized for the data analysis. According to the findings of the research, "We must be completely open and honest to each other", "We must meet all needs of each other", "We must do everything together" and "Romantic idealism" dimensions of the close relationship beliefs, significantly predict the social support dimension; "We must meet all needs of each other" predicts conflict dimension; "We must be completely open and honest to each other", "We must do everything together", "We must be able to change each other" and "Romantic idealism" predict the depth dimension of the romantic relationship quality of the university students. The dimensions of self-change, self-expansion and self-contraction significantly predict the social support dimension; self-expansion, self-contraction and self-adulteration as to significantly predict the conflict and depth dimensions. The quality of the romantic relationships of the university students differ significantly according to the duration of the relationship and gender; their close relationship beliefs and self-changes differ significantly according to the gender.

Keywords: relationship beliefs, self-change, relationship quality, psychological counseling and guidance, university students.

Teşekkür

Öncelikle en büyük teşekkürü değerli tez danışmanım Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST'a etmeliyim. Tez danışmanım olarak kendisini seçtiğim için, tezimin her aşamasında tekrar tekrar "iyi ki" dememi sağladığı için... Bir taraftan okul psikolojik danışmanı olarak görev yaparken diğer taraftan tez sürecimi sürdürdüğüm zorlu dönemde; yorulduğum, bunaldığım her anda beni motive eden, ayağa kaldıran ve süreci kolaylaştırmak için elinden geleni yapan sevgili hocam, bir kez daha iyi ki siz... Emekleriniz, ilginiz ve benim için en önemlisi sıcaklığınız için sonsuz teşekkürler.

Tez jürimde yer alan, lisans eğitimimden bu yana destekleri ve güler yüzleriyle her zaman yanımda olduklarını hissettiren değerli hocalarım Prof. Dr. Tuncay ERGENE'ye, Prof. Dr. Filiz BİLGE'ye, jürim aracılığıyla tanışma fırsatı bulduğum için çok memnun olduğum Doç. Dr. Kemal ÖZTEMEL'e ve Dr. Öğr. Üyesi Olcay YILMAZ'a sundukları katkılardan ve geri bildirimlerinden dolayı teşekkür ederim.

Verilerimin analizinde verdiği destek ve katkılarından dolayı Arş. Gör. Haydar KARAMAN'a teşekkürlerimi sunuyorum. Analizlerle alakalı tüm sorularıma sabırla ve açıklayıcı cevaplar verdiği için çok teşekkürler.

Yüksek lisans eğitimim süresince gerek ders gerekse tez dönemimde aklıma takılan konular olduğunda ve destek almaya ihtiyaç duyduğum zamanlarda ilk aklıma gelen isimler olan, deneyimleriyle beni aydınlatan Arş. Gör. Tolga ZENCİR ve Hacettepe PDR Doktora Programı öğrencisi arkadaşım Orhan AĞAÇCI'ya teşekkür ediyorum.

Ve tüm Hacettepe PDR ailesi... Lisans ve yüksek lisans ile birlikte sekiz yıl boyunca ikinci ailem olan beni yetiştiren değerli hocalarıma, sevgili arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Lisans döneminden bu yana birlikte olduğum, tez yazma sürecinde saatlerce konuşarak birbirimizi motive ettiğimiz, zaman zaman çok zorlansak da birlikte başaracağımıza hep inandığımız güzel arkadaşım Goncagül PALA, benim için teşekkürü en çok hak edenlerden. İyi ki hep yanımdaydın canım arkadaşım, hep ol...

Benim ben olmamı sağlayan, beni bugünlere getiren en değerlilerim, canım aileme ayrı ayrı teŗekkür etmek istiyorum. Hayatımın her alanında en büyük destekçim, yüksek lisans ve özellikle tez sürecinde tüm yakınmalarımı, problemlerimi bıkmadan dinleyen, beni anlayan ve aramızdaki onca mesafeye rağmen iyi olmam için uğraşan canım annem Nuray TUNCER'e; her zaman arkamda olduğunu bildiğim, neşe kaynağım canım babam Selahattin TUNCER'e; benzer süreçlerden geçtiğimiz, zaman zaman başını şişirdiğim taze araştırma görevlisi sevgili kardeşim Nursel TUNCER'e ve küçüğüm Ali TUNCER'e benim için yaptıkları her şey için teŗekkür ederim. İyi ki varsınız...

Son olarak tezimin konusunu belirlememde büyük etkisi olan, hayatımı anlamlandıran ve benliğimi güzelliklerle dolduran sevgili nişanlım Ahmet ARAS'a hep arkamda olduğu ve beni motive ettiği için teŗekkür ederim. İyi ki hayatımdasın...

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract.....	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	viii
Şekiller Dizini.....	ix
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	x
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	7
Araştırma Problemi.....	8
Sayıtlılar.....	9
Sınırlılıklar.....	9
Tanımlar.....	10
Bölüm 2.....	12
Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	12
Benlik Değişimi.....	12
İlişki İnançları.....	19
İlişki Niteliği.....	24
İlgili Araştırmalar.....	31
Bölüm 3.....	42
Yöntem.....	42
Araştırma Grubu.....	42
Veri Toplama Süreci.....	44
Veri Toplama Araçları.....	44
Verilerin Analizi.....	50
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	55

İlişki Niteliğinin Yordayıcılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	55
İlişki Niteliğinin Romantik İlişki Süresine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	61
İlişki Niteliğinin Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	66
İlişki İnançları ve Benlik Değişiminin Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	67
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	70
Araştırma Sonuçları	70
Tartışma.....	72
Öneriler	82
Kaynaklar	85
EK-A: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Uygulama İzinleri.....	96
EK-B: Örnek Ölçek Maddeleri	99
EK-C: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	103
EK-Ç: Etik Beyanı.....	104
EK-D: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu.....	105
EK-E: Thesis Originality Report.....	106
EK-F: Yayımlama ve Fikri Mülkiyet Hakları Beyanı	107

Tablolar Dizini

Tablo 1 İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli	13
Tablo 2 Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri	43
Tablo 3 Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri Tablosu	49
Tablo 4 İlişki Niteliği Ölçeği İç Tutarlık Güvenirliği Tablosu	49
Tablo 5 Alt Boyutlara İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu	51
Tablo 6 İlişki Niteliğinin Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Bağlantı Tablosu	52
Tablo 7 Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Tablosu.....	53
Tablo 8 Sosyal Destek Boyutunun Yordayıcılarından İlişki İnançlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	56
Tablo 9 Çatışma Boyutunun Yordayıcılarından İlişki İnançlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	57
Tablo 10 Derinlik Boyutunun Yordayıcılarından İlişki İnançlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	58
Tablo 11 Sosyal Destek Boyutunun Yordayıcılarından Benlik Değişimine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	59
Tablo 12 Çatışma Boyutunun Yordayıcılarından Benlik Değişimine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	60
Tablo 13 Derinlik Boyutunun Yordayıcılarından Benlik Değişimine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	61
Tablo 14 İlişki Süresine Göre Sosyal Destek Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu.....	62
Tablo 15 İlişki Süresine Göre Sosyal Destek Puanlarına Ait ANOVA Tablosu	63
Tablo 16 İlişki Süresine Göre Çatışma Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu....	64
Tablo 17 İlişki Süresine Göre Derinlik Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu	65
Tablo 18 İlişki Süresine Göre Derinlik Puanlarına Ait ANOVA Tablosu.....	65
Tablo 19 Cinsiyete Göre Sosyal Destek, Çatışma ve Derinlik Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları	67
Tablo 20 Cinsiyete Göre İlişki İnançları Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları.....	68
Tablo 21 Cinsiyete Göre Benlik Değişimi Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları.....	69

Şekiller Dizini

Şekil 1. Doğrulayıcı faktör analizi modeli.....	48
---	----

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

BBİK: Birbirimizin Bütün İhtiyaçlarını Karşılmalıyız (İlişki İnançları Ölçeği 4. Faktör)

BD: Birbirimizi Değiştirebilmeliyiz (İlişki İnançları Ölçeği 5. Faktör)

BKTADO: Birbirimize Karşı Tamamen Açık ve Dürüst Olmalıyız (İlişki İnançları Ölçeği 1. Faktör)

BZO: Birbirimizin Zihnini Okuyabilmeliyiz (İlişki İnançları Ölçeği 2. Faktör)

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

HŞBY: Her Şeyi Birlikte Yapmalıyız (İlişki İnançları Ölçeği 3. Faktör)

İİÖ: İlişki İnançları Ölçeği

İNÖ: İlişki Niteliği Ölçeği

KBF: Kişisel Bilgi Formu

Rİ: Romantik İdealizm (İlişki İnançları Ölçeği 6. Faktör)

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (Statistical Package for the Social Sciences)

TDK: Türk Dil Kurumu

TRİBDÖ: Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu açıklanmıştır. Ardından araştırmanın amacı ve önemine yer verilerek araştırma problemi ve alt problemleri sıralanmıştır. Son olarak araştırmanın sayıltıları ve sınırlılıkları belirtilerek araştırmada yer alan kavramlar tanımlanmıştır.

Problem Durumu

Sosyal birer varlık olan insanlar, diğer insanlara ve onlarla ilişki kurmaya ihtiyaç duyarlar. Diğer insanlarla kurdukları kişilerarası ilişkiler ve etkileşimler sayesinde bireyler sevme/sevilme, ait olma, saygı gibi sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayarak daha anlamlı bir hayat sürerler. Adler (1982) tüm yaşam sorunlarının “arkadaşlık kurma ve dostça sevgi, çalışma ve meslek sahibi olma, yakın ilişkiler geliştirme ve aşk” şeklinde üç temel sosyal sorunda birleştiğini belirtmiştir. Adler, kişilerarası ilişkileri içeren bu üç süreci evrensel yaşam görevleri (life tasks) olarak tanımlamış ve bu yaşam görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirmenin önemine değinmiştir (Adler, 1982).

Bireyler yaşamlarının her alanında anlamlı yakın ilişkiler geliştirme eğilimindedirler. Bu yakın ilişkiler romantik ilişkiler, ebeveyn ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri, iş arkadaşlığı, komşuluk ilişkileri gibi farklı türlerde ilişkileri kapsamaktadır. Kurulan yakın ilişkilerin insan davranışı ve gelişimi üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır (Reis, Collins ve Berscheid, 2000). Reis ve diğerleri (2000) geliştirilen ilişkilerin başarısı ile sağlık ve iyi oluş arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir. Yüksek kaliteli yakın ilişkiler bireylerin fiziksel sağlıkları ile ruh sağlıklarını ve iyi oluş düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir.

Yakın ilişkiler, bebeklik ve çocukluk döneminde anne ve/veya bakım verene karşı geliştirilen bağlanma ile başlar ve yetişkinlik döneminde yakın ilişkilerin türlerinden biri olan, daha derin ve özel duygularla karakterize romantik ilişkilere doğru evrilir. Hazan ve Shaver (1987), yetişkinlik dönemindeki yakın duygusal ilişkileri bir bağlanma süreci olarak ele alarak bu ilişkilerin bebeklik döneminde geliştirilen bağlanmanın bir örneği ve devamı niteliğinde olduğunu; bebeklik döneminde geliştirilen bağlanma stiline yetişkinlerin romantik ilişkilerini

deneyimleme biçimlerini etkilediğini ortaya koymuştur. Buradan bireylerin -türü ve içeriği değişse de- hayatlarının her döneminde diğer insanlarla bağ kurmaya ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Romantik ilişkilerin insan hayatındaki yerinin önemine dayanarak bu konu araştırmacılar tarafından yoğun olarak araştırılmış ve farklı şekillerde ele alınmıştır (Collins, 2003; Collins, Welsh ve Furman, 2009; Furman, 2002; Furman ve Shaffer, 2003; Reis ve diğerleri, 2000). Literatür incelendiğinde romantik ilişki kavramını en kapsamlı şekilde ele alan ve açıklayan kişinin Collins (2003) olduğu görülmektedir. Collins'in ikili yapısı ve ayırt edici özelliklerini vurguladığı tanıma göre romantik ilişki tarafların karşılıklı olarak kabul ettiği, gönüllülüğe dayanan ve kendine özgü bir yoğunluğa sahip etkileşimlerdir. Collins, çalışmasında romantik ilişkilerin insan gelişimi açısından önemi üzerinde durmakta; romantik ilişkileri tanımlamada ve gelişimsel önemini araştırmada yararlı olabilecek beş özelliğe sahip bir çerçeve sunmaktadır. Bir başka ifadeyle romantik ilişkilere ait olan ve araştırmalarda dikkate alınması gereken beş özellik olduğunu savunmaktadır. Bu özellikler: katılım (involvement), partner seçimi (partner selection), ilişki içeriği (content), ilişki kalitesi/niteliği (quality) ve bilişsel ve duygusal süreçlerdir (cognitive and emotional processes).

Üniversite yılları, ülkemizde yaklaşık 18-25 yaş aralığına denk gelmekte ve bu dönem gelişimsel olarak "ileri ergenlik" veya "genç yetişkinlik" dönemi olarak adlandırılmaktadır (Kılıççı, 2006). Bu dönem, gençlerin "gençlik çağının olgunlaşan grubu" olarak nitelendirildiği ve yetişkinliğe hazırlandığı bir "geçiş" dönemi olarak değerlendirilmektedir (Kılıççı, 2006). Üniversiteye devam eden genç bireylerden ergenlik döneminin özelliklerini taşımaları; bununla birlikte özerk olma, kendi kararlarını alabilme ve sorumluluk alma gibi yetişkinlik döneminin belirgin özelliklerini göstermeleri beklenmektedir (Türküm, Kızıldaş ve Sarıyer, 2004). Arnett (2000) ise bu dönemi, bireylerin çocukluk ve ergenlik döneminin bağımlılığından sıyrıldığı ancak tam olarak yetişkinliğin gerektirdiği sorumlulukları yüklenmediği bağımsız bir dönem olarak tanımlamıştır. Arnett; iş, aşk ve dünya görüşü gibi yaşamın önemli alanlarında bireylerin çeşitli özellikler keşfettiklerini belirttiği bu döneme "beliren yetişkinlik (emerging adulthood)" adını vermiştir. Bu dönem Erikson'un; bireyin psiko-sosyal gelişimini, her biri belli bir kriz durumuyla karakterize olan sekiz aşamayla açıkladığı yaklaşımının "yakınlığa karşı

yalıtılmışlık” dönemine denk gelmektedir (Erikson, 1968). Erikson ileri ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin, kendi içsel kaynaklarıyla birlikte yakın ilişkiler kurmasının öneminden bahsetmiştir. Kişinin karşı cinsle veya bir başka insanla hatta kendisiyle bile gerçek bir yakınlık kurabilmesinin, ancak gerçek bir kimlik duygusuyla mümkün olabileceğini dile getirmiştir (Erikson, 1968, 1980). Diğer insanlarla yakın ilişkiler kuramayan gençler, derin bir izolasyon duygusu yaşamaktadır. Erikson “Sevdiğimiz kadar biziz” diyerek genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkiler kurmanın önemini vurgulamıştır.

Romantik ilişkiler ve yakınlığın, gençlerin yerine getirmeleri gereken önemli gelişimsel görevlerden biri olmasının yanı sıra (Sullivan, 1953) gençlerin karşı cinsle kurdukları romantik ilişkilerin birtakım gelişim görevlerini yerine getirmede önemli rol oynadığı da belirtilmektedir. Bu üç gelişim görevi “özgün bir kimlik geliştirmek, karşı cinsle yakınlık kurmak ve ilişki becerilerini geliştirmek, cinsel arzu ve dürtülerini kabullenerek bu duygularla sağlıklı bir biçimde baş etmek”tir (Feldman ve Gowen, 1998).

Romantik ilişkilerin ergenler ve genç yetişkinlerin psiko-sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerini ortaya koyan birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmaların bulguları, romantik bir ilişkiye sahip olmanın ergenler ve genç yetişkinlerin kimlik gelişimi ve benlik kavramlarının oluşumunda önemli rol oynadığını (Connolly ve Konarski, 1994; Furman ve Shaffer, 2003), sosyal gelişimlerine katkıda bulunduğunu ve sosyal uyumlarını arttırdığını (Hamamcı ve Esen Çoban, 2010), stresle baş etmede olumlu etkileri olduğunu (Büyükşahin, 2001) ortaya koymaktadır. Bununla birlikte bir romantik ilişkiye sahip olmak ve bu ilişkinin niteliği, romantik benlik kavramı ve kişinin benlik saygısıyla olumlu yönde ilişkili bulunmuştur.

Furman ve Shaffer (2003), romantik deneyimlerin ergenlerin kimlik gelişimi ve benlik kavramlarının oluşumunda önemli rol oynadığını belirtmiştir. Romantik deneyimlerin, bireyin romantik anlamdaki benlik algısını doğrudan etkilediğini; olumlu romantik deneyimleri olan ergenlerin kendilerini çekici partnerler olarak düşünebildiklerini, romantik anlamda olumsuz deneyimlere sahip olanların, çekici partnerler olabilme veya başarılı ilişkiler kurabilme konusunda kendilerine çok az güvendiklerini ortaya koymuştur. Bireylerin romantik deneyimleri ve romantik benlik kavramlarının aynı zamanda benlik saygılarını da etkilediği belirtilmiştir

(Furman ve Shaffer, 2003). Görüldüğü üzere bir romantik ilişkiye sahip olma ve bu ilişkide yaşanan deneyimler, genç yetişkinlerin kendilerine ilişkin algılarını etkilemektedir. Bir başka ifadeyle romantik ilişkilerin, bireylerin benlik kavramlarını olumlu veya olumsuz yönde etkileme potansiyeli vardır. Romantik ilişkilerin bireylerin benlik kavramlarının içeriğini, çeşitliliğini, boyutunu ve netliğini etkilediğine dair birçok araştırma bulunmaktadır (Aron, Paris ve Aron, 1995; Lewandowski, Aron, Bassis ve Kunak, 2006; Slotter ve Gardner, 2012; Slotter, Gardner ve Finkel, 2010).

Bununla birlikte yakın ilişki içinde olan bireyler, romantik ilişkilerin doğası gereği karşılıklı olması ve partnerleriyle birlikte olmanın bir sonucu olarak kendi benlik kavramlarına yönelik birtakım değişimler de algılayabilirler. Doyum verici bir romantik ilişkiye sahip olan bireyler genel olarak partnerlerinden dolayı benlik kavramlarında olumlu değişiklikler gözlemlediklerini ifade etmektedirler. Örneğin “Partnerim beni daha iyi bir insan yapıyor” veya “Onunlayken olduğum kişiyi seviyorum” şeklindeki ifadeler kişilerin ilişki partnerleriyle birlikte olmaktan dolayı yaşadıkları olumlu hisleri ve benlik kavramlarındaki olumlu değişimleri ifade etmektedir. Bu durumun tersi de mümkündür. Bir başka ifadeyle bireyler romantik ilişkilerinde olumsuz ve istenmeyen özellikler edinebilmekte; hatta istenen özelliklerini kaybedebilmektedirler. Bu bireylerden sıklıkla yaşadıkları ilişkide eskiden oldukları kişi olmadıklarını ve ilişkilerinden dolayı dönüştükleri kişiden hoşlanmadıklarını duymak mümkündür (Mattingly, Lewandowski ve McIntyre, 2014; McIntyre, Mattingly ve Lewandowski, 2015). Söz konusu durumlar “benlik değişimi” kavramına işaret etmektedir. Mattingly ve diğerleri (2014) bireylerin benlik kavramlarının romantik ilişki sonucunda yön ve değerlik olmak üzere iki boyutta değişebileceğini önermişlerdir. Yön boyutu benlik kavramının içeriğindeki artma veya azalmayı ifade ederken değerlik boyutu benlik kavramının içeriğinin olumlu veya olumsuz olma durumunu belirtmektedir. Söz konusu benlik değişimi sonucunda dört farklı süreç meydana gelmektedir: Benlik genişlemesi (olumlu özelliklerin artması), benlik daralması (olumlu özelliklerin azalması), benlik budanması (olumsuz özelliklerin azalması), benlik kirlenmesi (olumsuz özelliklerin artması). Bireylerin benlik kavramlarında deneyimledikleri değişimler, ilişkisel veya ilişkisel olmayan bağlamda bireylerin öz yeterlikleri, benlik saygıları, çaba harcama ve duygusal sıkıntı düzeyleri gibi birtakım psikolojik özelliklerini de etkilemektedir

(Aron ve diğeri, 1995; Mattingly ve Lewandowski, 2013a, 2013b; Slotter ve diğeri, 2010).

Bireylerin ilişkilerinde deneyimledikleri benlik değişimi süreç veya süreçleri ilişki çıktılarını da etkilemektedir. Araştırmalar, algılanan benlik kavramı gelişimiyle ilgili süreçlerin (benlik genişlemesi ve budanması) ilişki kalitesiyle olumlu yönde ilişkili iken benlik kavramının bozulmasıyla ilgili süreçlerin (benlik daralması ve kirlenmesi) ilişki kalitesiyle negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir (Dinçer, 2017; Mattingly ve diğeri, 2014). Kimi araştırmacılar ise daha farklı bir bakış açısıyla ilişki kalitesi farklılaşan (yüksek veya düşük olan) romantik ilişkilerin sona ermesinin doğurduğu sonuçlara odaklanmışlardır. Bu araştırmaların sonuçları; ilişkisi içinde benlik genişlemesini yüksek oranda deneyimleyen bireylerin ilişkileri sona erdiğinde daha yüksek oranda benlik daralması yaşadığını (Lewandowski ve diğeri, 2006); doyum verici bir ilişkiye sahip olan bireylerin ayrılık sonrası benlik kavramlarının içeriğinde birtakım değişiklikler yaşadıklarını ve benlik kavramlarının netliğinin -benlik kavramının yapısal bir yönü olarak benliğe dair inançların açık ve emin olarak tanımlanma, tutarlı ve kararlı olma derecesi (Campbell ve diğeri, 1996)- azaldığını (Slotter ve diğeri, 2010) ortaya koymaktadır. Lewandowski ve Bizzoco (2007) ise ilişki kalitesi düşük bir ilişkinin sona ermesinin gelişimi beraberinde getirdiğini; bu durumun benliğin yeniden keşfinde artış, benliğin farklı yönlerinde daha az kayıp ve daha olumlu duygularla ilişkili olduğunu öne sürmüştür. Benlik değişimi kavramının Türkiye’de yeni bir kavram olması ve dolayısıyla kavramla ilgili literatürün sınırlı olması, bu kavramla ilgili daha fazla araştırma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu araştırmada “benlik değişimi” ve ilişki niteliği arasındaki ilişkiye odaklanılarak benlik değişiminin ilişki niteliğini yordama gücü araştırılmıştır.

Bireyler, romantik ilişkilerine yönelik birtakım düşünce ve inançlara sahip olma eğilimindedirler (Sprecher ve Metts, 1999). Romantik ilişkilerin bilişsel yönü; inanç, beklenti ve yüklemeler gibi bilişsel değişkenlerin romantik ilişkiler ve evli çiftler üzerindeki rolü, son dönemlerde ilginin arttığı konulardandır (Epstein ve Eidelson, 1981; Romans ve DeBoard, 1995). İlişkilere yönelik bilişlerden biri olan yakın ilişki inançları bireylerin yakın ilişkilerine yönelik sahip oldukları algı ve beklentiler olarak tanımlanmaktadır (Epstein ve Eidelson, 1982). İlişkilerle ilgili inançlar, ilişkilerin nasıl yürüdüğü ve partnerlerin ilişkilerinin işleyişi üzerindeki

rollerine yönelik “varsayımlar”, belli olayların meydana gelmesiyle ilgili “yüklemeler”, ilişkide ne olacağı konusundaki “beklentiler”, ilişkideki olay ve durumlara ilişkin “algılar”, ilişkideki bireylerin nasıl davranması gerektiği ve ilişkinin nasıl yürümesi gerektiği konusundaki “standartlar”ı içermektedir (Sullivan ve Schwebel, 1995). Bu inançların bazıları sağlıklı, gerçekçi ve işlevsel inançlar iken bazı inançlar ilişkiye dair işlevsel olmayan ve ilişkiye zarar veren mantık dışı inançlardır. Bireylerin kendilerine ve diğerlerine; aynı zamanda sahip oldukları ilişkinin doğasına yönelik sahip oldukları gerçekçi olmayan, abartılmış ve değişmeye dirençli inançlar akılcı olmayan ilişki inançlarıdır (Ellis, 1986). Akılcı ilişki inançları, kişisel gelişimi ve bireyin ilişkiye uyumu ile ilişki doyumu arttırdığından sağlığı geliştirici olarak kabul edilirken (Sullivan ve Schwebel, 1995) akılcı olmayan inançlar sorunlu ilişkiler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Epstein, Baucom ve Rankin, 1993)

Bireyler romantik ilişkilerine yönelik birtakım değerlendirmelere sahiptirler. Bu değerlendirmelerin, partnerin ilişkiye veya evliliğe ilişkin genel değerlendirmelerini içermesi durumunda “ilişki kalitesi” kavramı öne çıkmaktadır (Solmuş, 2014). İlişki kalitesi ile ilişki niteliği kavramlarının literatürde birbirine benzer şekilde veya birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. İlişki niteliği Pierce, Sarason, Sarason, Solky-Butzel ve Nagle (1997) tarafından üç boyutta tanımlanmıştır: Çatışma, destek, ilişki derinliği. Romantik ilişkilerin niteliğinin partnerlerin iyi oluşu (Eryılmaz ve Doğan, 2013), yaşam kalitesi, ilerleyen yıllardaki romantik ilişkileri ile diğer ilişkilerinin niteliği (Connolly ve Johnson, 1996; Madsen ve Collins, 2011) gibi çok geniş bir etki alanına sahip olduğunu gösteren birçok araştırma vardır.

İlişki niteliğinin bireylerin yaşamı üzerindeki etkilerinin yanı sıra pek çok faktörün de bireylerin romantik ilişkilerinin ilişki niteliğini olumlu veya olumsuz olarak etkilediğini söylemek mümkündür. Bireylerin romantik ilişkilerinde deneyimledikleri yaşantılar, partnerlerin kişilik özellikleri, kültürel altyapıları, geçmiş yaşantıları, ilişkide yaşanan her türlü değişim bireylerin romantik ilişkilerinin niteliğini etkilemektedir. Bireylerin sahip oldukları ilişkiye yönelik algı, beklenti ve inançları ile romantik ilişkileri sonucu benliklerinde meydana gelen değişimler, romantik ilişkilerinin niteliğini etkileyen önemli faktörlerdendir.

Bütün bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmanın problemi, üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları ve benlik değişimlerinin romantik ilişkilerinin niteliğini yordama gücünün belirlenmesi olarak tanımlanmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerine dair inançlarının ve ilişkilerindeki benlik değişimlerinin ilişki niteliklerini yordama gücünü belirlemektir. Aynı zamanda üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin cinsiyete ve romantik ilişkinin süresine göre; yakın ilişki inançları, benlik değişimleri ve ilişki niteliklerinin de cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır.

İlişki kurma, insanların temel ihtiyaçlarından biridir. İlişkiler, sosyal bir varlık olarak insan hayatında merkezi bir yere ve öneme sahiptir. Bireylerin karşı cinsle kurduğu romantik ilişkiler de bu ilişki türlerinden biri olup özellikle genç yetişkinlerin hayatlarında önemli bir yere sahiptir.

Literatür incelendiğinde “benlik değişimi”nin yeni bir kavram olduğu ve Türkiye’de bu kavramla ilgili olarak sınırlı araştırma olduğu görülmüştür. Söz konusu çalışmada benlik değişimi; ben tasavvuruna ötekini katma, bağlanma tarzları, aşka ilişkin tutumlar, benlik yönelimleri ve kişilik özellikleri değişkenleriyle birlikte ele alınarak bu değişkenlerin benlik değişimi aracılığıyla ilişki doyumu ve yaşam doyumu üzerindeki etkileri incelenmiştir (Dinçer, 2017). Bu çalışmada ise benlik değişimi kavramının yakın ilişki inançlarıyla birlikte romantik ilişkilerin niteliğini yordama gücü araştırılmıştır. Araştırmanın, benlik değişimi ve ilişki inançları ile romantik ilişkilerin niteliği arasındaki ilişkileri ortaya koyarak literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda ilişki doyumu konusunda birçok araştırma olmasına rağmen “ilişki niteliği” konusunda sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. “İlişki niteliği, bireylerin romantik ilişkilerine dair genel bir değerlendirmeleri iken ilişki doyumu bu değerlendirme sonucunda meydana gelen tatmin durumu”dur (Solmuş, 2014, s. 99). Bir başka ifade ile ilişki niteliğinin ilişkinin geneline yönelik bir kavram, ilişki doyumunun ise ilişkideki bireylerin yaşadığı içsel bir süreç olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda bu çalışmanın, üniversite

öğrencilerinin ilişki niteliklerine odaklanarak literatüre bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu konunun araştırılmasının ve araştırma bulgularının, alan uzmanlarına ve özellikle üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde görev yapan psikolojik danışmanlara, ilişki sorunlarıyla çalışırken farklı bir bakış açısı kazandırabileceğine inanılmaktadır. Şöyle ki alan uzmanları, romantik ilişki problemlerini partnerlerin ilişkilerinde deneyimledikleri benlik değişimi süreçleri ve ilişkiye yönelik işlevsel olmayan inançların durumu açısından değerlendirebilecektir. Böylece uygulayıcılar, ilişkilerinde problem yaşayan üniversite öğrencilerinin ilişkilerini, yaşadıkları benlik değişimi yönünden gözden geçirmelerine, ilişkilerindeki işlevsel olmayan inançlarını fark etmelerine ve bu durumların romantik ilişkilerinin niteliğini nasıl etkilediğini anlamalarına yardımcı olabileceklerdir. Aldıkları destek sayesinde bireylerin genel anlamda ilişkilerine yönelik farkındalıklarının artacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte romantik ilişkisi olan bireylere yönelik geliştirilen “ilişki geliştirme, evliliğe hazırlık” vb. programlar düzenlenirken romantik ilişkilerdeki benlik değişimi ve yakın ilişki inançlarının bireylerin ilişki niteliklerini etkileyen değişkenler olarak dikkate alınabileceği ve söz konusu programlara dahil edilebileceği düşünülmektedir.

Araştırma Problemi

Araştırmanın problem cümlesi “Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları ile benlik değişimleri ilişki niteliklerini anlamlı olarak yordamakta mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmada üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin cinsiyete ve romantik ilişkinin süresine göre; yakın ilişki inançları, benlik değişimleri ve ilişki niteliklerinin de cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır.

Alt problemler. Araştırmanın alt problemleri aşağıdadır:

1. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının alt boyutları “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik

idealizm” ilişki niteliklerinin sosyal destek, çatışma ve derinlik boyutlarını yordamakta mıdır?

2. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişkilerindeki benlik değişiminin alt boyutları olan “benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi” ilişki niteliklerinin sosyal destek, çatışma ve derinlik boyutlarını yordamakta mıdır?

3. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin sosyal destek, çatışma ve derinlik boyutları romantik ilişkilerinin süresine göre anlamlı olarak farklı mıdır?

4. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin sosyal destek, çatışma ve derinlik boyutları cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklı mıdır?

5. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının alt boyutları “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklı mıdır?

6. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişkilerindeki benlik değişiminin alt boyutları olan “benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi” cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklı mıdır?

Sayıtlılar

Katılımcıların ölçme araçlarını yanıtlarken duygu ve düşüncelerini olduğu gibi, içtenlikle yansıttıkları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada ele alınan yakın ilişki inançları kavramı, İlişki İnançları Ölçeği'nin ölçtüğü; benlik değişimi kavramı, Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği'nin ölçtüğü ve ilişki niteliği kavramı, İlişki Niteliği Ölçeği'nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

İlişki niteliğinin yordayıcıları, ele alınan yakın ilişki inançları ve benlik değişimi değişkenleri ile sınırlıdır.

Romantik ilişkilerdeki benlik değişimi, partnerlerin birbirlerini karşılıklı olarak etkilediği bir süreçtir. Bu araştırmada ilişkideki partnerlerden yalnızca birinin benlik değişimine ilişkin görüşleri alındığından bu durum bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir.

Tanımlar

Araştırmada ele alınan temel kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Romantik ilişki: Tarafların karşılıklı olarak kabul ettiği, gönüllülüğe dayanan ve kendine özgü bir yoğunluğa sahip etkileşimlerdir (Collins, 2003).

İlişki inançları: Bireylerin yakın ilişkilerine yönelik sahip oldukları algı ve beklentilerdir (Epstein ve Eidelson, 1982). Bu araştırmada romantik ilişkisi olan bireylerin ilişkilerine yönelik işlevsel olmayan inançlarını belirlemek üzere İlişki İnançları Ölçeği (Gizir, 2012) kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarından yüksek puan alınması ilgili alt boyuta ilişkin işlevsel olmayan inanca yüksek düzeyde sahip olduğu anlamına gelmektedir.

Benlik değişimi: Partnerlerden biri veya her ikisinin benlik kavramlarının, yaşadıkları romantik ilişki sonucunda “yön” ve “değerlik” boyutlarında değişebildiği ilişkiyel bir süreçtir. Bu değişim, benlik genişlemesi, benlik budanması, benlik daralması ve benlik kirlenmesi şeklinde dört farklı benlik süreciyle sonuçlanabilir (Mattingly, Lewandowski ve McIntyre, 2014). Bu araştırmada bireylerin romantik ilişkilerinde deneyimledikleri benlik değişimi süreçlerini belirlemek amacıyla Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği (Dinçer, Ekşi ve Aron, 2017) kullanılmıştır. Alt boyutlar bazında puanlanan ölçekten elde edilen yüksek puanlar, o alt boyutun ölçtüğü benlik değişimi türünde yüksek bir benlik değişimi olarak yorumlanmaktadır.

İlişki niteliği: Romantik ilişkide algılanan sosyal destek, çatışma ve ilişkideki derinlik olmak üzere ilişkinin paylaşımcıları tarafından algılanan ilişki özelliklerinin bütünüdür (Özabacı, 2011). Bu araştırmada katılımcıların romantik ilişkilerinde algıladıkları sosyal destek, çatışma ve derinlik düzeyleri, İlişki Niteliği Ölçeği'nden elde edilen puanlara göre belirlenmiştir. Ölçeğin sosyal destek

boyutundan yüksek puan alan bireylerin romantik ilişkilerinde algıladıkları sosyal destek düzeyi, çatışma boyutundan yüksek puan alan bireylerin romantik ilişkilerinde algıladıkları çatışma düzeyi, derinlik boyutundan yüksek puan alan bireylerin romantik ilişkilerinde algıladıkları derinlik düzeyi yüksek olarak değerlendirilmiştir.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde benlik değişimi, ilişki inançları ve ilişki niteliği kavramlarıyla ilgili kuramsal bilgiler açıklanmıştır. Ardından söz konusu değişkenlerin her biriyle ilgili araştırmalara ayrı ayrı yer verilmiştir.

Benlik Değişimi

Son dönemlerde benlik kavramının yapısı ve içeriğine yönelik artan araştırmalar benlik kavramının durağan, genelleştirilmiş ve ortalama bir yapı olduğu düşüncesinin aksine dinamik, değişebilir ve çok boyutlu bir yapıda olduğunu vurgulamaktadır. Dahası benlik kavramı, bireylerin sosyal bir varlık olmalarının bir sonucu olarak sosyal ilişkiler ve etkileşimler aracılığıyla şekillenmekte ve bu etkileşimleri şekillendirmektedir (Markus ve Wurf, 1987)

Bireylerin geliştirdiği sosyal ilişkilerden biri olan romantik ilişkiler benlik kavramlarıyla yakından ilişkilidir. Tarihsel olarak benlik kavramıyla ilgili çalışmalar bireylerin tutum ve özelliklerinin diğer bireylerden farklı olduğunu vurgulamış olsa da son zamanlarda romantik ilişkilerin benliği etkileyebileceği düşüncesi yaygın bir biçimde savunulmaktadır (Mattingly ve diğerleri, 2014; McIntyre ve diğerleri, 2015). Araştırmalar romantik ilişkilerin bireylerin benlik kavramlarının boyut, çeşitlilik, içerik ve netliğini etkilediğini göstermektedir (Aron ve diğerleri, 1995; Lewandowski ve diğerleri, 2006; Slotter ve diğerleri, 2010).

Romantik ilişkiler bireylerin benlik kavramlarını etkilemenin ötesinde değiştirme potansiyeline sahiptir. Bu değişim çeşitli yollarla, olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yönde olabilir. Benlik kavramı değişimlerini ve bu değişimlerin çeşitliliğini açıklayan bütüncül bir kavramsallaştırma bulunmadığından Mattingly ve diğerleri (2014) bu değişimleri açıklamak üzere “İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli (Two Dimensional Model of Relational Self-Change)” adını verdikleri kuramsal bir çerçeve geliştirmişlerdir. İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli’ne göre bireylerin benlikleri romantik ilişkileri sonucunda “yön (direction)” ve “değerlik (valence)” olmak üzere iki bağımsız boyutta değişmektedir. Modelin boyutları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli

		Benlik Değişiminin Yönü	
		İçeriğin Azalması	İçeriğin Artması
Benlik Değişiminin Değerliği	Pozitif İçerik	Benlik daralması	Benlik genişlemesi
	Negatif İçerik	Benlik budanması	Benlik kirlenmesi

Tablo 1'deki sütunlarla ifade edilen benlik değişiminin yönü; benlik kavramının içeriği, boyut ve/veya çeşitliliğindeki artma ve azalmayı ifade etmektedir. Örneğin romantik partneriyle birlikte olmaktan dolayı daha iyi bir ressam olan veya birlikte bale yapmaktan zevk alan bir bireyin benlik kavramında bir artış veya genişleme deneyimlediğini söylemek mümkündür. Buna karşılık partneri kayak etkinliğinden hoşlanmadığından dolayı bu etkinlikten ödün veren veya partneri daha içedönük olduğundan kendisi daha az girişken bir kişiye dönüşen bir bireyin benlik kavramı içeriğinde bir azalma olması söz konusudur (Mattingly ve diğerleri, 2014). Özetle benlik değişiminin “yön” boyutunun, romantik ilişkideki partnerlerin birbirleriyle olmaktan veya yaşadıkları romantik ilişkiden dolayı benlik kavramlarında deneyimledikleri niceliksel değişimleri ifade ettiğini söylemek mümkündür.

Benlik değişiminin değerlik boyutu ise benlik kavramının değişen içeriğinin pozitif/olumlu veya negatif/olumsuz olması durumuna işaret etmekte olup Tablo 1'deki satırlarla ifade edilmektedir. Örneğin bir birey, partnerinin isteği üzerine çalışmak için evde harcadığı zamanı (eve iş getirme gibi) sınırlandırarak “işkolik” kimliğini değiştirebilir. Bu durum farklı bireyler tarafından subjektif olarak yorumlanabilir. Ekstra işin stresli ve sıkıcı olduğunu düşünen bireyler bu durumu olumlu olarak değerlendirirken; bazı bireyler bu durumu kendilerine yönelik “çalışkan” imajlarına uymadığından olumsuz olarak algılayabilirler (Mattingly ve diğerleri, 2014). Sonuç olarak benlik değişiminin “değerlik” boyutunun, ilişki partnerlerinin benlik kavramı değişimlerinin olumlu veya olumsuz olarak algılanması durumunu yansıttığı söylenebilir.

Benlik değişiminin yön ve değerlik boyutları birbirinden farklı dört benlik değişimi sürecini oluşturmak üzere bir araya gelirler. Mattingly ve diğerleri (2014) bu dört süreci aşığıdaki gibi tanımlamışlardır:

1. Benlik genişlemesi (Self-expansion)-Olumlu özelliklerin artması
2. Benlik daralması (Self-contraction)-Olumlu özelliklerin azalması
3. Benlik budanması (Self-pruning)-Olumsuz özelliklerin azalması
4. Benlik kirlenmesi (Self-adulteration)- Olumsuz özelliklerin artması

Özetlemek gerekirse benliğin dinamik bir yapı olduğu düşüncesiyle tutarlı olarak bireyler yakın ilişkilerinden dolayı benlik kavramlarının içeriğinde artma veya azalma; bununla birlikte olumlu veya olumsuz nitelikte değişimler fark edebilirler. Bu değişimler Mattingly ve diğerlerinin (2014) önerdiği iki bağımsız boyut olan “yön” ve “değerlik” boyutları çerçevesinde meydana gelmektedir. Bu bölümün devamında söz konusu benlik değişimleri ayrıntılı olarak incelenecektir.

Benlik genişlemesi (Self-expansion). Aron ve Aron (1995) benliğin algılanan içeriğinin değişebileceğini öne sürerek bu değişime “genişleme” adını vermiştir. Benlik genişlemesi modeli, benlik genişlemesini “merkezi bir insan motivasyonu” olarak tanımlayarak bu genişlemenin bireylerin birbirlerini kendi benliklerine dahil ettikleri yakın ilişkiler aracılığıyla gerçekleştiğini önermektedir (Aron, Aron ve Norman, 2001). Aron ve diğerleri (2004), benlik genişlemesi modelinin iki temel ilkesini şu şekilde özetlemiştir:

- “1- Benliğin genişletilmesi insanın temel motivasyonlarından biridir.
- 2- İnsanların böyle bir genişlemeyi deneyimlemesinin bir yolu, her birinin diğerini kendi benliğine dahil ettiği yakın ilişkilerdir.” (s. 103)

Benlik genişlemesi modelinin ilk temel ilkesi bireylerin fiziksel ve sosyal kaynaklarını, bakış açılarını ve kimliklerini arttırarak potansiyel yeterliklerini geliştirme yoluyla benliklerini genişletme çabalarıdır (Aron ve diğerleri, 2001). Aron ve Aron (1986) bireylerin aynı zamanda yakın bir ilişkide “benliklerine diğerini dahil etme” yoluyla da benliklerini genişletebileceklerini savunmuştur. Bu durum, yakın bir ilişkide partnerlerin birbirlerinin kaynaklarını, bakış açılarını ve özelliklerini benliklerine dahil etmelerini gerektirmektedir (aktaran Aron ve Aron, 1995).

İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli’ne göre “ilişkileri sonucunda yeni özellikler geliştiren (örneğin partneriyle operaya gittikten sonra operadan

hoşlandığını fark eden bir birey) veya mevcut özelliklerini belirginleştiren bireyler (evsizlerin yaşadığı sığınma evlerinde partneriyle birlikte gönüllü olarak vakit geçiren bireyin daha özgeci hissetmesi) benlik kavramlarının içeriğinde bir artış yaşayabilirler” (McIntyre ve diğerleri, 2015, s. 859) Bu durum benlik genişlemesi kavramına işaret etmektedir. Anlaşılacağı üzere benlik genişlemesi bireylerin yakın ilişkilerinden dolayı olumlu ve istenen özellikler geliştirmeleri veya bu özelliklerinde bir artış meydana gelmesi durumudur.

Yakın ilişkiler, benliği şekillendiren önemli kişiler arası güçlerden biridir. “Yakın ilişki partnerleri bir heykeltıraş gibi birbirlerinin benliklerini etkileyerek, birbirlerinin davranışsal eğilimlerini, kişilik özelliklerini, beceri ve değerlerini biçimlendirirler” (Taluy ve Büyükşahin Sunal, 2012, s. 57). Benliğin yakın ilişkideki partnerin algı ve davranışlarıyla şekillenmesi “Michelangelo fenomeni” kavramıyla açıklanmaktadır. Michelangelo fenomeni spesifik olarak “romantik ilişki partnerlerinin birbirlerini, kendi ideal benliklerine yaklaştıracak şekilde şekillendirdikleri bir karşılıklı bağımlılık modeli” olarak tanımlanmaktadır (Drigotas, Rusbult, Whitton ve Wieselquist, 1999). Benlik genişlemesi, bireylerin romantik ilişkileri sonucu olumlu özellikler kazanmaları ve var olan özelliklerini geliştirmeleri süreci olduğundan, benlik kavramının içeriğindeki bu artışın bireyleri ideal benliklerine yaklaştıracığı ifade edilebilir.

Benlik genişlemesi modelinin temel ilkelerinden ikincisinde benliği genişletmenin en önemli yollarından birinin yakın ilişkiler yoluyla partnerlerin birbirlerini kendi benliklerine dahil etmeleri olduğu belirtilmektedir (Aron ve Aron, 1995; Aron ve diğerleri, 2001; Aron ve diğerleri, 2004). Ancak Mattingly ve Lewandowski (2013a) yaptıkları çalışmada benlik genişlemesinin ilişki dışındaki bağlamlarda da gerçekleşebileceğini; romantik ilişkilerin benlik genişlemesini destekleyen yollardan yalnızca biri olduğunu savunmuşlardır. İlgili çalışmada yakın ilişkiler dışında gerçekleşen yeni, heyecan verici ve ilginç faaliyetlerin bireylerin benliklerini genişletmelerine yardımcı olduğu savunulmuştur.

Benlik genişlemesi süreci, romantik ilişkide ilişki partnerlerinin olumlu özelliklerini arttırdığından dolayı olumlu ilişki çıktılarıyla yakından ilişkilidir. Araştırma bulguları, ilişkilerinde benlik genişlemesini deneyimleyen partnerlerin ilişki kalitelerinin yüksek olduğunu, ilişkilerinde aşk duygusunu yoğun olarak yaşadıklarını (Mattingly ve diğerleri, 2014), ilişkiyi sürdürme davranışlarının daha

fazla olduğunu (McIntyre ve diğeri, 2015), yüksek düzeyde öz-yeterlik hissettiklerini (Lewandowski ve Mattingly, 2013b) göstermektedir. Aksine bireylerin benliklerini genişletme motivasyonlarına engel olan veya benliği genişletme düzeyi düşük ilişkilerin sona ermesinin bireylerin gelişimlerini hızlandırması, benliklerini ve benliklerinin ihmal ettikleri yönlerini yeniden keşfetmelerine yardımcı olması ve daha olumlu duygular deneyimlemelerini sağlaması olasıdır (Lewandowski ve Bizzoco, 2007).

Benlik daralması (Self-contraction). Benlik daralması, olumlu benlik kavramı içeriğinde bir azalmanın söz konusu olduğu benlik değişimi sürecidir. Benlik genişlemesiyle benzer olarak benlikle ilgili pozitif süreçlere odaklanmakla birlikte sonuç olarak bireyde olumsuz bir değişim meydana getirmesiyle bir diğer benlik değişimi süreci olan benlik kirlenmesine benzemektedir. Daha açık ifade etmek gerekirse benlik daralması bireylerin olumlu özelliklerinin azalmasına işaret etmektedir (Mattingly ve diğeri, 2014; McIntyre ve diğeri, 2015).

Romantik bir ilişki sonucu, ilişki partnerlerinin bazı olumlu özellikleri azalabilir veya partnerler bu özelliklerini kaybedebilirler. Bireyler olumlu alışkanlıklarını partnerlerinin etkisiyle bırakabilir veya güzel zaman geçirdikleri hoberinden vazgeçebilirler. İlişki partnerleri birbirlerinin benlik algılarını olumsuz etkilediğinde bireyler bu durumdan rahatsızlık duyduklarından ilişki kalitelerinin düşmesi olasıdır. Araştırmalar düşük ilişki kalitesine sahip romantik ilişkiler sona erdiğinde ayrılık sonrası bireylerin daha az benlik daralması yaşadığını ortaya koymuştur (Lewandowski ve Bizzoco, 2007). Tersine ilişki kalitesi yüksek ve ilişki partnerlerinin benliklerini genişletme şansına sahip oldukları ilişkilerin sona ermesi bireylerin benlik kavramları üzerinde olumsuz etkilere (Lewandowski ve diğeri, 2006), benlik kavramı içeriğinin ve netliğinin azalmasına (Slotter ve diğeri, 2010) sebep olmuştur. Lewandowski ve diğeri (2006) çalışmasında ayrılık öncesi deneyimlenen benlik genişlemesinin düzeyiyle ayrılık sonrası meydana gelmesi beklenen benlik daralmasının miktarının doğru orantılı olacağı varsayılmıştır. Araştırma sonucunda hipotezlerle tutarlı olarak benlik genişlemesi düzeyi daha yüksek olan ilişkiler sona erdikten sonra partnerlerin daha yüksek oranda benlik daralması yaşadığı ve bu durumun ayrılık öncesi partnerlerin yakınlık düzeyi kontrol edildikten sonra bile değişmediği bulunmuştur.

Benlik budanması (Self-pruning). Benlik budanması, benlik kavramının negatif içeriğinde bir azalmanın olduğu benlik değişimi türüdür. Bu değişim, benlik kavramının yön boyutunda bir azalmayı ifade etmekle birlikte azalan içerik olumsuz içerik olduğundan ortaya çıkan sonuç pozitiftir ve benlik kavramının bu durumdan olumlu etkilenmesi beklenir. Bu bakımdan benlik budanmasının, benlikten “çıkarma yoluyla ekleme” süreci olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Mattingly ve diğerleri, 2014).

Partneriyle ilişkisi sonucu negatif özelliklerinde azalma deneyimleyen bireyin benliği, ideal benliğine yaklaşıyorsa benlik budanması Michelangelo fenomeni biçimini almaktadır. Ancak Michelangelo fenomeni romantik partnerin amaçlı müdahalesini gerektirirken benlik budanması sürecinde negatif özelliklerin azalması partnerin doğrudan etkisi veya girişimi olmadan ortaya çıkabilir. Örneğin romantik partnerle aynı evde yaşamak, evle ilgili ortak sorumlulukları beraberinde getirmektedir. Böyle bir durumda partnerin evin bakımıyla ilgili sorumluluğu paylaşma yönünde bir isteği veya talebi olmamasına rağmen ortak sorumluluklardan dolayı birey ev işlerine katkı sağlayarak daha az tembel veya sorumsuz olabilir. Buradan da anlaşılacağı üzere yalnızca romantik bir ilişki içinde olmak ve romantik bir partnerle beraber olmak bile olumsuz özelliklerin azalmasını sağlayarak benlik budanması sürecini beraberinde getirebilir (Mattingly ve diğerleri, 2014).

Romantik ilişkiler bağlamında benlik kavramında meydana gelen değişiklikler ayrılık durumlarında da kendini gösterebilir. İlişki ayrılıklarının etkilerini ele alan araştırmalar romantik bir ilişkinin sona ermesinin benlik kavramı üzerindeki olumsuz etkilerinin yanı sıra (Lewandowski ve diğerleri, 2006; Slotter ve diğerleri, 2010) ayrılıkların her zaman olumsuz bir şekilde sonuçlanmayacağını göstermiştir. Bireyin benliğinin genişlemesine fırsat sağlamayan ve dolayısıyla düşük ilişki kalitesine sahip ilişkilerin sona ermesi, bireylerin sona eren ilişkilerinde benliklerinin ihmal ettikleri yönlerinin farkına varmalarını, benliklerini yeniden keşfetmelerini ve olumlu duygular deneyimlemelerini mümkün kılabilir. Bir başka ifadeyle partnerlerin benlik genişlemesini desteklemeyen romantik ilişkilerin sona ermesi, bireylerin gelişimlerinin önündeki bir engeli kaldıracağından bireylerin ilişki sonrası gelişimlerinin yüksek olması olasıdır (Lewandowski ve Bizzoco, 2007).

Benlik budanması, ilişki kalitesiyle pozitif yönde ilişkilidir; çünkü bireylerin olumsuz benlik içeriğinde bir azalma söz konusu olup bu durum partnerlerin kişisel gelişimine yardımcı olacaktır. Romantik ilişkideki bireyler partnerlerini destekleyici olarak algıladıklarında ve kendilerini ideal benliklerine yaklaştırdıklarını düşündüklerinde yüksek düzeyde öznel iyi oluş (Drigotas, 2002) ve otantiklik (Didonato ve Krueger, 2010) deneyimlemektedirler.

Benlik kirlenmesi (Self-adulteration). Yakın ilişkilerde partnerler birbirlerini olumlu etkileyebilecekleri gibi olumsuz da etkileyebilmektedirler. Kimi partnerler eşleri için en iyisini sunarken kimileri bunu başaramadığı gibi eşlerine olumsuz özellikler de kazandırabilmektedirler. Benlik kirlenmesi benlik kavramı içeriğindeki negatif özelliklerin artmasıyla meydana gelen benlik değişimidir (Mattingly ve diğerleri, 2014). Bir başka ifadeyle benlik kirlenmesi, benlik kavramının değerlik boyutundaki olumsuzluğu ve istenmeyen özelliklerin eklenmesini ifade etmektedir. Bireyler sahip oldukları romantik ilişkilerinden dolayı kişilik özelliklerini, kimliklerinin boyutlarını, bakış açılarını kaybedebilir, ihmal edebilir veya bastırabilirler. Bunun sonucunda benlik kavramlarının içeriğinde bir eksilme ve azalma yaşamaları mümkündür. Örnek vermek gerekirse bireyler partnerlerinin etkisiyle kötü alışkanlıklar (sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı, sağlıksız beslenme vb.) edinebilir; sahip oldukları kötü alışkanlıkların sayısını veya yoğunluğunu arttırabilirler (McIntyre ve diğerleri, 2015). Benlik kavramlarında negatif deneyimler algılayan ve olumsuz özellikleri artan partnerlerin sıklıkla “Bu ilişkide dönüştüğüm insandan hoşlanmıyorum”, “Eskiden olduğum kişi değilim” şeklinde ifadeler kullandıkları görülmektedir (Mattingly ve diğerleri, 2014).

Bireyler genel olarak kendileriyle ilgili olumlu özelliklerini sürdürme ve benlik kavramlarını olumsuz geri bildirimlerden koruma eğilimindedirler. Slotter ve Gardner (2012) bu durumu potansiyel bir romantik partnere (hoşlanılan kişi, bir ilişkiye başlama ihtimali yüksek olan birey) duyulan arzu bağlamında inceleyerek aksi bir düşüncüyü ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda, bireylerin arzu edilen romantik bir partnerin sahip olduğu olumsuz özellikleri benlik kavramlarına dahil etmeye istekli oldukları ve dahil etmenin derecesinin partnere duyulan arzuyla doğru orantılı olduğu bulunmuştur. Araştırma bulguları, bireylerin potansiyel partnerin olumsuz niteliklerini, “romantik bir ilişkiyi başlatmak amacıyla ve isteyerek” benlik kavramlarına dahil ettiklerini ortaya koymuştur.

Mattingly ve diğeri (2014) benlik kirlenmesinin ileri boyutlarında romantik partnerlerin birbirlerini istismar etmeye başladığını ve birbirlerini sözel olarak taciz edebildiklerini belirtmiştir. Dahası partnerlerin birbirlerinden gelen hakaretleri içselleştirebildiklerini ve örneğin bir bireyin partnerinin sahip olduğu bir bağımlılık türünün kontrol edilemeyecek duruma geldiğini düşünebildiğini öne sürmüştür.

Benlik kirlenmesi süreci sonucu, sahip olunan romantik ilişki ve romantik partnerle birlikte olmaktan dolayı istenmeyen özelliklerin edinilmesi veya bu özelliklerin artmasıyla bireyler ideal benliklerinden uzaklaşmaktadırlar. Bu durum bireylerin romantik ilişki kalitelerini olumsuz etkilemekte; sonuç olarak bireyler romantik ilişkilerinden memnun olmamaktadırlar (Mattingly ve diğeri, 2014). Bu memnuniyetsizlik bireylerin ilişkideki bağlılık düzeylerini düşürmektedir (Le ve Agnew, 2003).

Görüldüğü üzere romantik ilişki partnerleri birbirlerinin benlik kavramlarını etkileme ve değiştirme potansiyeline sahiptir. Bu değişim benlik kavramı içeriğinde bir artış (benlik genişlemesi ve benlik kirlenmesi) veya azalma (benlik daralması ve benlik budanması) şeklinde görülebilir. Bu artış veya azalma, olumlu değerlikte (benlik genişlemesi ve budanması) olabileceği gibi olumsuz değerlikte (benlik daralması ve kirlenmesi) de kendini gösterebilir. Araştırmalar, algılanan benlik kavramı gelişimiyle ilgili süreçler olan benlik genişlemesi ve budanmasının ilişki kalitesiyle pozitif ilişkili iken benlik kavramının olumsuz etkilendiği süreçler olan benlik daralması ve kirlenmesinin ilişki kalitesiyle negatif ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Dinçer, 2017; Mattingly ve diğeri, 2014)

İlişki İnançları

Yakın ilişki; iki kişi arasında meydana gelen, tutku, bağlanma ve yakınlık boyutlarında temellenen bir birlikteliktir. Bu boyutlar, çeşitli yakın ilişkilerde farklı özelliklerde ortaya çıkmakta ve birbirleriyle farklı şekillerde etkileşmektedirler. Bu farklı etkileşimler farklı ilişki deneyimlerini de beraberinde getirmektedir (Sternberg, 1986).

Bireyler yakın ilişkilerine dair belli düşünce ve inançlara sahip olma eğilimindedirler. Sprecher ve Metts'e göre (1999) bireyler ilişkiye başlamadan önce ilişkinin nasıl olması gerektiği, ilişki kuralları ve özellikleriyle ilgili birtakım düşüncelere sahiptirler. Son dönemlerde bilişlerin yakın ilişkilerdeki rolü ve

önemine ilginin arttığını söylemek mümkündür (Baucom, Epstein, Sayers ve Sher, 1989). Bir çiftin evlilik işlevselliğinin ve ilişki problemlerinin belirlenmesinde inanç, beklenti ve atıflar gibi bilişsel değişkenlerin rolü evlilik terapisi alanında artan bir kabul görmektedir (Eidelson ve Epstein, 1982; Epstein ve Eidelson, 1981).

Baucom ve diğerleri (1989) çift ilişkilerinde bilişlerin rolüne yönelik çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen çiftlerin ilişkileri hakkında nasıl düşündüklerine yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda tutarlık ve yön eksikliğinden söz etmiştir. Bu eksikliğin en önemli nedenlerinden birinin çift ilişkilerinde önemli bir yeri olan bilişlerin tanımlanmasındaki yetersizlik olduğunu savunarak evlilik uyumsuzluğunun gelişiminde önemli rol oynayan beş bilişsel kategori tanımlamışlardır. Bu kategoriler: Eşlerin, dünyanın ve sahip oldukları ilişkinin gerçekte nasıl olduğu konusundaki “varsayımlar”ını; bireylerin, partnerlerinin veya ilişkinin sahip olması gerektiğine inandıkları, çoğu zaman aşırı veya irrasyonel olabilen “standartlar”ını (bir başka ifadeyle -meli, -malı’ları); algılama sürecinin aktif bir süreç olduğu düşüncesine dayanarak bireyin algıları, fark ettiği ve kendisi için bir anlam ifade eden bilişsel yapılara yerleştirme süreci olan “seçici dikkat”i; partnerlerin ilişkilerinde gerçekleşen olaylara yönelik nedensel açıklamalarına işaret eden “atıflar”ı ve partnerlerin birbirlerinin davranışlarının veya ilişkide gerçekleşen olayların olası sonuçlarına ilişkin tahminlerinden oluşan “beklentiler”i içermektedir.

Problemlili evlilik ilişkilerinde bilişsel faktörlerin rolünü vurgulayan ilk kişilerden biri Albert Ellis’tir. Ellis (1986), rahatsız edici evlilik etkileşimlerinin, partnerler birbirlerinin davranışlarının nasıl olması gerektiğine dair gerçekçi olmayan beklentilere sahip olduğunda ortaya çıktığını belirtmiştir. Ellis (1962; 1980) bireylerin kendileri ve ilişkileriyle ilgili sahip olabilecekleri üç temel gerçekçi olmayan inanç olduğunu ileri sürmüştür. Bu inançlar “1) Başkaları tarafından sevmek veya onaylanmak gereklidir; 2) Kişi tamamen yetkin, yeterli ve başarılı olmalıdır ve 3) Bir şeylerin kişinin istediği gibi olmaması felakettir” (aktaran Epstein ve Eidelson, 1981, s. 14). Ellis bu inançları içsel ve kişiler arası işlev bozukluklarına dahil etmiştir. Romans ve DeBord (1995) bu düşünceyi destekleyici şekilde evlilik ve aile sorunlarının, bireylerin yaşadıkları olaylardan çok; olayları kendilerine özgü yorumlama biçimlerinden kaynaklandığını belirtmiştir. Bu yorumlama biçimlerinin ise partnerlerin evlilik ve aile etkileşimlerine yönelik sahip

oldukları gerçekçi olmayan inanç ve standartlar aracılığıyla belirlendiğini öne sürerek yakın ilişkilerdeki işlevsel olmayan inançların ilişki sorunları üzerindeki etkisine işaret etmiştir.

Yakın ilişkiler üzerinde önemli etkilere sahip bilişsel bileşenlerden biri yakın ilişki inançlarıdır. Yakın ilişki inançları bireylerin yakın ilişkilerine yönelik sahip oldukları algı ve beklentiler olarak tanımlanmaktadır (Eidelson ve Epstein, 1982). İlişki inançlarıyla ilgili olarak Bradbury ve Fincham (1991) ise iki tür ilişkiisel düşünce olduğunu ve bu düşüncelerin ilişkilerin farklı alanlarını içeren bağlamları yansıttığını ileri sürmüşlerdir. Buna göre “merkezden uzak (distal) bağlam” genel ilişki inançlarını, ilişkinin nasıl işleme gerektirdiği konusundaki kuralları, partnerlerin/ilişkilerin doğasıyla ilgili açıklamaları ve ilişki geçmişiyle ilgili algıları simgeler. Genel ilişki inançlarına; kadın ve erkeğin yapısı ve bu yapıların bireylerin karşılıklı etkileşimleriyle bağlantısını yansıtan toplumsal cinsiyete dayalı inançlar örnek olarak verilebilir. Bununla birlikte “yakın (proksimal) bağlam” mevcut ilişkinin farklı etkileşim örüntüleri ve özellikleri hakkındaki ilişkiye özgü inançları temsil eder. İlişkiye özgü inançlar, kendini ifade etme, çatışma yönetimi, güç veya sınırlar gibi romantik partnerle gerçekleşen ilişkiisel süreçlerle ilgili beklentileri içerir (aktaran Fitzpatrick ve Sollie, 1999).

İlişkilerle ilgili bilişler işlevsel ve gerçekçi olabildiği gibi işlevsel olmayan ve gerçek dışı inançları da yansıtabilmektedir. Bir başka ifadeyle ilişkiye yönelik bilişsel yapı ve düşüncelerin tamamının yanlış veya işlevsiz olduğunu ifade etmek doğru değildir. Baucom ve Epstein (1990) gerçekçi olmayan inançların mükemmeliyetçilik ve zihin okuma ile ilgili aşırı standartlar veya cinsiyet farklılıklarıyla ilgili aşırı genel varsayımları içerdiğini belirtmektedir (aktaran Fitzpatrick ve Sollie, 1999). Bireylerin ilişkileri hakkında sahip oldukları yanlış veya önyargılı varsayımlar (Örn: Erkekler sadece seks ile ilgileniyor), ilişkinin/partnerin nasıl olması gerektiğiyle ilgili gerçek yaşamla uyuşmayacak derecede aşırı ya da irrasyonel standartlar (Örn: “Sana ne istediğimi söylemek zorunda kalmadan aklımı okuyabilmelisin” veya “Sezgisel olarak ne istediğimi bilememen çok kötü; buna dayanmam”), çarpıtılmış veya hatalı atıflar ilişkiye özgü bilişlerin işlevsel olmayan yönlerini ifade etmektedir (Baucom ve diğerleri, 1989). Sonuç olarak ilişkilere dair bilişlerin; katı, aşırı, hatalı, genelleyici ve gerçek yaşamla uyuşmayan özellikte olduğunda işlevsiz ve irrasyonel olarak nitelendirildikleri görülmektedir.

Albert Ellis (1962) irrasyonel inançları “doğası gereği genel ve felsefi olan ve birçok yaşam içeriği alanına uygulanabilen kalıcı, genelleştirilmiş bilişsel yapılar” (aktaran Stackert ve Bursik, 2003) olarak tanımlamaktadır. Ellis, bu inançların mantık ve gerçeklik temelli varsayımlardan ayrıldığını ve başarısızlığa neden olan davranışlara yol açtığını savunmuştur. Eidelson ve Epstein (1982) ise irrasyonel inançları ilişkisel bağlamda ele almıştır. Bu doğrultuda klinik ve klinik olmayan çiftlerin, evlilik işleyişini ve irrasyonel inançlarını değerlendirmek üzere geliştirdikleri İlişki İnançları Ölçeği’nde irrasyonel inançları tanımlamak üzere “işlevsel olmayan ilişki inançları (dysfunctional relationship beliefs)” kavramını kullanmışlardır. Literatür incelendiğinde, irrasyonel inançlar (irrational beliefs) ile işlevsel olmayan inançların (dysfunctional beliefs) birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir (Öztekın, 2016).

Literatür incelendiğinde Eidelson ve Epstein (1982)’in klinik ve klinik olmayan çiftlerin irrasyonel inançlarını ölçmeye yönelik geliştirdiği İlişki İnanç Envanteri’nin (The Relationship Belief Inventory-RBI) işlevsel olmayan ilişki inançlarını ölçmeye yönelik olarak en yaygın kullanılan ölçme aracı olduğunu söylemek mümkündür. Eidelson ve Epstein (1982) romantik ilişkilere dair beş işlevsel olmayan inanç tanımlamışlardır: 1. Anlaşmazlık yıkıcıdır. 2. Zihin okuma mümkündür. 3. Partnerler değişemez. 4. Cinsel mükemmeliyetçilik 5. Kadın ve erkekler farklıdır. Hamamcı, Kapçı ve Türkçapar (2010) ülkemizde evlilik ilişkisine yönelik irrasyonel inançları ölçen bir ölçme aracı bulunmadığı gerekçesiyle bu ölçeği Türk kültürüne uyarlamışlardır.

Fletcher ve Kininmonth (1992), bireylerin yakın ilişkilerde başarıyı sağlama ile ilgili inançlarını ölçen bir ölçme aracı geliştirme çalışması yapmıştır. Yakın İlişki İnançları Ölçeği adı verilen ölçeğin gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda ilişki inançlarına ilişkin dört faktörü olduğu belirlenmiştir: Yakınlık (Örn: “Mutlu ilişkilerde partnerler birbirini tamamen kabul eder”), dış faktörler (Örn: “Para yakın ilişkilerde aşk kadar önemlidir”), tutku (Örn: “İyi bir seks hayatı olmayan ilişkiler varlığını sürdüremez”), bireysellik (Örn: “Her partnerin mutlak kişisel mahremiyet hakkı vardır”) (Fletcher, Rosanowski ve Fitness, 1994). Örnek maddelerden anlaşılacağı üzere ifadeler, bireylerin ilişki başarısını sağlamada etkili olduğunu düşündükleri inanç ve yargıları içermektedir. Fletcher ve Kininmonth, geliştirdikleri Yakın İlişki İnançları Ölçeği’nin geniş bir inanç kategorisini kapsamasını, kullanılabilirliğinin

arttırılması açısından evli ve evli olmayan bireylere uygulanabilmesini ve belirli bir ilişkiye özgü inançlardan ziyade genel ilişki inançlarını ölçmeyi amaçladıklarını belirtmişlerdir.

Bir başka ölçek geliştirme çalışmasında Romans ve DeBoard (1995) genel ilişki inançlarını değil ilişkiye özgü irrasyonel inançları ölçen İlişki İnançları Ölçeği'ni geliştirmiştir. Bilişlerin insan psikolojisinin işleyişine aracılık ettiği düşüncesinin, bilişsel değişkenlerin sıkıntılı ilişkilerdeki rolünü incelemede artan bir kabul gördüğünü savunmuşlardır. Bu doğrultuda romantik ilişki inançlarının dokuz boyutunu belirlemişlerdir: “Birbirimize karşı her zaman açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihinlerini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeli ve buna istekli olmalıyız”, “Aramızdaki her şey mükemmel olmalı”, “İyi ilişkileri sürdürmek kolay olmalıdır”, “Romantik bir ilişkiye girmeden tamamlanmış olmayız”, “Romantik idealizm”. Söz konusu ölçek Gizir (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan ve bu araştırmada romantik ilişkisi olan bireylerin ilişki inançlarını ölçmek üzere kullanılan ölçme aracıdır.

Çift uyumunu incelemeye yönelik araştırmalarında DeBord, Romans ve Krieshok'un (1996) genel inançlar ile ilişkiye özgü inançları ayırdığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle DeBord ve diğerleri, genel irrasyonel inançlarla ilişkiye özgü irrasyonel inançları birbirinden ayrı tutmuş ve dahası ilişkiye özgü inançların çift uyumundaki değişimi genel irrasyonel inançlardan daha fazla açıklayacağını varsayımlardır. Araştırma sonucunda ilişkiye özgü irrasyonel inançları fazla olan bireylerin daha yüksek düzeyde çift uyumu bildirdikleri; daha yüksek düzeydeki genel irrasyonel inançların düşük düzeyde çift uyumuyla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Farklı bilişsel bileşenlerin yakın ilişkilerdeki rolleri çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Çalışmalar, irrasyonel inançların (DeBord ve diğerleri, 1996; Ellis, 1986; Ellis, 2003), işlevsel olmayan ilişki inançlarının (Eidelson ve Epstein, 1982; Epstein ve diğerleri, 1993; Epstein ve Eidelson, 1981; Fletcher ve diğerleri, 1994; Goodwin ve Gaines, 2004; Hamamcı, 2005; Metts ve Cupach, 1990; Möller ve van Zyl, 1991; Stacket ve Bursik, 2003), atıflar (Fincham ve Bradbury, 1987), standartlar ve varsayımların (Kurdek, 1992) ve ilişki beklentilerinin (Sullivan ve Schwebel, 1995)

evlilik ilişkileri ve diğer romantik ilişkiler üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymuştur.

Literatür incelendiğinde bilişlerin genel olarak evlilik ilişkileri bağlamında ele alındığı ve özellikle evlilik problemleri (Eidelson ve Epstein, 1982), evlilik çatışması (Epstein ve diğerleri, 1993; Hamamcı, 2005), evlilik uyumu (DeBord ve diğerleri, 1996; Möller ve van Zyl, 1991) ve evlilik doyumu (Epstein ve Eidelson, 1981; Fincham ve Bradburry, 1987; Sullivan ve Schwebel, 1995) gibi ilişki süreçleri ve çıktıları üzerindeki etkisinin araştırıldığı görülmektedir.

İlişkilere yönelik işlevsel olmayan inançların ilişki kalitesini ve ilişki doyumunu olumsuz etkilediğini ortaya koyan pek çok araştırma bulunmaktadır. Ancak bu araştırmaların yoğunlukla evlilik ilişkilerine ve evlilik doyumu, evlilik işlevselliği gibi evlilik bağlamındaki ilişkiyel çıktılara odaklandığı görülmüştür. Evlilik dışındaki romantik ilişkilerin kalitesini ve ilişki niteliğini inceleyen sınırlı sayıda araştırma (Goodwin ve Gaines, 2004; Metts ve Cupach, 1990; Stackert ve Bursik, 2003) bulunmaktadır.

Özetle bilişsel süreçlerin romantik ilişkiler üzerindeki etkisi ve rolü yadsınamaz biçimde kabul edilmektedir. Farklı araştırmacılar farklı şekillerde adlandırsa da (irrasyonel inançlar, işlevsel olmayan inançlar, mantık dışı inançlar) bireylerin ilişkilerine yönelik gerçekçi ve işlevsel olmayan inanç ve beklentileri ilişki kalitelerini ve ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

İlişki Niteliği

Literatür incelendiğinde romantik ilişkiyi değerlendirmek amacıyla “ilişki kalitesi”, “ilişki doyumu”, “ilişki memnuniyeti”, “ilişki niteliği” gibi kavramlar kullanıldığı görülmektedir. Bu araştırmada ilişki niteliği kavramı ele alınacaktır.

İlişki niteliği kavramı Pierce, Sarason ve Sarason'un (1991) ilişkiye özgü sosyal destek algılarını ölçmek üzere bir ölçme aracı geliştirilmesi ihtiyacının bir sonucu olarak geliştirdikleri İlişki Niteliği Ölçeği'nden türemiştir. Pierce ve diğerleri (1991) ilişkide algılanan desteği ölçmeyi amaçladıkları çalışmalarına ilişkilerin önemli bileşenleri olduğunu düşündükleri kişiler arası çatışma ve derinlik algılarını da eklemiştir. Böylece yakın ilişkilerin niteliğini yansıtan üç boyutlu bir yapı ortaya çıkmıştır.

Collins (2003), romantik ilişkileri tanımlamada kullanılmak üzere sunduğu çerçevede romantik ilişkilerin beş özelliğinden biri olarak “ilişki kalitesi/niteliği”ne yer vermiştir. İlişki niteliğini “ilişkinin genel olarak yararlı deneyimler sağlama derecesi” (s. 10) olarak tanımlamıştır. İlişkideki destekleyiciliğin ve yakınlığın niteliği, partnerlerin işlevselliği ve iyi oluşuyla ilişkilirken; tersine düşük ilişki niteliği daha olumsuz ilişki sonuçlarıyla bağlantılıdır (Collins, 2003)

Literatürde ilişki kalitesi ve ilişki niteliği kavramlarının birbirlerinden kesin sınırlarla ayrılmadığı ve birbirinin yerine kullanılabildiği görülmüştür. Bununla birlikte Solmuş (2014) ilişki kalitesi ile ilişki doyumu kavramlarını birbirinden ayırarak romantik ilişkilerin kalitesinin, partnerlerin ilişkiye yönelik genel bir değerlendirmesi olduğunu belirtmiştir. Bu değerlendirme, eşlerin ilişkilerine yönelik algılarını etkilemekte ve ilişkilerini doyum sağlayıcı veya doyum sağlamayan olarak görmeleri durumunu belirlemektedir. Bir başka ifadeyle ilişki doyumunun, partnerlerin ilişkinin kalitesi ve niteliğine ilişkin değerlendirmelerinin bir sonucu olduğunu söylemek mümkündür.

İlişki niteliği; bireylerin hayatlarındaki önemli insanlarla sosyal etkileşimlerinin ve sosyal bağlarının bir sonucu olarak algıladıkları “sosyal destek”, kişisel uyumda önemli bir yeri olan “çatışma” ve ilişkideki bağlılık ve yakınlık hakkındaki inançlarla karakterize olan “ilişki derinliği” olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır (Pierce ve diğerleri, 1991). Bu üç boyutun romantik ilişkilerin niteliğini değerlendirmede önemli unsurlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu bölümde ilişki niteliğinin söz konusu bileşenlerine yer verilecektir.

Sosyal destek. Pierce ve diğerleri (1997) sosyal bir varlık olarak insanların sosyal etkileşimleri ve bu etkileşimlerden nasıl etkilendikleri konusyla ilgilenmişlerdir. Sosyal bağların genel ve spesifik etkilerinin insan davranışlarını ve düşüncelerini etkilediğini savunarak sosyal destek kavramını vurgulamışlardır. Bu kavramın, yakın ilişkilerin niteliğini etkileyen önemli bir etken olduğunu öne sürmüşlerdir.

Sosyal destek, bireylerin sosyal yaşamlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan ve bireylerin fiziksel sağlıkları ile ruh sağlığı üzerinde önemli etkileri olan düzenleyici ve koruyucu bir faktör olarak kabul edilmektedir.

Cobb (1976) sosyal desteği “kişinin kendisine ilgi gösterildiğine ve sevildiğine, saygın olduğuna ve karşılıklı yükümlülükler ağının bir üyesi olduğuna inanmasına öncülük eden bilgiler” (s. 300) olarak tanımlamaktadır. Sosyal destek görüşü dikkate değer olan Cobb, sosyal desteğin anne rahminde başladığını öne sürmüştür. Dahası anne göğsünün bebek için önemli bir sosyal destek simgesi olduğunu ve bu desteğin bebeğin tutulma biçimiyle iletildiğini ifade etmiştir. Yaşam ilerledikçe bireyin destek aldığı kaynakların; ailenin diğer üyeleri, işteki meslektaşları ve ihtiyaç halinde yardımcı meslek gruplarına doğru evrildiğini belirtmiştir. Cobb sosyal desteğin kriz durumundaki bireyleri farklı patolojik durumlardan koruduğunu ileri sürerek özellikle yaşam stresi üzerindeki düzenleyici rolünü vurgulamıştır.

Yıldırım (1997) sosyal desteği genel bir tanımla “bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek” (s. 81) olarak tanımlamış ve bireyin sosyal destek kaynaklarının ailesi, en geniş aile çevresi, arkadaşları, karşı cins arkadaşı, öğretmenleri, iş arkadaşları, komşuları, ideolojik, dinsel veya etnik gruplar ile bireyin içinde yaşadığı toplumdaki oluştuğunu belirtmiştir.

Sosyal destek konusunda önemli çalışmaları olan House (1981) sosyal desteğin dört türünü ve bu destek türlerinin içeriklerini ortaya koymuştur. Bunlar “duygusal destek (saygı, sevgi, güven, ilgi, dinleme), değerlendirme desteği (onaylama, geri bildirim, sosyal karşılaştırma), bilgilendirici destek (tavsiye, öneri, direktifler, bilgi), araçsal destek (aynı yardım, para, emek, çevre değişikliği)” olarak belirtilmiştir (aktaran House ve Kahn, 1985).

Sosyal destekle ilgili önerilen bir başka sınıflandırma Cohen ve Wills’e (1985) aittir. Cohen ve Wills dört sosyal destek kategorisi tanımlayarak bu kategorilerin önceki çalışmalarla tutarlı olduğunu bildirmiştir. Buna göre:

Saygı desteği. Bir kişinin saygı duyulan ve kabul edilen bir birey olduğuna dair bilgilerdir. Cohen ve Wills (1985) saygı desteğini tanımlamada benlik saygısı kavramına değinerek bireylerin benlik saygısının, kendileri için değerli olan kişilerle iletişim kurularak geliştirildiğini belirtmişlerdir. Bir başka ifadeyle bireylerin, sosyal çevreleriyle etkileşimleri sonucunda önemli ve saygı duyulmaya değer olduklarına dair mesajlar aldıklarında benlik saygılarının güçleneceği söylenebilir. Bu destek türü aynı zamanda “duygusal destek, ifade

edici destek, benlik saygısı desteği, açığa vurma desteği ve yakın destek” olarak da adlandırılmaktadır. Thoits (1995) özellikle algılanan sosyal desteğin duygusal destek boyutunu vurgulayarak bu boyutu sevgi, ilgi, anlayış, sempati, saygı ve değerin birey için önemli olan diğer kişilerden alınabileceği inancı olarak tanımlamıştır.

Bilgilendirici destek. Bu destek türü sıkıntılı olayları tanımlamada, anlamlandırmada ve bu olaylarla başa çıkmada yardımcı olmaktadır. Bilgilendirici destek aynı zamanda öneri, değerlendirici destek ve bilişsel rehberlik olarak da ifade edilmektedir.

Sosyal birliktelik desteği. Bireyin, diğer kişilerle boş zaman ve eğlence faaliyetleriyle vakit geçirmesi olarak ifade edilen sosyal birliktelik, aynı zamanda “yaygın destek ve aidiyet” olarak da adlandırılabilir. Bu destek türünün, Cobb’un (1976) sosyal destek tanımında belirttiği iletişim ve karşılıklı yükümlülükler ağına ait olma durumuna benzediğini söylemek mümkündür

Araşsal destek. “Finansal yardım, malzeme kaynakları ve gerekli hizmetlerin sağlanmasıdır” (Cohen ve Wills, 1985, s. 313). Aynı zamanda “yardım, malzeme desteği veya somut destek” olarak da adlandırılmaktadır.

Thoits (1995) sosyal desteği, bireylerin çeşitli stresörlerin üstesinden gelmede yararlanabilecekleri sosyal bir başa çıkma kaynağı olarak nitelendirmiştir. Sosyal desteğin; aile üyeleri, arkadaşlar ve iş arkadaşları gibi birey için önemli kişiler tarafından gerçekleştirilen işlevleri ifade ettiğini belirtmiştir.

Sosyal desteğin yukarıda ifade edilen tanım ve sınıflamalarının yanında bir diğer bakış açısı sosyal desteğin algılanan ve alınan destek olmak üzere iki farklı şekilde değerlendirilmesi gerektiği yönündedir. Sosyal destek araştırmacıları bu iki destek anlayışı konusunda bölünmüş durumda olup kimi araştırmacılar sosyal desteğin kişiler arası ağlar aracılığıyla gerçekte var olan aktarımına yoğunlaşırken kimi araştırmacılar kişinin başkaları tarafından sevildiğine ve saygı duyulduğuna ilişkin algısı olarak bilişsel bir kavramsallaştırma yapmışlardır (Wethington ve Kessler, 1986). Bu düşünceyi destekler nitelikte Cohen, Mermelstein, Kamarck ve Hoberman (1985) çalışmalarında “Algılanan destek mi, nesnel destek mi?” sorusunu sorarak iki destek türünü birbirinden ayırmışlardır. Bu noktada Cohen ve diğerlerinin ifade ettiği ve kişiler arası kaynakların nesnel varlığı anlamına gelen nesnel destek “alınan desteğe”; bireylerin ihtiyaç duyduklarında desteğe

ulaşabileceklerine ilişkin algıları “algılanan desteğe” karşılık gelmektedir. Birçok araştırmacı, bireylerin ruh sağlığı üzerindeki etkileri düşünüldüğünde ve özellikle stresli yaşam olaylarının öngörülmesinde ve uyumda algılanan sosyal desteğin alınan destekten daha önemli ve hassas bir gösterge olduğu konusunda hemfikirdir (Blazer, 1982; Cohen ve diğerleri, 1985; Wethington ve Kessler, 1986).

Pierce ve diğerleri (1991) ise algılanan ve alınan destek ayrımının yanında genel ve ilişkiye özgü sosyal destek algılarını birbirinden ayırt etmişlerdir. Genel ve ilişkiye özgü sosyal destek beklentilerinin -birbiriyle ilişkili olsa da- algılanan sosyal desteğin farklı yönlerini ifade ettiğini belirtmişlerdir.

Çatışma. İlişki niteliğinin bir diğer boyutu olan çatışma kavramı farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte bu araştırmada “yakın ilişkilerde gerçekleşen kişiler arası bir süreç” olarak ele alınacaktır.

Çatışma kavramının Türk Dil Kurumu’na ait sözlüklerde farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Eğitim Terimleri Sözlüğü (1974) çatışmayı “Aynı anda ortaya çıkan birbirine karşıt ya da eşit derecede çekici dilek ve isteklerin bireyde yarattığı ruhsal durum” ve Yöntembilim Terimleri Sözlüğü (1981) “Görüş ve kanıların aykırılığından doğan karşıtlık” olarak tanımlamaktadır. Deutsch (1969) çatışmanın uyumsuz eylemlerin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıktığını belirterek bu uyumsuzluğun bir kişide (*intrapersonal*), grupta (*intragroup*) veya ülkede (*intranational*) meydana gelebileceği gibi; iki veya daha fazla kişi (*interpersonal*), grup (*intergroup*) veya ülke (*intemational*) arasında da ortaya çıkabileceğini öne sürmüştür. Bell ve Blakeney (1977) ise, çatışmayı “karşıt çıkarları ifade eden taraflar arasındaki etkileşim” (s. 850) olarak tanımlamıştır. Bu tanım doğrultusunda çatışmanın kişiler arası iletişimin bir parçasını yansıttığını söylemek mümkündür. Pierce ve diğerleri (1991) ise çatışmayı ilişki niteliğinin bir boyutu olarak bir başka ifadeyle yakın ilişkilerin niteliğinin ölçülmesinde önemli bir bileşen olarak ele almış ve çoğunlukla anlaşmazlıklara eşlik eden öfke ve kararsızlık duygularıyla karakterize olduğunu (Pierce ve diğerleri, 1997) belirtmişlerdir.

Çatışmalar; arkadaşlar, iş ortamı, yakın ilişkiler, aile gibi sosyal etkileşimin söz konusu olduğu her ortamda kaçınılmaz olarak görülebilmektedir. Deutsch (1969) kişiler arası çatışmaların birçok sebepten kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Bunlardan bazıları bireyler arasındaki bilgi ve inanç farklılıkları ile ilgi, istek ve

değerlerdeki farklılıklardır. Bununla birlikte para, zaman, mekan ve mevki gibi birtakım kaynakların yetersizliği veya bireyler arasındaki rekabet sonucu da çatışma yaşanması söz konusu olabilir. Stanley, Markman ve Whitton (2002) çalışmalarında çiftlerin ilk evliliklerinde en sık bildirdikleri çatışma konusunun "para"; yeniden evliliklerde ise "çocuklar" olduğunu ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte yakın ilişkilerde güç, değerler, finansal konular, roller, ev işleri yönetimi, sahip olunan iş, kıskançlık gibi birçok konu partnerler arasında problem yaratabilmekte ve çatışmalara sebep olabilmektedir (Mead, Vatcher, Wyne ve Roberts, 1990).

Cahn (1990) yakın ilişki çatışmalarının, içerdiği iletişimin türüne göre üç gruba ayrılacağı bir sınıflandırma önermiştir. Bu sınıflandırmaya göre yakın ilişki çatışmaları: *a-Belirli anlaşmazlıklar* (Çiftlerin aynı fikirde olmadığı, genellikle eleştiri, düşmanca tepki ve/veya hoş olmayan davranışları içeren anlaşmazlıklar) *b- Problem çözme tartışmaları* (Spesifik anlaşmazlıklara göre daha kapsamlı olan ve devam etmekte olan bir problemle başa çıkmaya yönelik tartışmalardır. Müzakere veya görüşme olarak da adlandırılabilir) *c-Mutsuz/dağılan ilişkiler* ("İşlevsel olmayan ilişkiler, fırtınalı evlilikler ve ilişkilerinde mutsuz olduklarını, ilişkilerinden doyum alamadıklarını, uyumsuz olduklarını bildiren ve danışmaya başvuran çiftlerin iletişim özelliklerinin genel kalıpları"nı ifade eder (s. 5)). Cahn aynı zamanda bu sınıflandırmanın her bir grubunu, yakın kişilerarası ilişkilerdeki çatışmaları konu alan araştırmacıların farklılaşan odakları olarak da nitelendirmiştir. Bununla birlikte söz konusu üç grubun -Cahn'ın sınıflandırmayı üç gruptaki iletişimin türüne göre yapmasıyla tutarlı olarak- bir yakın ilişkideki çatışma düzeyleri olarak da ifade edilebileceğini söylemek mümkündür. Bir başka deyişle ilişkide belli konularda başlayan küçük anlaşmazlıklar zamanla problem çözme ve müzakere tartışmalarına doğru ilerleyebilir. Problemler uygun yollarla çözülemeyen ve tartışmalar olumsuz sonuçlanırsa ilişki mutsuz, doyum vermeyen bir ilişkiye dönüşebilir ve sonuç olarak ilişki dağılmanın eşiğine gelebilir.

Literatür incelendiğinde çatışmaların genellikle olumsuz olarak değerlendirildiği ve olumsuz sonuçlarına odaklanıldığı görülmüştür. Ancak Deutsch (1969) çatışmaları yapıcı ve yıkıcı çatışmalar olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bir çatışma neticesinde taraflar sonuçlardan memnun değilse ve kaybettiklerine inanıyorlarsa bu çatışmaların yıkıcı sonuçlar doğurduğu anlamına gelmektedir.

Tersine sonuçlar tarafları memnun ediyorsa ve taraflar kazanma duygusunu yaşıyorlarsa bu çatışmalar verimli ve yapıcı olarak nitelendirilebilir. Bir diğer ifadeyle tüm çatışmalar yıkıcı ve olumsuz olmayıp çatışmaların yapıcı ve yıkıcı olarak değerlendirilmesinde çatışmanın taraflar açısından sonuçları belirleyici olmaktadır. Bu durum yakın ilişkiler için de geçerlidir. İlişkide yaşanan bütün çatışmalar yıkıcı olarak değerlendirilmediği gibi bazı çatışma ve tartışmaların ilişkileri geliştirici ve güçlendirici olduğu söylenebilir.

Çatışmaların olumlu yönünün ortaya çıkması ve yapıcı olarak nitelendirilmesi ilişkilerdeki çatışmaların nasıl yönetildiği ve çözüldüğüyle ilgilidir (Bell ve Blakeney, 1977). Benzer şekilde Canary, Cupach ve Messman (1995) bireylerin kişiler arası çatışma yönetimlerinin kendi gelişimlerini ve kişisel ilişkilerini önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir.

Yakın ilişkilerde olumsuz etkileşimler ile çatışmanın, ilişki kalitesi ve doyumuyla ilişkisini ortaya koyan birçok araştırma mevcuttur (Kelly, Huston ve Cate, 1985; Stanley ve diğerleri, 2002). Bu çalışmada ilişki niteliğinin bir boyutu olarak ele alınan çatışmanın ilişki inançları ve ilişkilerdeki benlik değişimiyle ilişkisi incelenecektir.

İlişkide derinlik. Bireyler ebeveynleri, arkadaşları ve romantik partnerleriyle geliştirdikleri kişilerarası ilişkilerinde önemli olmayı, değerli hissetmeyi ve bağlılık derecesinin yüksek olmasını beklerler. Söz konusu durumlar doyum sağlayıcı bir ilişkinin özellikleri olduğundan ilişkisini doyum verici olarak niteleyen partnerlerin ve ilişki doyumunu yüksek olan bireylerin daha derin ilişkiler yaşadığı ifade edilebilir.

İlişki niteliğinin “derinlik” boyutu, romantik ilişkinin, partnerlerin hayatındaki önemini ifade etmektedir (Pierce ve diğerleri, 1997). Özabacı’ya göre (2011) derinlik ilişkide “olumlu olma, önemli ve güvende olma”yı içermektedir. Pierce ve diğerleri (1991) bir ilişkideki bağlılık ve güvenlik hakkındaki inançlarla karakterize olan derinlik algılarının, ilişki partnerleri arasındaki kişilerarası bağın gücünü yansıttığını; Bowlby ve diğerlerinin bebeklik döneminden yetişkinliğe doğru olan bağlanma ilişkilerinin doğası üzerine yaptığı araştırmalardan elde edildiğini belirtmiştir.

Özetlemek gerekirse ilişkide derinlik boyutunun kişinin partnerine bağlılık düzeyini, ilişkideki yakınlığı, kişinin partnerine duyduğu ilgiyi ve bir ilişkide kendini önemli ve güvende hissetme derecesini kapsadığını söylemek mümkündür.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde benlik değişimi, yakın ilişki inançları ve ilişki niteliğiyle ilgili yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilen araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar kronolojik sıra gözetilerek sunulmuştur.

Benlik değişimiyle ilgili araştırmalar. Literatür incelendiğinde benlik değişimi konusunda Türkiye’de yapılan ve ulaşılabilen bir araştırmaya rastlanmıştır. Dinçer (2017), Mattingly ve diğerlerinin (2014) “İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli”ni Türk kültüründe test etmeye yönelik doktora tez çalışmasında iki ayrı araştırma yapmıştır. Çeşitli değişkenlerin benlik değişimi süreçleri ve benlik değişimi aracılığıyla ilişki doyumu ve yaşam doyumu üzerindeki etkilerinin incelendiği araştırmanın ilkinde Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören ve romantik bir ilişkisi bulunan 485 öğrenci dahil olmuştur. Birinci çalışmada aşka ilişkin tutumlar, bağlanma tarzları, ben tasavvuruna ötekini katma ile benlik yönelimlerinin benlik değişimi süreçleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Bununla birlikte ifade edilen tüm değişkenlerin benlik değişimi aracılığıyla yaşam doyumu üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Birinci çalışmanın sonucunda ben tasavvuruna ötekini katma, aşka ilişkin tutumlardan Eros ve Pragma ile benlik yönelimlerinden biri olan öz-gelişim/kendileşme yöneliminin benlik genişlemesi üzerinde pozitif yönde; yine aşka ilişkin tutumlardan Ludus'un ise negatif yönde etkili olduğu bulunmuştur. Ben tasavvuruna ötekini katma, Eros ve benlik yönelimlerinin türleri olan ilişki yönelimi ve kendileşme/öz-gelişim yönelimi benlik daralması üzerinde negatif yönde etkilidir. Eros, benlik budanması üzerinde pozitif yönde etkilidir. Ayrıca benlik genişlemesi, benlik budanması, benlik kirlenmesi ve ilişki yönelimi yaşam doyumu üzerinde pozitif yönde etkili iken benlik daralmasının yaşam doyumu üzerinde negatif yönde etkili olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Dinçer (2017), ikinci çalışmasında temel kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık), çelişik duygulu cinsiyetçilik (düşmanca cinsiyetçilik, koruyucu ataerkil, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma ve heteroseksüel yakınlık), benlik düzenleme odakları

(korunma ve gelişme odağı) ve bilişsel esnekliğin (alternatifler ve kontrol değişkenleri) benlik değişimi ve benlik değişimi aracılığıyla ilişki doyumu üzerindeki etkilerini incelemiştir. Söz konusu çalışmaya devam eden bir romantik ilişkisi bulunan 480 üniversite öğrencisi katılmıştır. İkinci çalışmanın sonuçları korunma odağı ve heteroseksüel yakınlığın benlik genişlemesi üzerinde pozitif yönde etkili olduğunu gösterirken düşmanca cinsiyetçiliğin benlik genişlemesi üzerinde negatif yönde etkisi olduğunu göstermiştir. Benlik daralması üzerinde pozitif yönde etkisi olan değişkenler gelişme odağı ve düşmanca cinsiyetçilik olurken negatif yönde etkili olan değişkenler korunma odağı ve sorumluluk kişilik özelliği olmuştur. Benlik değişimi süreçlerinin ilişki doyumu üzerindeki etkisiyle ilgili olarak benlik genişlemesi ve budanmasının ilişki doyumu üzerinde pozitif yönde etkili olduğu benlik daralması ve kirlenmesinin negatif yönde etkili olduğu bulunmuştur.

Benlik değişimi kavramını Türkçe literatüre kazandıran Dinçer'in benlik budanması ile ilgili olarak bir sözlü bildiri çalışması da bulunmaktadır (Dinçer, 2019). Çalışmada beliren yetişkinlik döneminde bulunan ve bir romantik ilişki yaşayan kadınların uyma davranışı ve benlik budanması arasındaki ilişki incelenmiştir. Bununla birlikte bu ilişkiye özgecil aşkın aracılık edip etmediği de araştırılmıştır. Çalışma grubunu 226 kadın üniversite öğrencisinin oluşturduğu araştırmanın bulguları, uyma değeri ile benlik budanması arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğunu ve bu ilişkiye özgecil aşkın aracılık ettiğini göstermiştir.

Dinçer'in (2017) benlik değişimiyle ilgili araştırmasının oldukça kapsamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca Dinçer, Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği'ni geliştirerek literatüre kazandırmıştır. Benlik değişimiyle ilgili çalışmaların yoğunlukla yurt dışında gerçekleştirildiği görülmektedir.

Mattingly ve diğerleri (2014) üniversite öğrencileriyle üzerinde üç ayrı çalışma yapmışlardır. İlk çalışmada 12 maddeli "İlişkisel Benlik Değişimi Ölçeği"ni geliştirerek psikometrik özelliklerini belirlemiş; bunun yanında benlik değişiminin dört sürecinin (benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi) romantik aşk türleri ile (tutkulu ve arkadaşça aşk) ilişkili olup olmadığını incelemişlerdir (Çalışma 1). Benlik genişlemesi ve budanmasının tutkulu aşk ve arkadaşça aşkla pozitif yönde anlamlı olarak ilişkili; benlik daralması ve kirlenmesinin ise tutkulu aşk ve arkadaşça aşkla negatif yönde anlamlı olarak

ilişkili olduğu bulunmuştur. Birinci çalışmanın devamında dört benlik değişimi sürecinin aşkı yordayıp yordamadığına bakılmış; benlik genişlemesinin tutkulu aşkı pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı yine benlik genişlemesinin arkadaşça aşkı pozitif yönde, benlik kirlenmesinin negatif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Diğer çalışmada algılanan benlik değişimi ile pozitif ilişki sonuçları (ilişki doyumu ve bağlılık) arasındaki ilişki incelenmiştir (Çalışma 2). Altmış iki bireyin katıldığı araştırmanın bulguları şu şekildedir: Benlik genişlemesi ve budanması ilişki doyumu ve bağlılıkla pozitif yönde anlamlı olarak ilişkilidir. Benlik daralması, ilişki doyumu ve bağlılıkla negatif yönde anlamlı olarak ilişkilidir; ancak benlik kirlenmesi ile ilişki doyumu ve bağlılık arasında ilişki bulunamamıştır. Benlik değişimi süreçlerinin ilişki doyumu ve bağlılığını yordayıp yordamadığı incelendiğinde ise benlik genişlemesinin ilişki doyumunu pozitif yönde anlamlı olarak, benlik budanmasının pozitif yönde ancak az miktarda anlamlı olarak, benlik daralmasının negatif yönde anlamlı olarak yordadığı, benlik kirlenmesinin ise ilişki doyumunu yordamadığı bulunmuştur. Bağlılık için; benlik genişlemesi ve budanmasının bağlılığı pozitif yönde, benlik daralmasının az miktarda negatif yönde yordadığı, benlik kirlenmesinin bağlılığı yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi bulunan 88 bireyin katıldığı son çalışmada negatif ilişki sonuçlarından biri olan aldatma ile benlik değişimi süreçlerinin ilişkisi incelenmiştir (Çalışma 3). Sonuç olarak benlik genişlemesinin cinsel olarak aldatma eğilimleriyle negatif yönde ilişkili olduğu, benlik daralması ve kirlenmesinin hem duygusal hem cinsel aldatmayla pozitif yönde ilişkili olduğu; ancak benlik budanmasının aldatmanın her iki türüyle anlamlı düzeyde ilişkili olmadığı bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen tüm bulgular algılanan benlik kavramı gelişimiyle ilgili süreçlerin (benlik genişlemesi ve budanması) ilişki kalitesiyle olumlu yönde ilişkili iken benlik kavramının bozulmasıyla ilgili süreçlerin (benlik daralması ve kirlenmesi) ilişki kalitesiyle tutarsız bir şekilde ilişki olduğunu göstermiştir.

McIntyre ve diğerleri (2015) boylamsal araştırmalarında dört benlik sürecinin her birindeki değişimlerin sonraki ilişki doyumu ve bağlılıkla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Bunun yanı sıra benlik değişimi ile ilişki kalitesi arasındaki ilişkiyi daha ayrıntılı bir şekilde araştırmak için gerçekleştirilen ikinci çalışmada, benlik kavramının gelişimiyle bağlantılı süreçlerin (Örn: benlik

genişlemesi ve benlik budanması) ilişkiyi sürdürme davranışları ve motivasyonla pozitif ilişkili olduğu (Örn: uyma, affedicilik, fedakarlıkta bulunmaya isteklilik); buna karşın benlik kavramının bozulmasıyla ilgili süreçlerin (ör. benlik daralması ve benlik kirlenmesi) bu çıktılarla negatif ilişkili olduğu ve ilişkiye zarar veren davranışlarla pozitif ilişkili olduğu (ör. ayrılma düşünceleri, başkalarına ilgi duyma ve intikam arayışı) bulgularına ulaşılmıştır.

Yurt dışı literatür incelendiğinde benlik değişimi süreçlerini devam eden romantik ilişkiler bağlamında ele almayan araştırmalar da bulunmaktadır. İlişkilerin sonlanması ve ayrılık durumlarında da bireylerin benlik kavramlarında değişimler gözlemlenebileceğini ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur (Lewandowski ve Bizzoco, 2007; Lewandowski ve diğerleri, 2006; Slotter ve diğerleri, 2010).

Lewandowski ve diğerleri (2006) benliği genişleten bir ilişkinin sona ermesinin benlik kavramı üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Üç ayrı grupta planlanan çalışmanın her birine sırasıyla 59, 63 ve 55 üniversite lisans öğrencisi katılmıştır. Bulgular benliği genişleten bir ilişkinin sona ermesinin benlik kavramı üzerindeki olumsuz etkilerinin yanı sıra; ayrılık öncesi daha yüksek düzeyde benlik genişlemesine sahip olan ilişkilerin ayrılık sonrası daha yüksek düzeyde benlik daralmasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte bu etkinin, ayrılık öncesi partnerler arasındaki yakınlık düzeyinin kontrol edilmesi durumunda da devam ettiği görülmüştür.

Romantik bir ilişkinin sona ermesinin olumsuz sonuçlarına odaklanan araştırmaların aksine Lewandowski ve Bizzoco (2007) olumlu sonuçların da mümkün olduğunu ortaya koymaya yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu son 6 ay içerisinde ilişkisi sona eren 155 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma benlik genişlemesine daha az fırsat veren ilişkilerin bitmesinin ardından bireylerin pozitif çıktılar elde edeceğini varsaymakta ve bu pozitif çıktılardan büyümeye (growth) odaklanmaktadır. Ayrılık öncesi benlik genişlemesinin ilişkinin bitmesinin ardından meydana gelen büyümeyle ilişkisine benliğin kaybı, benliğin yeniden keşfi ve olumlu duyguların aracılık edeceği varsayılmıştır. Araştırma bulguları bu hipotezin doğrulandığını göstermektedir. Ayrılık öncesi benlik genişlemesine daha az fırsat veren ilişkilerin sona ermesinin daha fazla büyümeyle ilişkili olduğu ve bu büyümeyle benlik içeriklerinde daha az

kayıp, benliğin yeniden keşfi ve daha olumlu duyguların aracılık ettiği ortaya koyulmuştur.

Ayrılık sonrası benlik kavramındaki değişimlere odaklanan bir başka çalışmada Slotter ve diğerleri (2010) romantik ilişkilerin bitmesinin ardından benlik kavramının içeriği ve netliğinde meydana gelen değişimlerle bu değişimlerin duygusal sıkıntıyı yordayıp yordamadığını araştırmıştır. Araştırma sonucunda bireylerin ayrılık sonrası benlik kavramlarının içeriğinde değişimler gözlemledikleri ve benlik kavramı netliklerinin azaldığı ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte azalan benlik kavramı netliğinin ayrılık sonrası duygusal sıkıntıyı yordadığı bulunmuştur.

Görüldüğü üzere Türkçe literatürde benlik değişimi konusundaki araştırmalar oldukça kısıtlı olup yabancı literatürdeki çalışmalar da yakın bir tarihe dayanmaktadır. İlgili araştırmaların bir kısmı devam eden romantik ilişkileri ele alırken bir kısmı ise sona eren romantik ilişkilerin ardından meydana gelen benlik kavramı değişimlerine odaklanmıştır. Sonuç olarak araştırmalar romantik ilişkilerin bireylerin benlik kavramlarını etkilediği, şekillendirdiği ve olumlu veya olumsuz yönde değiştirdiği konusunda kanıtlar sunmaktadır. Bununla birlikte konuyla ilgili araştırmaların nicelik ve niteliğinin artırılmasına ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Buradan hareketle bu araştırmada, romantik ilişkileri etkileyen bir diğer değişken olan yakın ilişki inançlarıyla birlikte benlik değişiminin, romantik ilişkilerin niteliği üzerindeki etkileri incelenmiştir.

İlişki inançlarıyla ilgili araştırmalar. Literatür incelendiğinde ilişki inançlarıyla ilgili araştırmaların genellikle evli bireylerle gerçekleştirildiği görülmektedir. Ergenler ve genç yetişkin bireylerin ilişki inançlarını incelemeye yönelik araştırmalar sınırlıdır.

Metts ve Cupach (1990) romantik ilişkilerde işlevsel olmayan inançlar, problem çözme davranışları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu heteroseksüel bir romantik ilişkiye sahip 322 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma bulguları, işlevsel olmayan ilişki inançlarının yıkıcı problem çözme tepkileriyle (terk etme, görmezden gelme gibi) pozitif ilişkili iken yapıcı problem çözme tepkileriyle (kendini ifade etme) negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte hem işlevsel olmayan ilişki inançları hem de problem çözme tepkileriyle ilişki doyumuyla ilişkilendirilmiştir.

Hamamcı (2005), klinik olmayan evli bireylerle gerçekleştirdiği araştırmasında işlevsel olmayan ilişki inançları ile evlilik çatışması arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Yüz seksen iki evli bireyin katıldığı araştırmada öngörüldüğü gibi, işlevsiz ilişki inançları evlilik çatışmalarının sayısı, sıklığı ve bu çatışmalarla ilgili olarak hissedilen gerginlik seviyesi ile pozitif ilişkili bulunmuştur. İşlevsel olmayan ilişki inançları, evlilik çatışmalarının sıklığı ile en yüksek korelasyona sahiptir. Zihin okuma ile ilgili inançların, kadınların evlilik çatışmalarıyla negatif ilişkili olduğu görülmüştür. Bireylerin, işlevsiz inançları yüksek oranda desteklediklerinde, evlilik ilişkisinde daha fazla çatışma yaşadıkları ve daha stresli hissettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, işlevsel olmayan ilişki inançlarının evlilik çatışmaları üzerindeki negatif etkilerini ortaya koyması açısından önemlidir.

Yaşları 19-25 aralığında olan 742 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdiği ve ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelendiği araştırmasında Gizir (2012), romantik ilişkilere yönelik inançların, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Erkek öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ve “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” inançlarına kızlara oranla daha yüksek düzeyde sahip oldukları bulunmuştur. Romantik ilişki yaşama durumu açısından incelendiğinde ise “daha önce romantik bir ilişki yaşamayıp, şimdi yaşayan” öğrenciler ile “daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayan” öğrencilerin diğer gruptaki öğrencilere göre (daha önce yaşayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar ve hiç romantik ilişki yaşamayanlar) daha yüksek düzeyde işlevsel olmayan ilişki inançlarına sahip oldukları belirlenmiştir.

Baltacıoğlu (2016) genç yetişkin bireylerin bağlanma stilleri, yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimleri ile ilişki inançları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu yaşları 18 ile 40 arasında değişen 448 birey oluşturmaktadır. Bulgular erkekler ve evli bireylerin daha yüksek düzeyde akılcı olmayan inanca sahip olduğunu göstermiştir.

İşlevsel olmayan ilişki inançlarının yanı sıra varsayımlar, standartlar ve ilişki beklentileri gibi farklı bilişsel değişkenlerin yakın ilişkilerdeki rolünü ele alan araştırmalar da bulunmaktadır (Fincham ve Bradbury, 1987; Kurdek, 1992;

Sullivan ve Schwebel, 1995). Fincham ve Bradbury (1987), yakın ilişkide meydana gelen olaylarla ilgili atıflar ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi boylamsal bir araştırmayla incelemiştir. Araştırma doğrultusunda 34 evli çift 12 ay arayla iki kez değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları nedensellik ve sorumluluk atıfları ile olumsuz eş davranışlarının evlilik doyumu ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kadınlar için hem nedensellik hem sorumluluk atıfları daha sonraki evlilik doyumunu güçlü bir şekilde yordamıştır. Erkekler için atıfların sonraki evlilik doyumunu yordamadığı görülmüştür. Aynı zamanda iki atıf türü (nedensellik ve sorumluluk) ile evlilik doyumunun gerçekçi olmayan ilişki beklentileriyle ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Kurdek (1992) işlevsel olmayan ilişki bilişlerinden olan varsayımlar ve standartların birbirleriyle ilişkisi ve ilişki doyumuna etkisini araştırmıştır. Araştırmaya 264 evli heteroseksüel çift ile 92 birlikte yaşayan homoseksüel çift katılmıştır. Araştırma sonucunda hem hatalı varsayımlar hem hatalı standartların ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte hem heteroseksüel hem de homoseksüel çiftlerin varsayımları standartlardan daha güçlü bir şekilde desteklediği ortaya koyulmuştur. Son olarak ilişki doyumuna ile standartlar arasındaki ilişkiye varsayımların aracılık ettiği görülmüştür. Bu araştırmanın, homoseksüel çiftleri incelemesi ve heteroseksüel çiftlerle birlikte ele alması açısından özgün ve önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Sullivan ve Schwebel (1995), genç yetişkinlerin ilişki beklentilerini, ilişkilerine dair irrasyonel inançlarının düzeylerini ve mevcut ilişkilerindeki doyumlarını belirlemeye yönelik iki çalışma gerçekleştirmişlerdir. Katılımcıların flört, nişanlılık ve evlilik dönemlerinde kendi ilişki doyumlarına dair ortalamanın üzerinde beklentileri bulunduğu ve ilişki doyumunun seviyesinin flört döneminden evliliğe kadar artış göstermesini (çiftlerin deneyimlerinin aksi bir sonuç olarak) umdukları bulunmuştur. Bunun yanı sıra akranlarından daha düşük derecede irrasyonel ilişki inancına sahip olan katılımcılar, hali hazırda ilişkilerini daha doyum sağlayıcı bulmuşlardır.

Gerçekleştirdikleri kültürlerarası çalışmada Sprecher ve Toro-Morn (2002), romantik ilişki inançları ve aşka ilişkin tutumları incelemiştir. Araştırma, iki farklı kültür olan Kuzey Amerika ve Çin örneklemelerinde ilişki inançlarına yönelik cinsiyet farklılıklarını veya benzerliklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmaya Kuzey

Amerika örneğinde 693, Çin örneğinde 735 üniversite öğrencisi dahil olmuştur. Katılımcıların romantik tutum ve inançlarını (aşk bir yol bulur, bir ve tek, idealleştirme, ilk görüşte aşk) ölçmek amacıyla Sprecher ve Metts'in (1989) geliştirdiği Romantik İnançlar Ölçeği; aşk biçimlerini (eros, ludus, storge, pragma, mania, agape) ölçmek üzere Aşk Tutumları Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. Bireylerin aynı zamanda aşkın evlilik ilişkisindeki rolüne ilişkin inançları ile kadere inançlarının derecesi de ölçülmüştür. Amerikan örneğinde bulgular, erkeklerin kadınlara kıyasla aşk olmadan evlenmeye daha istekli olduğunu, Romantik İnançlar Ölçeği'nin idealleştirme boyutundan daha yüksek puan aldıklarını; aşk biçimleri bağlamında ludus ve agape stilini daha çok eros ve pragma stillerini daha az gösterdiklerini ve duygusal doyumu evliliğin sürdürülmesinde önemli olarak gördüğünü göstermiştir. Çin örneğinde erkeklerin özellikle aşkın her engelin üstesinden gelebileceğine yönelik inançlarla ilgili olarak kadınlardan daha romantik ve sevecen oldukları; bununla birlikte aşkla ilgili kadere daha az inandıkları bulunmuştur. Aynı zamanda erkekler kadınlara oranla evliliğin sürdürülmesinde fiziksel memnuniyetin önemli olduğunu daha çok düşünmektedir. Genel olarak kültür, cinsiyete göre aşka yönelik inançlarla ilgili daha fazla varyans açıklamıştır.

Evlilik dışındaki romantik ilişkilerin ele alındığı araştırmaların birinde Stackert ve Bursik (2003) genç yetişkinlerin bağlanma tarzları ile irrasyonel ilişki inançları ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkileri gözden geçirmiştir. Araştırmaya 118 üniversite öğrencisi katılmıştır. Bulgular güvensiz bağlanan kaygılı, kararsız veya kaçınan) bireylerin, güvenli bağlanan bireylerden daha fazla ilişkiye özgü irrasyonel inançları desteklediğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte güvensiz bir bağlanma tarzı ve ilişkiye özgü irrasyonel inançlara daha güçlü bağlılığın ilişki doyumuyla negatif ilişkili olduğu bulunmuştur.

Sonuç olarak ilgili araştırmalar işlevsel olmayan ilişki inançları ile ilişkilere yönelik gerçekçi olmayan varsayım ve beklentilerin ilişki kalitesi (Goodwin ve Gaines, 2004), ilişki doyumu (Metts ve Cupach, 1990; Kurdek, 1992; Stackert ve Bursik, 2003), evlilik doyumu (Epstein ve Eidelson, 1981; Fincham ve Bradburry, 1987; Sullivan ve Schwebel, 1995) gibi ilişki çıktılarıyla negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaların yoğunlukla evli bireyler ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu araştırmada ise çalışma grubu, romantik

ilişkilerin yaşamlarının merkezinde yer aldığı beliren yetişkinler olarak belirlenmiştir.

İlişki niteliğiyle ilgili araştırmalar. Benlik değişimiyle benzer olarak ilişki niteliği konusunda da Türkiye’de yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Romantik ilişkilerin konu alındığı araştırmalarda sıklıkla “ilişki doyumu” kavramının incelendiği görülmektedir.

İlişki doyumu kavramını ele aldığı çalışmasında Yalçın (2010), ilişki geliştirme programının üniversite öğrencilerinin ilişki doyumları üzerine etkisini incelemiştir. Çalışmada deney ve kontrol gruplarının her birinde altı çift yer almış; deney grubundaki çiftlere ilişki geliştirme programı uygulanmış, kontrol grubuna herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Söz konusu ilişki geliştirme programının içeriğinde empati, ifade etme, çatışma yönetimi, öz-değişim ve diğerinin değişimine yardım gibi ilişki geliştirme becerileri yer almıştır. Araştırma bulguları, deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında ve deney grubunun deney öncesi ve sonrasındaki puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Bir başka ifadeyle ilişki geliştirme programı deney grubundaki çiftlerin ilişki geliştirme becerilerini ve dolayısıyla ilişki doyumlarını olumlu yönde etkilemiştir.

Cantürk (2014) araştırmasında üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin alt boyutlarının (sosyal destek, çatışma, derinlik) depresyon ve anksiyete ile ilişkisini ayrı ayrı incelemiştir. Araştırmada sosyal destek boyutunun depresyon ve anksiyete ile anlamlı ve olumsuz; çatışma boyutunun depresyon, anksiyete ve stres ile anlamlı ve olumlu olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte sosyal destek ile stres değişkeninin ve derinlik ile ilgili değişkenlerin hiçbirinin ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlişki niteliği ile ilgili bir başka araştırmada Tosun (2015), özgecilik ve benlik kurgusu değişkenlerini ve bu değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini ele almıştır. Çalışmaya 278 evli, 205 evli olmayan birey katılmıştır. Araştırmada evli bireylerin özgecilik düzeylerinin ilişki niteliğinin sosyal destek ve derinlik boyutlarıyla pozitif ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Evlilik öncesi süreçte yer alan bireylerin ilişkisel, bireyci ve toplulukçu benlik kurguları ile sosyal destek ve derinlik boyutlarının anlamlı biçimde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişki pozitif yöndedir. Son olarak

bireylerin ilişkisellik düzeyleri ile çatışma alt boyutunun pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gere ve Schimmack'ın (2011) ilişkideki hedef çatışmalarının, ilişki niteliği ve partnerlerin öznel iyi oluşları üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalarında 105 çiftin her biri (N=210) öznel iyi oluş, ilişki kalitesi ve hedeflerini gerçekleştirmeye çalışırken karşılaştıkları çatışmanın derecesini değerlendirmişlerdir. Sonuçlar, her iki partnerin yüksek hedef çatışması bildirmesi durumunda, partnerlerin ilişki niteliklerinin ve öznel iyi oluş düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir. Ayrıca, bir partnerin hedef çatışmasına ilişkin bildirimini, diğer partnerin öznel iyi oluşu ile - ilişki niteliği aracılığıyla- dolaylı olarak ilişkili olduğu ortaya konulmuştur.

Ergenlerin ilişki özellikleri (katılım, ilişki niteliği) ile genç yetişkinlikteki romantik ilişki nitelikleri arasındaki kavramsal bağlantıları inceledikleri boylamsal araştırmalarında Madsen ve Collins (2011), ergenlikteki geçmiş deneyimlerin, genç yetişkinlikteki romantik ilişki kalitesini yordadığı sonucuna varmışlardır. Orta ergenlik döneminde daha az partnerle ilişki yaşayan ve 16 yaşında ilişki niteliği daha yüksek ilişkilere sahip olan ergenlerin, genç yetişkinlikte daha yumuşak ilişki süreçleriyle (karşılıklı doyum için çatışmayı müzakere etmek, etkili ve zamanında bakım verme/arama) karakterize romantik partner ilişkilerine sahip oldukları; orta ergenlik döneminde daha fazla partnerle ilişki yaşayan ergenlerin ise, genç yetişkinlikte romantik partnerle ilişkilerinde daha büyük negatif etkiye neden oldukları görülmüştür.

Li ve Chan (2012) yetişkin bağlanma boyutları olan kaygı ve kaçınma ile romantik ilişki niteliğinin bilişsel, duygusal ve davranışsal göstergeleri arasındaki ilişkileri nicel olarak özetleyen ve 73 geçmiş araştırmaya dayanan bir meta-analiz çalışması gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada kaygı ve kaçınma boyutlarının ilişki niteliği üzerindeki farklı etkileri de incelenmiştir. Bunun yanı sıra düzenleyici değişken olarak toplumsal cinsiyetin, bu ilişkiler üzerindeki gücü de test edilmiştir. Meta-analitik sonuçlar hem kaygı hem de kaçınmanın ilişki niteliğinin bilişsel, duygusal ve davranışsal yönleri açısından olumsuz bir etkiye sahip olduğunu doğrulamıştır. Kaygı ile karşılaştırıldığında, kaçınmanın genel doyum, bağlılık ve ilişkilerdeki genel destek ile daha olumsuz ilişkili olduğu buna karşın, kaygının ilişkilerdeki genel çatışma ile daha pozitif ilişkili olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyetin düzenleyici etkisinin zayıf olduğu bulunmuştur.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, ilişki niteliğini etkileyen farklı kavramların ele alındığı görülmektedir. Araştırmaların bir kısmı ilişki doyumu ve evlilik doyumu gibi ilişki sonuçlarına odaklanırken çok azının ilişki niteliği ve kalitesini incelediği dikkat çekmektedir. Bu araştırmada literatürde yeni bir kavram olan benlik değişimi ile yakın ilişkilere yönelik inançların ilişki niteliğini yordama durumu araştırılmıştır.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubu, veri toplama süreci, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu araştırma, romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin işlevsel olmayan ilişki inançları ile ilişki benlik değişiminin ilişki niteliklerini yordayıp yordamadığını belirlemeyi amaçlayan nicel ve betimsel bir araştırmadır. Araştırmada, söz konusu değişkenler arasındaki ilişkilere odaklanıldığından aynı zamanda ilişki tarama modeli benimsenmiştir. “İlişki tarama modelleri iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığı ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2012, s. 81)

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Akademik Yılı Bahar Dönemi ve 2018-2019 Akademik Yılı Güz ve Bahar Dönemlerinde üç büyükşehirde yer alan devlet üniversitelerinde öğrenim görmekte olan ve hali hazırda bir romantik ilişkisi bulunan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri

Değişken		n	%
Cinsiyet	Kadın	212	59
	Erkek	149	41
Yaş	18	17	4,7
	19	20	5,5
	20	53	14,7
	21	166	46,0
	22	54	15,0
	23	24	5,6
	24	10	2,8
	25	12	3,3
	26	2	0,6
	27	2	0,6
Sınıf Düzeyi	34	1	0,3
	Hazırlık	13	4
	1. Sınıf	58	16
	2. Sınıf	100	28
	3. Sınıf	89	25
	4. Sınıf	92	26
Üniversite	4+	9	3
	Hacettepe Üniversitesi	125	35
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	41	11
	Mersin Üniversitesi	81	22
	Diğer Üniversiteler	114	32
Bölüm	Eğitim Fakültesi	88	24
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	124	34
	Turizm Fakültesi	29	8
	Diğer Fakülteler	120	33
Devam Eden İlişki Süresi	1-6 ay	90	25
	6-12 ay	71	20
	12-18 ay	51	14
	18 ay-2 yıl	34	9
	2 yıl-5 yıl	91	25
	5 yıl ve üstü	24	7

Her bir demografik değişkene ilişkin frekans ve yüzde tablosu Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre araştırmanın çalışma grubunu 212 kadın (%58) ve 149 erkek (%41) öğrenci olmak üzere toplam 361 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Sınıf düzeylerine göre incelendiğinde araştırma grubunun %28’ini oluşturan 2. sınıf öğrencileri grup içinde en yüksek orana sahiptir. Bölüm olarak İktisadi ve İdari

Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler %34 oranla bu çalışmada çoğunluğu oluşturmaktadır. Devam eden romantik ilişki sürelerine bakıldığında ilişki süresi 1-6 ay ile 2 yıl-5 yıl arasında bulunan öğrenciler tüm grubun %50'sini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinin ilk aşamasında değişkenleri ölçmek üzere kullanılan İlişki İnançları Ölçeği (İİÖ), Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği (TRİBDÖ) ve İlişki Niteliği Ölçeği (İNÖ) için, ölçekleri Türkçeye uyarlayan araştırmacılardan uygulama izni alınmıştır. Ölçek izinleri EK-A'da yer almaktadır. Ardından Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan araştırmanın yürütülmesi ve veri toplama süreci için alınması gereken izinler alınmıştır. Etik Komisyon Onay Formu EK-C'de sunulmuştur. Son olarak Mersin Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde veri toplayabilmek amacıyla Mersin Üniversitesi Rektörlüğü'yle gerekli yazışmalar gerçekleştirilerek uygulama için izin alınmıştır.

Gerekli izin ve onay işlemlerinin ardından uygulamaların yapılacağı devlet üniversitelerinin farklı fakülte ve bölümlerinde veri toplama sürecine başlanmıştır. Uygulama planı, söz konusu üniversitelerdeki ilgili öğretim üyeleriyle görüşülerek birlikte oluşturulmuştur. Belirlenen gün ve saatte, sınıf ortamında romantik ilişkisi olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan üniversite öğrencilerine ölçekler uygulanmıştır. Ölçek uygulamalarını mümkün olduğunca araştırmacının kendisi gerçekleştirmiş; araştırmacının çeşitli sebeplerle uygulamada yer alamadığı durumlarda ilgili öğretim üyesinin desteği alınmıştır. Ölçek uygulaması ortalama 20 dakika sürmüştür. Uygulama sırasında katılımcılara araştırmanın amacı ve ölçme araçları hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya gönüllü katılım ve verilerin gizliliği ilkesi özellikle vurgulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak üniversite öğrencilerinin ilişkilerinde deneyimledikleri benlik değişimi süreçlerini belirlemek amacıyla Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği (TRİBDÖ), romantik ilişkilerine ilişkin işlevsel olmayan inançlarını ölçmek amacıyla İlişki İnançları Ölçeği (İİÖ) ve ilişkilerindeki çatışma, sosyal destek ve derinlik boyutlarını ölçmek amacıyla İlişki Niteliği Ölçeği

(İNÖ) kullanılmıştır. Bununla birlikte katılımcıların demografik özellikleri ile ilişkilerine dair özelliklerini (cinsiyet, yaş, bölüm, romantik ilişkinin süresi) belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu (KBF) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu (KBF). Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, yaş, öğrenim gördüğü üniversite, bölüm ve devam eden romantik ilişkilerinin süresi gibi bilgileri edinmek amacıyla araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu oluşturularak uygulanmıştır. Devam eden romantik ilişki süresiyle ilgili kategorilerin oluşturulmasında literatürde romantik ilişkiler üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda yer alan ilişki sürelerinden yararlanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu EK B4'te yer almaktadır.

Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği (TRİBDÖ). Ölçek; Dinçer, Ekşi ve Aron (2017) tarafından romantik ilişkilerde benlik değişimini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Mattingly ve diğerlerinin (2014) İlişkisel Benlik Değişimi Ölçeği'ni kültüre uyarlama çalışmasında paralel test olarak kullanmak üzere geliştirilen test İlişkisel Benlik Değişimi Ölçeği'nde olduğu gibi dört alt boyuttan oluşmaktadır (benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi). Ölçeğin kuramsal temelleri Mattingly ve diğerlerinin "İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli" ve Aron'un "Benlik Genişlemesi Modeli"ne dayanmaktadır. TRİBDÖ; benlik genişlemesi alt boyutu 5 madde, benlik daralması 5 madde, benlik budanması 3 madde ve benlik kirlenmesi 5 madde olmak üzere toplam 16 maddeden oluşan 7'li likert tipi bir ölçektir. Alt boyutlar bazında puanlanan ölçekten elde edilen yüksek puanlar o alt boyutun ölçtüğü benlik değişimi türünde yüksek bir benlik değişimi olarak yorumlanmaktadır (Dinçer, 2017).

Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla ilki 426, ikincisi 348 kişiden oluşan iki çalışma grubuyla çalışılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Hesaplanan Cronbach alfa değerleri ilk uygulamada benlik genişlemesi için .80, benlik daralması için .85, benlik budanması için .76 ve benlik kirlenmesi için .63'tür. İkinci uygulamada ise Cronbach alfa değerleri benlik genişlemesi için .80, benlik daralması için .85, benlik budanması için .74 ve benlik kirlenmesi için .61 olarak tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi

sonucunda, öz-değeri 1'den büyük olan dört faktör (benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi) altında toplandığı gözlenmiştir. Bu dört faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyans %50.45'tir. Buna göre birinci faktör (benlik genişlemesi) toplam varyansın %20.12'sini, ikinci faktör (benlik daralması) %19.11'ini, üçüncü faktör %6.02'sini (benlik budanması) ve dördüncü faktör (benlik kirlenmesi) %5.21'ini açıklamaktadır. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan dört faktörün ortak varyanslarının ise .24 ile .66 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerler .10'un üstünde olduğundan kabul edilebilir bir aralıkta olduğu söylenebilir. Faktör yüklerinin tamamının .43 ve üstü olduğu görülmüştür (Dinçer, 2017).

İlişki İnançları Ölçeği (İİÖ). Orijinali Romans ve Debord (1995) tarafından geliştirilen ölçek, Gizir (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Orijinal ölçek (Relationship Beliefs Questionnaire) romantik ilişkilere yönelik belirlenen ve işlevsel olmayan temel ilişki inançlarını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek 71 madde ve 9 boyuttan oluşmaktadır.

Ölçeğin, faktörlerinin isimleri, madde sayısı ve elde edilen Cronbach alfa değerleri şu şekildedir: "Birbirimize her zaman tamamen açık ve dürüst olmalıyız" (14 madde, .91), "Birbirimizin zihinlerini okuyabilmeliyiz" (7 madde, .83), "Her şeyi birlikte yapmalıyız" (8 madde, .85), "Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız" (9 madde, .88), "Birbirimizi değiştirebilmeli ve buna istekli olmalıyız" (9 madde, .77) "Aramızdaki her şey mükemmel olmalı" (7 madde, .75), "İyi ilişkileri sürdürmek kolay olmalıdır" (6 madde, .68), "Romantik bir ilişkiye girmeden tamamlanmış olmayız" (5 madde, .61) ve "Romantik idealizm" (6 madde, .76) (Romans ve DeBord, 1995, s. 1249).

Katılımcılar, ilgili maddeleri 6'lı Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlamakta olup, İİÖ'den alınabilecek en düşük puan 71 ve en yüksek puan ise 426'dır. Ölçekten alınan yüksek puanlar rasyonel olmayan romantik ilişki inançlarına işaret etmektedir. Özgün ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach alfa değeri .95 olup, 9 faktör için Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .68 ile .91 arasında değişmektedir.

Ölçeğin uyarlama çalışmaları ve yapılan analizler sonucunda 37 maddeden oluşan 6 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu boyutlar: "Birbirimize karşı tamamen

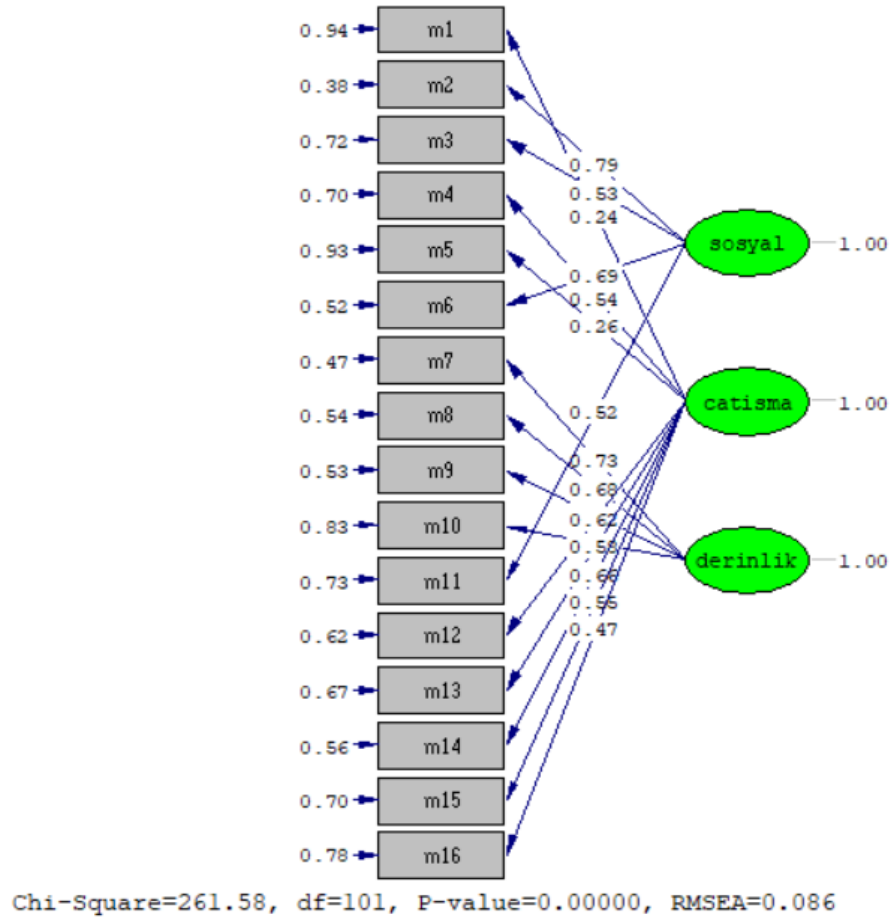
açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm”dir. Ayrıca, İÖÖ’de yer alan faktörlerin hep birlikte “İşlevsel Olmayan İlişki İnançları” olarak adlandırılan tek bir üst boyuta da yüklendikleri ve ölçeğin tek boyutlu bir yapı oluşturabildiği bulunmuştur. Özgün ölçek 6’lı likert tipi derecelendirme sistemine sahip olmasına rağmen Türkçeye uyarlanan ölçek 5’li likert tipi derecelendirme ölçeğidir. Uyarlanan ölçeğin güvenilirliğini belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucunda Cronbach alfa değeri Faktör 1 için .89; Faktör 2 için .85; Faktör 3 için .84; Faktör 4 için .85; Faktör 5 için .78 ve Faktör 6 için .79 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline ve kapsadığı tüm boyutlara ilişkin Cronbach alfa değeri ise .95 olarak bulunmuştur (Gizir, 2012).

İlişki Niteliği Ölçeği (İNÖ). İlişki Niteliği Ölçeği’nin orijinali (The Relationship Quality Scale-QRI) Pierce, Sarason ve Sarason (1991) tarafından geliştirilmiştir. Bireyin yakın ilişkideki özel sosyal destek soru formu olarak geliştirilen ölçek, sosyal desteğin “özel ilişki algıları” yönüne işaret etmiştir. Bireylerin yaşamlarında özellikle destek almayı umdukları yaşantıları ile destek almayı umdukları kişilerden algılanan desteği tanımlamak ve ölçülmesini kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiştir (Pierce ve diğerleri, 1991). Orijinal ölçekle ilgili yapılan çalışmalarda iç tutarlılık değerleri .60 ile .90 arasında değişiklik göstermektedir. Cronbach Alfa değerleri .81 (sosyal destek) ile .93 (derinlik) arasında değişiklik göstermektedir. Tekrar test güvenilirliği .48 ile .79 arasında bir değişiklik göstermektedir (Pierce ve diğerleri, 1997).

Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmasını Özabacı (2011) gerçekleştirmiştir. Ölçeğin orijinali 25 madde ve “çatışma”, “sosyal destek” ve “ilişkide derinlik” olmak üzere 3 boyuttan oluşmaktadır. Uyarlama çalışmaları sonucunda 9 madde ölçekten çıkarılmıştır; ancak üç boyutlu yapı korunmuştur. Sonuç olarak ölçek 16 madde ve 3 alt boyuttan oluşan 4’lü likert tipi derecelendirme ölçeğidir. İNÖ’nün güvenilirliği test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ve iç tutarlık katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı 0.85 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test yöntemiyle güvenilirliği belirlemek amacıyla ölçek 30 kişiye iki hafta arayla uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği 0.72 olarak bulunmuştur.

Özabacı (2011), uyarlama çalışmasının evli bireylerle yapılmasının çalışmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilebileceğini belirterek sonraki çalışmalarda ölçeğin faktör yapısının daha geniş bir yaş grubunda sınanmasını önermiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu, romantik ilişkisi olan üniversite öğrencileri olduğundan bu araştırma kapsamında ölçeğin üniversite öğrencileri örnekleminde geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Üç boyutlu İlişki Niteliği Ölçeği'ne doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek, 154 kadın ve 63 erkek olmak üzere toplam 217 kişiye uygulanmıştır. Ölçekte 16 madde bulunmakta olup ters madde bulunmamaktadır. İki yüz on yedi kişiye uygulanan 16 maddelik ölçeğe ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 1. Doğrulayıcı faktör analizi modeli.

Ölçeklerde yer alan tüm maddelere ait t değerlerinin anlamlı olması, kurulan modellerin kabul edilebilir olması için gerekli bir koşuldur. Bir başka ifadeyle,

maddenin o boyutla ilgili olduğunu gösterir. Yapılan DFA analizi sonucunda hiçbir maddeye ait t değerinin, .05 anlamlılık düzeyindeki kritik t değeri olan 1.96 değerinden büyüktür ve anlamlı olarak elde edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Kurulan modelin doğrulayıcı faktör analizi ile analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri Tablosu

İndeks	Mükemmel Uyum Ölçütü	İyi Uyum Ölçütü	Araştırma Bulgusu	Sonuç
χ^2/sd	0-3	3-5	2,589	Mükemmel Uyum
RMSEA	.00 ≤ RMSEA ≤ .05	.05 ≤ RMSEA ≤ .10	.086	İyi Uyum
CFI	.95 ≤ CFI ≤ 1.00	.90 ≤ CFI ≤ .95	.90	İyi Uyum
NFI	.95 ≤ NFI ≤ 1.00	.90 ≤ NFI ≤ .95	.85	Düşük Uyum
GFI	.95 ≤ GFI ≤ 1.00	.90 ≤ GFI ≤ .95	.87	Düşük Uyum

Doğrulayıcı faktör analizinde birçok uyumluluk indeksi yer almaktadır. Öncelikle incelenmesi gereken uyumluluk indeksi Ki-kare (X^2) uyum istatistiğidir ve serbestlik derecesine olan oranı 3'ün altında olması mükemmel uyuma 5'in altında olması iyi uyum olduğuna işaret eder (Kline, 2005) Bu oran (261.58/101) 2.589 olarak bulunmuştur. Model uyumu için tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative Fit Index, CFI), iyilik uyum indeksi (Goodness of Fit Index, GFI), normlaştırılmış uyum indeksi (Normed Fit Index, NFI) gibi istatistikler kullanılmıştır. Sonuç olarak elde edilen uyumluluk indekslerine göre model yapıya iyi uyum göstermektedir (RMSEA=.086, CFI=.90, NFI=.85, GFI=.87). İlişki niteliğine ilişkin 3 boyutlu yapı doğrulanmıştır.

Tablo 4

İlişki Niteliği Ölçeği İç Tutarlık Güvenirliği Tablosu

	Cronbach Alfa	Madde Sayısı (N)
Sosyal destek	.73	4
Derinlik	.70	4
Çatışma	.73	8

Psikolojik bir test için hesaplanan güvenilirlik katsayısının 0,60-0,80 aralığında olması oldukça güvenilir bir ölçek olduğunun göstergesidir (Kalaycı, 2008). Ölçeğin sosyal destek boyutunun güvenilirliği .73, derinlik boyutunun güvenilirliği .70 ve çatışma boyutunun güvenilirliği .73 olarak bulunmuştur.

İlişki Niteliği Ölçeği'nin güvenilirliği test tekrar test yöntemiyle de hesaplanmıştır. Bu amaçla ölçek 36 üniversite öğrencisine 2 hafta arayla uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ölçeğin Pearson korelasyon katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 23 ve LISREL programı kullanılarak çoklu doğrusal regresyon analizi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve bağımsız örneklem için t-testi analizleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemini test etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi "aralarında ilişki olan iki veya daha fazla değişkenden birinin bağımlı değişken, diğerlerinin bağımsız değişkenler olarak ayrımı ile aralarındaki ilişkinin bir matematiksel eşitlik ile açıklanması sürecini anlatır." (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2011, s. 122). Ünver (1986) ve Howell'in (1987) belirlediği regresyon analizinin kullanım amaçlarından biri bağımsız değişken ya da değişkenlerin bağımlı değişkeni manidar bir şekilde kestirip kestirmediklerini saptamak olup bu araştırmada regresyon analizi yöntemi bu amaca hizmet etmektedir (aktaran Büyüköztürk ve diğerleri, 2011). Araştırmada bağımlı değişken (ilişki niteliği) birden çok bağımsız değişken (yakın ilişki inançları, benlik değişimi) tarafından tahmin edildiğinden "çoklu regresyon analizi" yapılmıştır.

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisini belirlemede kullanılan çok değişkenli analiz yöntemlerinden biri olan regresyon analizinin çeşitli varsayımları bulunmaktadır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin sürekli ve normal olması, veri sayısının yeterli olması ($n>30$) ve bağımsız değişkenler arasında yüksek ilişki bulunmaması (çoklu bağlantı problemi) gerekmektedir (Pallant, 2007; Tabachnick ve Fidell, 2014).

Regresyon analizine geçilmeden önce veriler normallik ve tek yönlü ve çift yönlü uç değerler açısından incelenmiştir. Her bir alt boyuta ilişkin puanların normal dağılım özelliği gösterip göstermediği çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılarak incelenmiştir. Değişkenlerin alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Alt Boyutlara İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

	Değişkenler	N	En Küçük	En Büyük	Ortalama	ss	Çarpıklık	Basıklık
İİÖ	Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız.	361	8	16	14,19	2,042	-1,173	0,557
	Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz	361	6	30	18,94	5,366	0,043	-0,536
	Her şeyi birlikte yapmalıyız	361	5	25	12,61	5,068	0,438	-0,574
	Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız	361	7	35	21,8	6,461	-0,093	-0,662
	Birbirimizi değiştirebilmeliyiz	361	5	25	13,61	4,646	0,29	-0,489
	Romantik idealizm	361	6	30	17,38	5,814	0,133	-0,579
TRİBDÖ	Benlik genişlemesi	361	5	35	21,25	6,015	-0,114	-0,26
	Benlik daralması	361	5	33	14,27	6,197	0,477	-0,225
	Benlik budanması	361	3	21	10,95	4,088	0,119	-0,434
	Benlik kirlenmesi	361	3	21	11,76	4,51	-0,049	-0,658
İNÖ	Sosyal destek	361	6	16	14,14	2,077	-1,323	1,398
	Çatışma	361	12	32	21,81	3,835	0,046	-0,36
	Derinlik	361	8	16	14,19	2,042	-1,173	0,557

Tablo 5'te her bir alt boyuta ilişkin örneklem büyüklüğü, en küçük ve en büyük değerler, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri yer almaktadır. Araştırmaya, romantik ilişkisi olan 361 üniversite öğrencisi katılmıştır. Her bir alt boyuta ilişkin ranj aralıklarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ortalaması en yüksek olan boyut çatışma alt boyutu iken en düşük olan alt boyut ise benlik budanması alt boyutudur. Regresyon analizi için gerekli normallik varsayımlarının incelenmesinde Tablo 5'teki çarpıklık-basıklık katsayıları kullanılmıştır. George ve Mallery (2010) -2 ile +2 arasında olan çarpıklık ve basıklık değerlerine ilişkin puanların dağılımının normal olduğunu belirtmişlerdir. Tüm puanlara ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 arasında olduğundan

dağılımın normal olduğunu söylemek mümkündür. Normalliğin yanı sıra tüm alt boyutlar için uç değerler incelenmiştir. Bunun için tüm puanların z standart dönüşümleri yapılmış ve -3.29 ile +3.29 aralığının dışındaki puanlara bakılmıştır. Sadece sosyal destek alt boyutunda standart puanı -3.29'dan düşük 3 kişi vardır. Ancak sosyal destek puan dağılımı normaldir ve 3 kişiye ait puanların uç değer olarak çıkması puanların dağılımını etkilememiştir. Uç değerler az olduğu ve normalliği etkilemediği için veri kaybı olmaması açısından araştırmacı tarafından veri setinden çıkarılmamıştır.

Regresyon analizinin bir diğer koşulu değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi bulunmamasıdır. Pallant (2007) tolerans değeri .10'dan düşük olduğunda ve VIF değeri 10'dan yüksek olduğunda değişkenler arasında yüksek ilişki olduğunu ve çoklu bağlantı problemi olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişki .90'dan yüksek olduğunda yine çoklu bağlantı probleminden söz edilmektedir. Tablo 6'da bağımsız değişkenlere ait çoklu bağlantı tablosuna yer verilmiştir.

Tablo 6

İlişki Niteliğinin Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Bağlantı Tablosu

Değişkenler	Tolerance	VIF
Birbirimize tamamen açık ve dürüst olmalıyız.	0,484	2,065
Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz.	0,424	2,358
Her şeyi birlikte yapmalıyız.	0,497	2,011
Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız.	0,343	2,914
Birbirimizi değiştirebilmeliyiz.	0,497	2,012
Romantik idealizm	0,432	2,315
Benlik genişlemesi	0,783	1,277
Benlik daralması	0,827	1,209
Benlik budanması	0,724	1,381
Benlik kirlenmesi	0,767	1,304

Tablo 6'da yer alan tolerans ve VIF değerleri incelendiğinde tüm bağımsız değişkenlere ilişkin tolerans ve VIF değerlerinin beklenen aralıkta olduğu görülmüştür. Bir başka ifadeyle çoklu bağlantı problemi bulunmamaktadır. Araştırmanın değişkenleri arasındaki korelasyon analizi sonucu ise Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Tablosu

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Birbirimize açık ve dürüst olmalıyız	1												
2. Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz	,591**	1											
3. Herşeyi birlikte birlikte yapmalıyız	,461**	,572**	1										
4. Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını	,641**	,682**	,648**	1									
5. Birbirimizi değiştirebilmeliyiz	,452**	,633**	,569**	,627**	1								
6. Romantik idealizm	,637**	,581**	,595**	,669**	,549**	1							
7. Benlik genişlemesi	,212**	,231**	,124*	,217**	,164**	,304**	1						
8. Benlik daralması	0,09	,175**	,211**	,200**	,255**	,206**	-0,008	1					
9. Benlik budanması	,146**	,214**	0,093	,162**	,111*	,234**	,432**	,231**	1				
10. Benlik kirlenmesi	,242**	,268**	,320**	,353**	,316**	,335**	,240**	,372**	,357**	1			
11. Sosyal destek	,150**	0,035	-,108*	-0,07	-0,085	,117*	,299**	-,266**	0,008	-0,049	1		
12. Çatışma	,187**	,238**	,283**	,301**	,248**	,240**	-0,088	,378**	,169**	,338**	-,142**	1	
13. Derinlik	,261**	0,1	-0,008	,107*	-0,018	,282**	,347**	-,159**	0,068	,145**	,657**	0,017	1

**p<.01, p<.05

Yukarıda yer alan Tablo 7’de araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiler verilmiştir. Söz konusu ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniğine göre hesaplanmıştır. Buna göre bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları .68 ve -.27 arasında

değişmektedir. Değişkenler arasındaki tüm ilişkilerin orta ve düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Sonuç olarak veri setinin regresyon analizi yapabilmek için tüm varsayımları karşıladığı görülmüştür.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın belirlenen alt problemlerine ilişkin analizlere ve elde edilen analiz sonuçlarına ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine ait sonuçlar sırasıyla verilmiştir.

İlişki Niteliğinin Yordayıcılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ilk iki alt probleminde üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları ile ilişkilerindeki benlik değişiminin romantik ilişkilerinin niteliğini yordama durumu incelenmiştir. Yakın ilişki inançlarının alt boyutları olan “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” ile benlik değişiminin alt boyutları olan benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması ve benlik kirlenmesinin üniversite öğrencilerinin romantik ilişki niteliğini yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Bu alt problemlerin sınanması için çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bu bölümün devamında söz konusu iki alt probleme ilişkin bulgular sırasıyla verilmiştir.

İlişki niteliğinin yordayıcılarından yakın ilişki inançlarına ilişkin regresyon analizi sonuçları. Araştırmanın birinci alt problemi “Yakın ilişki inançları romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerini yordamakta mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Yakın ilişki inançlarının alt boyutları olan “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm”in romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin sosyal destek, çatışma ve derinlik alt boyutlarını anlamlı olarak yordayıp yordamadığı sınanmıştır. Bu bölümde yakın ilişki inançlarının ilişki niteliğinin boyutlarını yordama durumu, ilişki niteliğinin her bir boyutu için ayrı ayrı ve sırasıyla ele alınmıştır.

İlişki inançlarının alt boyutları “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” romantik ilişkisi olan üniversite

öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek boyutunu yordamakta mıdır?

Araştırmanın birinci alt probleminin ilk boyutu için ilişki inançlarının alt boyutları üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek alt boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($F(6,354)=8.194$, $p=.000$, $p<.05$).

R^2 değeri bağımlı değişkendeki varyansın (değişkenliğin) ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermektedir. Buna göre öğrencilerin ilişki niteliğinin sosyal destek boyutunun %12'si ilişki inançlarının alt boyutları ile açıklanmaktadır. Gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin regresyon katsayıları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Sosyal Destek Boyutunun Yordayıcılarından İlişki İnançlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit (Sosyal destek)	13,283	0,47		28,258	0		
BKTADO	0,07	0,022	0,23	3,22	0,001	0,169	0,16
BZO	0,048	0,03	0,125	1,632	0,104	0,086	0,081
HŞBY	-0,078	0,029	-0,191	-2,71	0,007	-0,143	-0,135
BBİK	-0,088	0,027	-0,274	-3,222	0,001	-0,169	-0,16
BD	-0,06	0,032	-0,135	-1,912	0,057	-0,101	-0,095
Rİ	0,096	0,027	0,269	3,546	,000	0,185	0,177
R=0349	$R^2=0,122$	Düzeltilmiş $R^2=0,107$					
$F_{(6,354)}=8.194$	$p=.000$						

İlişki inançlarının boyutlarından “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” ($t=-3.22$, $p<.05$), “Her şeyi birlikte yapmalıyız” ($t=-2.71$, $p<.05$), “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ($t=-3.22$, $p<.05$) ve “Romantik idealizm” ($t=3.546$, $p<.05$) alt boyutları romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek alt boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır. “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz” ve “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” alt boyutları romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek boyutunu anlamlı olarak yordamamaktadır ($p>.05$). β katsayısı yordayıcıların önem sırasını gösterir ve en büyük β katsayısı en çok etkiye sahip yordayıcıdır. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin

sosyal destek alt boyutunu yordama gücü en yüksek olan boyut “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız ($\beta = .27$)” alt boyutudur.

İlişki inançlarının alt boyutları “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin çatışma boyutunu yordamakta mıdır?.

İlişki inançlarının alt boyutları üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin çatışma boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($F(6,354)=7.058$, $p=.000$, $p<.05$). R^2 değerine bakıldığında ilişki niteliğinin çatışma boyutunun %11’inin ilişki inançlarının alt boyutları ile açıklandığı anlaşılmaktadır. Gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin regresyon katsayıları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Çatışma Boyutunun Yordayıcılarından İlişki İnançlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit (Çatışma)	17,744	0,875		20,271	0		
BKTADO	-0,022	0,04	-0,039	-0,539	0,59	-0,029	-0,027
BZO	0,01	0,055	0,014	0,177	0,86	0,009	0,009
HŞBY	0,097	0,054	0,128	1,795	0,074	0,095	0,09
BBİK	0,105	0,051	0,177	2,066	0,04	0,109	0,104
BD	0,046	0,059	0,055	0,778	0,437	0,041	0,039
Rİ	0,021	0,05	0,032	0,419	0,675	0,022	0,021
R=0,327	$R^2=0,107$	Düzeltilmiş $R^2=0,097$					
$F_{(6,354)}=7,058$	$p=.000$						

Yakın ilişki inançlarından yalnızca “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ($t=2.066$, $p<.05$) boyutu romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin çatışma alt boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin çatışma alt boyutunun tek ve en güçlü yordayıcısı “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız ($\beta = .18$)” inancıdır.

İlişki inançlarının alt boyutları “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte

yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik boyutunu yordamakta mıdır? İlişki inançlarının alt boyutları romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($F_{(6,354)}=12.12$, $p=.000$, $p<.05$). R^2 değeri, üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin derinlik alt boyutunun %17’sinin ilişki inançlarının alt boyutları ile açıklandığını göstermektedir. Gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin regresyon katsayıları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Derinlik Boyutunun Yordayıcılarından İlişki İnançlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit (Derinlik)	12,374	0,449		27,552	0		
BKTADO	0,063	0,021	0,21	3,024	0,003	0,159	0,146
BZO	0,009	0,028	0,023	0,305	0,761	0,016	0,015
HŞBY	-0,085	0,028	-0,212	-3,087	0,002	-0,162	-0,149
BBİK	-0,017	0,026	-0,053	-0,644	0,52	-0,034	-0,031
BD	-0,086	0,03	-0,196	-2,847	0,005	-0,15	-0,138
Rİ	0,142	0,026	0,404	5,48	,000	0,28	0,265
R=0,413	$R^2=0,17$	Düzeltilmiş $R^2=0,156$					
$F_{(6,354)}=12,12$	$p=.000$						

Yakın ilişki inançlarından “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız ($t=3.024$, $p<.05$)”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız ($t=-3.087$, $p<.05$)”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz ($t=-2.847$, $p<.05$)” ve “Romantik idealizm ($t=5.48$, $p<.05$)” alt boyutları romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik alt boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır. En yüksek β katsayısı “Romantik idealizm ($\beta=.40$)” alt boyutuna aittir. Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik alt boyutunu en çok etkileyen yordayıcı romantik idealizm alt boyutudur.

İlişki niteliğinin yordayıcılarından benlik değişimine ilişkin regresyon analizi sonuçları. Araştırmanın ikinci alt problemi “İlişkilerdeki benlik değişimi romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerini yordamakta mıdır?”

şeklinde belirlenmiştir. Benlik değişiminin alt boyutları olan benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması ve benlik kirlenmesinin romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin sosyal destek, çatışma ve derinlik alt boyutlarını anlamlı olarak yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Bu bölümde benlik değişiminin ilişki niteliğinin boyutlarını yordama durumu, ilişki niteliğinin her bir boyutu için ayrı ayrı ve sırasıyla ele alınmıştır.

İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları olan “benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek boyutunu yordamakta mıdır? İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($F_{(4,356)}=17.385$, $p=.000$, $p<.05$). Buna göre öğrencilerin ilişki niteliğinin sosyal destek alt boyutunun %16’sı ilişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları ile açıklanmaktadır.

Tablo 11

Sosyal Destek Boyutunun Yordayıcılarından Benlik Değişimine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit (Sosyal destek)	13,335	0,452		29,505	0		
Benlik genişlemesi	0,115	0,019	0,333	6,07	,000	0,306	0,294
Benlik daralması	-0,081	0,018	-0,241	-4,52	,000	-0,233	-0,219
Benlik budanması	-0,038	0,029	-0,075	-1,323	0,187	-0,07	-0,064
Benlik kirlenmesi	-0,005	0,026	-0,012	-0,215	0,83	-0,011	-0,01
R=0,404	R ² =0,163	Düzeltilmiş R ² =0,154					
F _(4,354) =17,385	p=.000						

İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutlarından “benlik genişlemesi (t=6.07, p<.05)” ve “benlik daralması (t=-4.52, p<.05)” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek alt boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır. En yüksek β katsayısı “benlik genişlemesi ($\beta=.33$)” alt boyutuna aittir. Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin sosyal destek alt boyutunu en çok etkileyen yordayıcı benlik genişlemesi alt boyutudur.

İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları olan “benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin çatışma boyutunu yordamakta mıdır? İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin çatışma boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($F_{(4,356)}=24.648$, $p=.000$, $p<.05$). Öğrencilerin ilişki niteliğinin çatışma boyutunun %21’i, ilişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları ile açıklanmaktadır.

Tablo 12

Çatışma Boyutunun Yordayıcılarından Benlik Değişimine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit (Çatışma)	18,54	0,807		22,964	0		
Benlik genişlemesi	-0,121	0,034	-0,19	-3,588	0	-0,187	-0,168
Benlik daralması	0,16	0,032	0,259	5,029	0	0,258	0,236
Benlik budanması	0,095	0,052	0,101	1,833	0,068	0,097	0,086
Benlik kirlenmesi	0,214	0,046	0,251	4,693	0	0,241	0,22
R=0,466	R ² =0,217	Düzeltilmiş R ² =0,208					
F _(4,354) =24,648	p=.000						

Tablo 12, ilişki niteliğinin çatışma alt boyutu ile benlik değişiminin alt boyutlarına ait regresyon değerlerini göstermektedir. Buna göre ilişkilerdeki benlik değişimi alt boyutlarından “benlik genişlemesi (t=-3.588, p<.05)”, “benlik daralması (t=5.029, p<.05)” ve “benlik kirlenmesi (t=4.693, p<.05)” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin çatışma alt boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır. En yüksek β katsayısı “benlik daralması ($\beta=.26$)” alt boyutuna aittir. Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin çatışma alt boyutunu yordama gücü en yüksek yordayıcı benlik daralması alt boyutudur.

İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları olan “benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik boyutunu yordamakta mıdır? İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($F_{(4,356)}=18.159$, $p=.000$, $p<.05$). Öğrencilerin ilişki niteliğinin derinlik boyutunun %17’si ilişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutları ile açıklanmaktadır.

Tablo 13

Derinlik Boyutunun Yordayıcılarından Benlik Değişimine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit (Derinlik)	12,235	0,443		27,64	,000		
Benlik genişlemesi	0,118	0,019	0,346	6,345	,000	0,319	0,306
Benlik daralması	-0,065	0,017	-0,196	-3,7	,000	-0,192	-0,179
Benlik budanması	-0,048	0,028	-0,096	-1,7	0,09	-0,09	-0,082
Benlik kirlenmesi	0,077	0,025	0,17	3,079	0,002	0,161	0,149
R=0,412	R ² =0,169	Düzeltilmiş R ² =0,16					
F _(4,354) =18,159	p=.000						

İlişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutlarından “benlik genişlemesi (t=6.345, p<.05)”, “benlik daralması (t=-3.7, p<.05)” ve “benlik kirlenmesi (t=3.079, p<.05)” romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik alt boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır. En yüksek β katsayısı “benlik genişlemesi (β =.35)” alt boyutuna aittir. Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin derinlik alt boyutunu en çok etkileyen yordayıcı benlik genişlemesi alt boyutudur.

İlişki Niteliğinin Romantik İlişki Süresine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliği romantik ilişkilerinin süresine göre anlamlı olarak farklı mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin sosyal destek, çatışma ve derinlik alt boyutlarının (bağımlı değişken) romantik ilişkilerinin süresine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen bulgular ilişki niteliğinin her bir alt boyutu için sırasıyla verilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin sosyal destek boyutu romantik ilişkilerinin süresine göre anlamlı olarak farklı mıdır? Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin sosyal destek boyutundan elde ettikleri puanların karşılaştırılmasında yukarıda belirtildiği gibi bir bağımlı değişken (sosyal destek puanı) ve ikiden fazla kategorili bir bağımsız değişken (romantik ilişki süresi) olduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

yöntemi kullanılmıştır. Tek yönlü ANOVA analizinin varsayımları gereği bağımlı değişken sürekli olmalıdır. Bağımsız değişkenin ikiden fazla kategoride olması ve aynı zamanda bağımlı değişkenin normal dağılım özelliği göstermesi gerekmektedir. Ölçümlerin gruplardan bağımsız olması gerekir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre sosyal destek puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14

İlişki Süresine Göre Sosyal Destek Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu

İlişki Süresi	N	En Küçük	En Büyük	Ortalama	ss
1-6 ay	90	6	16	13,73	2,248
6-12 ay	71	7	16	13,3	2,258
12-18 ay	51	9	16	14,25	1,906
18 ay-2 yıl	34	8	16	14,18	2,236
2 yıl-5 yıl	91	8	16	14,86	1,644
5 yıl ve üstü	24	12	16	15,13	0,947

Her grupta örneklem büyüklüğü yeterlidir ($n > 30$). İlişki süresi 5 yıl ve üstü olan grupta örneklem büyüklüğü yeterli değildir ancak dağılım normal olduğu ve uç değer olmadığı için analize dahil edilmiştir. Ortalaması en fazla olan grup 5 yıl ve üstünde olan gruptur. Genel olarak süre arttıkça sosyal destek puanlarının arttığı yorumu yapılabilir. Minimum ve maksimum değerlere göre puanların aralığı birbirine yakındır.

Tablo 15

İlişki Süresine Göre Sosyal Destek Puanlarına Ait ANOVA Tablosu

(I)süre	(J)süre	p	Fark
1-6 ay	6-12 ay	0,168	Yok
	12-18 ay	0,137	Yok
	18 ay-2 yıl	0,271	Yok
	2-5 yıl	,000	2-5 yıl
	5 yıl ve üstü	0,003	5 yıl ve üstü
6-12 ay	12-18 ay	0,009	12-18 ay
	18 ay-2 yıl	0,035	18 ay- 2 yıl
	2-5 yıl	,000	2-5 yıl
	5 yıl ve üstü	,000	5 yıl ve üstü
12-18 ay	18 ay-2 yıl	0,859	Yok
	2-5 yıl	0,086	Yok
	5 yıl ve üstü	0,079	Yok
18 ay-2 yıl	2-5 yıl	0,091	Yok
	5 yıl ve üstü	0,076	Yok
2-5 yıl	5 yıl ve üstü	0,559	Yok

$F(5,355)=6.83$, $p=.000$, $\eta^2=.088$

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin sosyal destek alt boyutundan elde ettiği puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($F_{(5,355)}= 6.83$, $p=.000$, $p<.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma testleri ile incelenmiş ve en çok kullanılan yöntemlerden biri olan LSD yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çoklu karşılaştırma tablosu ikili karşılaştırmaları ve hangi ikili karşılaştırmaların (0.05) hata düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Buna göre ilişki süresi 1-6 ay ile 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan öğrencilerin sosyal destek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.05$). Ortalaması daha yüksek olduğu için 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstündeki üniversite öğrencilerinin sosyal destek algıları ilişki süresi 1-6 ay olan üniversite öğrencilerine göre daha yüksektir. İlişki süresi 1-6 ay ile 6-12 ay, 12-18 ay ve 18 ay-2 yıl olan üniversite öğrencilerinin sosyal destek algıları arasında fark yoktur ($p>.05$). İlişki süresi 6-12 ay ile 1-6 haricindeki tüm ilişki süresindeki üniversite öğrencilerinin sosyal destek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ve ilişki süresi daha yüksek olan grubun sosyal destek puanı daha yüksek olduğu için ilişki süresi uzun olan

bireylerin ilişkilerinde algıladıkları sosyal destek, ilişki süresi daha kısa olan bireylere göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin çatışma boyutu romantik ilişkilerinin süresine göre anlamlı olarak farklı mıdır? Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin çatışma boyutundan elde ettiği puanların karşılaştırılmasında bir bağımlı değişken (çatışma puanı) ve ikiden fazla kategorili bir bağımsız değişken (romantik ilişki süresi) olduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 16

İlişki Süresine Göre Çatışma Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu

İlişki Süresi	N	En Küçük	En Büyük	Ortalama	ss
1-6 ay	90	14	32	21,26	3,568
6-12 ay	71	12	30	21,79	4,126
12-18 ay	51	14	31	22,67	3,978
18 ay-2 yıl	34	16	30	22,26	4,025
2 yıl-5 yıl	91	12	29	21,75	3,852
5 yıl ve üstü	24	14	27	21,67	3,199

Her grupta örneklem büyüklüğü yeterlidir ($n>30$). Her bir gruptaki çatışma puanı ortalaması birbirine çok yakındır. Minimum ve maksimum değerlere göre puanların aralığı birbirine yakındır.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin çatışma alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($F_{(5,355)} = 0.993$, $p = .422$, $p > .05$). Bir diğer ifadeyle üniversite öğrencilerinin romantik ilişki sürelerine göre çatışma algılarının benzer olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliğinin derinlik boyutu romantik ilişkilerinin süresine göre anlamlı olarak farklı mıdır? Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin derinlik boyutundan elde ettiği puanların karşılaştırılmasında bir bağımlı değişken (derinlik puanı) ve ikiden fazla kategorili bir bağımsız değişken (romantik ilişki süresi) olduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 17

İlişki Süresine Göre Derinlik Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu

İlişki Süresi	N	En Küçük	En Büyük	Ortalama	ss
1-6 ay	90	9	16	13,96	2,022
6-12 ay	71	8	16	13,72	2,153
12-18 ay	51	9	16	14,06	1,923
18 ay-2 yıl	34	8	16	14,06	2,546
2 yıl-5 yıl	91	8	16	14,74	1,763
5 yıl ve üstü	24	9	16	14,79	1,817

Her grupta örneklem büyüklüğü yeterlidir ($n>30$). Ortalaması en fazla olan grup 5 yıl ve üstünde olan gruptur ancak ortalamalar birbirine yakındır. Tüm grupta alınabilen en yüksek puan aynıdır en küçük puanlar ise birbirine yakındır.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin derinlik alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($F_{(5,355)}= 2.857, p=.015, p<.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma testleri ile incelenmiş ve en çok kullanılan yöntemlerden biri olan LSD yöntemi ile analiz edilmiştir.

Tablo 18

İlişki Süresine Göre Derinlik Puanlarına Ait ANOVA Tablosu

(I)süre	(J)süre	p	Fark
1-6 ay	6-12 ay	0,459	Yok
	12-18 ay	0,77	Yok
	18 ay-2 yıl	0,799	Yok
	2-5 yıl	0,01	2-5 yıl
	5 yıl ve üstü	0,042	5 yıl ve üstü
6-12 ay	12-18 ay	0,358	Yok
	18 ay-2 yıl	0,419	Yok
	2-5 yıl	0,002	2-5 yıl
	5 yıl ve üstü	0,025	5 yıl ve üstü
12-18 ay	18 ay-2 yıl	0,055	Yok
	2-5 yıl	0,143	Yok
	5 yıl ve üstü	0,095	Yok
18 ay-2 yıl	2-5 yıl	0,174	Yok
	5 yıl ve üstü	0,095	Yok
2-5 yıl	5 yıl ve üstü	0,905	Yok

$F_{(5,355)}=2.857, p=.015, \eta^2=.039$

Çoklu karşılaştırma tablosu incelendiğinde ilişki süresi 1-6 ay ile 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan öğrencilerin derinlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<.05$). Ortalaması daha yüksek olduğu için 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstündeki üniversite öğrencilerinin derinlik algısı ilişki süresi 1-6 ay olan üniversite öğrencilerine göre daha yüksektir. İlişki süresi 1-6 ay ile 6-12 ay, 12-18 ay ve 18 ay-2 yıl olan üniversite öğrencilerinin derinlik algıları arasında fark yoktur ($p>.05$). İlişki süresi 6-12 ay 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan öğrencilerin derinlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.05$). İlişki süresi 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan öğrencilerin derinlik puanları ilişki süresi 6-12 aya göre daha yüksektir.

İlişki Niteliğinin Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin cinsiyetine göre ilişki niteliği anlamlı olarak farklı mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin sosyal destek, çatışma ve derinlik alt boyutlarının (bağımlı değişken) cinsiyetlerine göre (iki kategoriden oluşan bağımsız değişken) farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için bağımsız örneklem için t-testi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

İlişki niteliğinin üniversite öğrencilerinin cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin alt boyutları puanları arasında fark olup olmadığı bağımsız gruplar t testi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu yöntem sürekli bağımlı bir değişkene (alt boyutlar) göre iki kategorili bağımsız bir değişken (cinsiyet) arasında fark olup olmadığını test etmede kullanılmaktadır. Parametrik bir yöntem olmasından dolayı veri sayısının her bir grupta yeterli olması gerekmektedir ($n>30$).

Tablo 19

Cinsiyete Göre Sosyal Destek, Çatışma ve Derinlik Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Sosyal destek	Kadın	212	14,58	1,768	4,976	359	,000
	Erkek	149	13,51	2,315			
Çatışma	Kadın	212	21,49	3,822	-1,871	359	,062
	Erkek	149	22,26	3,821			
Derinlik	Kadın	212	14,58	1,773	4,552	359	,000
	Erkek	149	13,62	2,259			

Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin alt boyutlarından sosyal destek ($t_{(359)}=4.976$, $p=.000$, $p<.05$) ve derinlik ($t_{(359)}=4.552$, $p=.000$, $p<.05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Sosyal destek ve derinlik alt boyutlarında kadınların ortalaması daha yüksek olduğu için kadınların ilişkilerinde algıladıkları sosyal destek ve derinlik düzeyleri erkeklere göre anlamlı olarak daha yüksektir. Çatışma alt boyutundan elde edilen puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur ($t_{(359)}=-1.871$, $p=.062$, $p>.05$). Bu durumda kadın ve erkeklerin romantik ilişkilerinde algıladıkları çatışma düzeylerinin benzer olduğu yorumu yapılabilir.

İlişki İnançları ve Benlik Değişiminin Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Yakın ilişki inançlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları. Araştırmanın “Üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları cinsiyete göre anlamlı olarak farklı mıdır?” şeklindeki beşinci alt problemini sınamak üzere bağımsız gruplar için t testi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sürekli bağımlı bir değişkene (yakın ilişki inançları) göre iki kategorili bağımsız bir değişken (cinsiyet) arasında fark olup olmadığını test etmede kullanılmaktadır. Parametrik bir yöntem olmasından dolayı veri sayısının her bir grupta yeterli olması gerekmektedir ($n>30$).

Tablo 20

Cinsiyete Göre İlişki İnançları Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	ss	t	sd	p
BKTADO	Kadın	212	28,6	7,018	-0,591	359	0,555
	Erkek	149	29,03	6,674			
BZO	Kadın	212	18,55	5,627	-1,647	359	0,100
	Erkek	149	19,49	4,937			
HŞBY	Kadın	212	11,83	5,143	-3,566	359	,000
	Erkek	149	13,73	4,756			
BBİK	Kadın	212	20,4	6,455	-5,086	359	,000
	Erkek	149	23,8	5,943			
BD	Kadın	212	12,67	4,549	-4,732	359	,000
	Erkek	149	14,95	4,462			
Rİ	Kadın	212	17,07	6,206	-1,204	359	0,229
	Erkek	149	17,82	5,196			

Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin ilişki inançları alt boyutlarından Her şeyi birlikte yapmalıyız ($t_{(359)}=-3.566$, $p=.000$, $p<.05$), Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız ($t_{(359)}=-5.086$, $p=.000$, $p<.05$) ve Birbirimizi değiştirebilmeliyiz ($t_{(359)}=-4.732$, $p=.000$, $p<.05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Erkeklerin partnerlerine ilişkin her şeyi birlikte yapma, bütün ihtiyaçları karşılama ve birbirini değiştirebilme yönündeki inançları kadınlara göre daha yüksektir.

Benlik değişiminin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları. Araştırmanın “Üniversite öğrencilerinin ilişkilerinde deneyimledikleri benlik değişimleri cinsiyete göre anlamlı olarak farklı mıdır?” şeklindeki altıncı alt problemini sınamak üzere bağımsız gruplar için t testi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sürekli bağımlı bir değişkene (benlik değişimi) göre iki kategorili bağımsız bir değişken (cinsiyet) arasında fark olup olmadığını test etmede kullanılmaktadır. Parametrik bir yöntem olmasından dolayı veri sayısının her bir grupta yeterli olması gerekmektedir ($n>30$).

Tablo 21

Cinsiyete Göre Benlik Değişimi Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Benlik genişlemesi	Kadın	212	21,98	5,944	2,783	359	0,006
	Erkek	149	20,21	5,982			
Benlik daralması	Kadın	212	13,15	5,94	-4,191	359	,000
	Erkek	149	15,87	6,224			
Benlik budanması	Kadın	212	11,07	4,187	0,642	359	0,521
	Erkek	149	10,79	3,952			
Benlik kirlenmesi	Kadın	212	11,59	4,809	-0,841	359	0,401
	Erkek	149	12	4,05			

Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin benlik değişimleri alt boyutlarından benlik genişlemesi ($t_{(359)}=2.783$, $p=.006$, $p<.05$) ve benlik daralması ($t_{(359)}=-4.191$, $p=.000$, $p<.05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Benlik genişlemesi sürecini kadınlar, benlik daralması sürecini ise erkekler anlamlı olarak daha yüksek oranda deneyimlemektedir.

Bu bölüme kadar araştırmanın bulgularına yer verilerek elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçları, bulguların tartışılması ve araştırma sonuçlarına dair öneriler bir sonraki bölümde (Bölüm 5) yer almaktadır.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar özetlenerek Bölüm 4'te yer verilen bulgular, ilgili literatürle ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Bununla birlikte araştırma sonuçları doğrultusunda araştırmacılara ve alan uzmanlarına çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma Sonuçları

Bu araştırmanın temel problemi hali hazırda bir romantik ilişkisi bulunan üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları ile ilişkilerindeki benlik değişimlerinin romantik ilişkilerinin niteliğini yordama gücünün araştırılmasıdır. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin ilişki inançları, benlik değişimleri ve ilişki niteliklerinin çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, romantik ilişkinin süresi) farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları aşağıda sıralanmıştır:

- Yakın ilişki inançlarının alt boyutları olan “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ve “Romantik idealizm”, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin sosyal destek alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır. Bu boyutlardan “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” sosyal desteği negatif yönde; “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” ve “Romantik idealizm” sosyal desteği pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.
- Yakın ilişki inançlarının alt boyutlarından yalnızca “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin çatışma alt boyutunu pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.
- Yakın ilişki inançlarının alt boyutları olan “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm”, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin derinlik alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır. Bu boyutlardan “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” derinliği negatif yönde; “Birbirimize karşı tamamen açık

ve dürüst olmalıyız” ve “Romantik idealizm” derinliği pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.

- Romantik ilişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutlarından benlik genişlemesi ve benlik daralması, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin sosyal destek alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır. Bu ilişki benlik genişlemesi için pozitif, benlik daralması için negatif yöndedir. Benlik değişimi süreçlerinden benlik budanması ve benlik kirlenmesi ise ilişki niteliğinin sosyal destek boyutunu yordamamaktadır.
- Romantik ilişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutlarından benlik genişlemesi, benlik daralması ve benlik kirlenmesi üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin çatışma alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır. Bu süreçlerden benlik genişlemesi çatışmayı negatif yönde benlik daralması ve benlik kirlenmesi ise pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Benlik budanması ise çatışmayı yordamamaktadır.
- Romantik ilişkilerdeki benlik değişiminin alt boyutlarından benlik genişlemesi, benlik daralması ve benlik kirlenmesi üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin derinlik alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır. Bu süreçlerden benlik daralması derinliği negatif yönde benlik genişlemesi ve benlik kirlenmesi ise pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Benlik budanması ise derinliği yordamamaktadır.
- Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin sosyal destek alt boyutundan elde ettiği puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Bu fark ilişki süresi 1-6 ay olan grup ile ilişki süresi 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan grup arasında olup ilişki süresi uzun olan grup lehinedir. Ayrıca ilişki süresi 6-12 ay olan grupla diğer tüm gruplar (12-18 ay, 18 ay-2 yıl, 2 yıl-5 yıl, 5 yıl ve üstü) arasında anlamlı fark bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda ilişki süresi daha uzun olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları sosyal desteğin daha yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir.
- Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin çatışma alt boyutundan elde ettiği puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

- Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin derinlik alt boyutundan elde ettiği puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. İlişki süresi 1-6 ay ve 6-12 ay olan gruplar ile ilişki süresi 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan gruplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu fark ilişki süresi daha uzun olan gruplar lehine olup romantik ilişki süresi uzadıkça ilişkideki derinliğin arttığını söylemek mümkündür.
- Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin alt boyutlarından sosyal destek ve derinlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Sosyal destek ve derinlik alt boyutlarında kadınların ortalaması daha yüksek olduğu için elde edilen fark kadınlar lehinedir. Çatışma alt boyutundan elde edilen puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur.
- Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin ilişki inançları alt boyutlarından “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ve “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Erkeklerin her şeyi birlikte yapma, birbirinin ihtiyaçlarını karşılama ve birbirini değiştirme yönündeki inançları kadınlara göre daha yüksektir.
- Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin benlik değişimleri alt boyutlarından benlik genişlemesi ve benlik daralması puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Benlik genişlemesi alt boyutunda kadınlar lehine, benlik daralmasında ise erkekler lehine fark vardır.

Tartışma

Bu bölümde araştırmanın problemlerine ilişkin ulaşılan sonuçlar literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Elde edilen bulgular literatürdeki bilgiler ve diğer araştırma sonuçlarıyla ilişkilendirilerek desteklenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançlarının romantik ilişkilerinin niteliğini yordama durumuna ilişkin tartışma. Araştırma bulguları üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançlarından bazılarının romantik ilişkilerinin niteliğinin farklı boyutlarını yordadığını bazılarının ise yordamadığını göstermiştir. Yakın ilişki inançlarından “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ve “Romantik

idealizm” ilişki niteliğinin sosyal destek boyutunu; “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” ilişki niteliğinin çatışma boyutunu; “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” ilişki niteliğinin derinlik boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

İlişkinin yönüne bakıldığında “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” inançlarının sosyal desteği negatif yönde; “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” ve “Romantik idealizm”in ise sosyal desteği pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” inancı üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin çatışma alt boyutunu pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Bir başka ifadeyle romantik ilişki partnerlerinin, karşılıklı olarak birbirlerinin tüm ihtiyaçlarını karşılamaları gerektiği yönündeki inançları arttıkça ilişkilerinde algıladıkları çatışma düzeyinin arttığını söylemek mümkündür. Son olarak derinlik boyutu için “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” derinliği negatif yönde; “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” ve “Romantik idealizm” inançları derinliği pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.

Literatür incelendiğinde ilişki inançlarının genellikle evlilik çatışması, çift/evlilik uyumu, ilişki kalitesi, evlilik doyumu gibi ilişki süreçleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir (Eidelson ve Epstein, 1982; Metts ve Cupach, 1990; Möller ve van Zyl, 1991; Sullivan ve Schwebel, 1995; DeBord, Romans ve Krieschok, 1996; Stackert ve Bursik, 2003; Goodwin ve Gaines, 2004; Hamamcı, 2005). İlişki inançlarının doğrudan sosyal destek ve ilişki derinliğiyle birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Evlilik ilişkisine yönelik işlevsel olmayan inançların evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediğine ilişkin bu araştırmayla benzer bulgulara ulaşan araştırmalar mevcuttur (Eidelson ve Epstein, 1982; Hamamcı, 2005; Möller ve van Zyl, 1991).

Evlilik ilişkisi dışındaki romantik ilişkilerde yakın ilişki inançlarının rolünü araştıran araştırmalar da bu inançların ilişki kalitesi ve ilişki doyumu üzerindeki etkilerini incelemişlerdir (Stackert ve Bursik, 2003; Goodwin ve Gaines, 2004). Araştırma sonuçları birbirini ve literatürdeki bulguları destekler nitelikte işlevsel

olmayan ilişki inançlarının romantik ilişki doyumu ve kalitesini düşürdüğünü ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada ilişki inançlarından “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” ve “Romantik idealizm” inançlarının sosyal destek ve derinliği pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere yakın ilişkilerde sosyal destek bireyin çevresinden (yakın ilişki özelinde, sosyal destek kaynaklarından biri olan romantik partnerinden) aldığı sosyal ve psikolojik destek (Yıldırım, 1997); derinlik ise ilişkide olumlu olma, önemli ve güvende olma hissini (Özabacı, 2011) ifade etmektedir. Bu doğrultuda ilişki partnerlerinin birbirlerine karşı tamamen açık olması, ilişkide sınırların olmaması partnerlerin ilişkide algıladıkları sosyal destek düzeyini arttırmakta, partnerler yakın ilişkilerinde kendilerini daha güvende hissetmektedirler. Benzer şekilde aşk ilişkisinin kalıcı olduğu ve sonsuza dek sürdüğü, partnerlerin birbirleri için en doğru kişi oldukları ve başka kişilerle asla mutlu olamayacakları yönündeki “Romantik idealizm” inancı her ne kadar işlevsel olmayan inançlardan olsa da bireylerin romantik ilişkilerinde özel ve değerli hissetmelerini, birbirlerine daha yüksek düzeyde bağlılık hissetmelerini sağlamaktadır.

Araştırma bulguları genel olarak gözden geçirildiğinde “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” inançlarının ilişkiye yönelik olumlu algılar olan sosyal destek ve derinliği negatif yönde yordadığı dikkat çekmektedir. Epstein (1986) bilişsel süreçlerin evlilik ilişkisi üzerindeki etkilerini ortaya koymak üzere evlilik doyumunu azaltan ve ilişkide işlevsel olmayan etkileşimlere sebep olan üç bilişsel kategori tanımlamıştır. Bu kategoriler “otomatik düşünceler”, “beklentiler” ve “gerçekçi veya işlevsel olmayan inançlar”dır. Dolayısıyla partnerlerin her şeyi birlikte yapma, birbirilerini değiştirebilme ve birbirlerinin tüm ihtiyaçlarını karşılama yönündeki inançları gerçekçi olmayan ilişki inançlarını içerdiğinden bu durumun ilişkide fikir ayrılığı yaratabildiği ve ilişkide algılanan sosyal destek ve derinliği olumsuz etkilediği düşünülebilir. Bir diğer bulguda, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” inancı sosyal desteği negatif, çatışmayı pozitif yönde yordamıştır. Bu inanç partnerlerin, birbirlerini yaşamın her alanında mutlu etmesi gerektiğine dair gerçekçi ve işlevsel olmayan bir inançtır. İlişki partnerlerinin bu şekilde

gerçekçi olmayan beklentilere sahip olmalarının yetersizlik hissiyle birlikte ilişkide çatışmaya yol açması beklenebilir.

Üniversite öğrencilerinin ilişkilerindeki benlik değişiminin romantik ilişkilerinin niteliğini yordama durumuna ilişkin tartışma. Araştırmada üniversite öğrencilerinin ilişkilerindeki benlik değişimi süreçlerinin (benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması, benlik kirlenmesi) romantik ilişkilerinin niteliğinin alt boyutları olan sosyal destek, çatışma ve derinliği yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Sonuç olarak benlik genişlemesi ve benlik daralmasının sosyal destek alt boyutunu; benlik genişlemesi, benlik daralması ve benlik kirlenmesinin çatışma ve derinlik alt boyutlarını anlamlı olarak yordadığı tespit edilmiştir.

Değişkenler arası ilişkiler incelendiğinde benlik genişlemesinin sosyal desteği pozitif yönde, benlik daralmasının negatif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Çatışma boyutuyla ilgili olarak benlik genişlemesi çatışmayı negatif yönde, benlik daralması ve benlik kirlenmesi ise pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Son olarak benlik daralması derinlik boyutunu negatif yönde; benlik genişlemesi ve benlik kirlenmesi ise pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Benlik değişimi süreçlerinden yalnızca benlik budanmasının romantik ilişkilerin niteliğini kestirmediği görülmektedir.

Daha önce de sıklıkla vurgulandığı üzere benlik değişimi kavramına ilişkin Türkçe literatür oldukça sınırlıdır. Türkiye’de benlik değişimiyle ilgili ilk çalışmayı yapan Dinçer (2017) ilişki doyumu ve yaşam doyumunu yordayan etmenleri araştırdığı çalışmasında benlik genişlemesi ve benlik budanmasının ilişki doyumunu pozitif yönde, benlik daralması ve benlik kirlenmesinin ilişki doyumunu negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Görüldüğü üzere bireyin olumlu özelliklerinin artması (benlik genişlemesi) ve olumsuz özelliklerinin azalması (benlik budanması) gibi benliğin olumlu yönde değişimiyle ilgili süreçler ilişki doyumunu pozitif yönde etkilerken olumlu özelliklerin azalması (benlik daralması) ve olumsuz özelliklerin artması (benlik kirlenmesi) bir başka ifadeyle benliğin negatif yönde değişimiyle sonuçlanan süreçler ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu araştırmada da benliğin gelişimiyle ilgili bir süreç olan benlik genişlemesinin olumlu ilişki özellikleri olan sosyal destek ve derinliği pozitif olarak, ilişkide istenmeyen ve olumsuz olarak nitelendirilen çatışmayı negatif olarak

yordadığı görülmüştür. Benliğin olumsuz yönde değiştiği benlik daralması ve kirlenmesi ilişki niteliğinin boyutlarını tersi yönde yordamıştır. Romantik ilişkide benliğin olumlu yönlerinin arttığını, geliştiğini, olumlu alışkanlıklar ve hobiler edindiğini düşünen partnerlerin romantik ilişkilerinde algıladıkları sosyal destek ve derinlik düzeyleri daha yüksektir. Olumlu özelliklerinin azaldığını dahası olumsuz bazı nitelikler ve alışkanlıklar edindiğini hisseden partnerlerin, ilişkilerinde algıladıkları çatışma düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırma bulguları incelendiğinde, benlik kirlenmesi sürecinin derinliği pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Benlik kirlenmesi, bireylerin partnerleriyle birlikte olmaktan dolayı benliğin olumsuz özelliklerinde artış olmasını (Mattingly ve diğerleri, 2014) ifade ettiğinden ve bu durumun ilişkideki derinliği olumsuz etkilemesi beklendiğinden, bu sonucun tahmin edilmeyen bir sonuç olduğu söylenebilir. Benlik kirlenmesi sürecinde partnerler birbirlerinin hayatına girdikten sonra/birlikteyken, hoş olmayan bazı özellikleri olduğunu keşfedebilmekte, daha yoğun olarak kıskançlık hissetmeye başlayabilmekte ve daha bağımlı bireyler haline geldiklerini hissedebilmektedirler. Bu durumların partnerlerin, ilişkilerinin daha derin ve daha özel olduğunu, birbirlerine bağlılıklarının çok yüksek olduğunu hissetmelerine sebep olduğu düşünülmektedir. Bir başka ifadeyle günümüz romantik ilişkilerinde fazla kıskançlığın sevgi ve önemseme belirtisi olduğunun düşünülmesi, bağlılık-bağımlılık arasındaki ince çizginin anlaşılmasının ilişkide yanlış yorumlamalara sebep olabildiği ve ilgili araştırma bulgusunun bu şekilde açıklanabileceği düşünülmektedir.

Yurt dışı literatürde, benlik değişiminin ilişki doyumu ve farklı ilişki çıktılarıyla ilişkisinin incelendiği ve sonuçları bu araştırmayla paralellik gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Aron, Norman, McKenna ve Heyman, 2000; Mattingly ve diğerleri, 2014; McIntyre ve diğerleri, 2015; Overall, Fletcher ve Simpson, 2010). Bu araştırmadan farklı olarak Mattingly ve diğerlerinin (2014) çalışmasında benlik genişlemesiyle birlikte bir diğer olumlu benlik değişimi süreci olan benlik budanması (olumsuz özelliklerin azalması) da ilişki doyumunu pozitif olarak yordamıştır.

Romantik bir ilişki içinde olmanın tersine romantik bir birlikteliğin bitmesini konu alan çalışmalar ise sona eren romantik ilişkilerin kaliteleriyle paralel olarak ortaya çıkan benlik değişimi süreçlerini ele almışlardır. Bazı araştırmalar düşük

ilişki kalitesine sahip romantik ilişkiler sona erdiğinde ayrılık sonrası bireylerin daha az benlik daralması yaşadığını ortaya koymuştur (Lewandowski ve Bizzoco, 2007). Tersine ilişki kalitesi yüksek ve ilişki partnerlerinin benliklerini genişletme şansına sahip oldukları ilişkilerin sona ermesi bireylerin benlik kavramları üzerinde olumsuz etkilere (Lewandowski ve diğerleri, 2006), benlik kavramı içeriğinin ve netliğinin azalmasına (Slotter ve diğerleri, 2010) sebep olmuştur.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin romantik ilişki sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tartışma. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliği, devam eden romantik ilişkilerinin süresine göre incelenmiştir. Romantik ilişkinin süresine göre ilişki niteliğinin çatışma alt boyutu dışındaki boyutları (sosyal destek, derinlik) arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin sosyal destek alt boyutundan elde ettiği puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu fark ilişki süresi 1-6 ay olan grup ile ilişki süresi 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan grup arasındadır. Ayrıca ilişki süresi 6-12 ay olan grupla diğer tüm gruplar (12-18 ay, 18 ay-2 yıl, 2 yıl-5 yıl, 5 yıl ve üstü) arasında anlamlı fark bulunmuştur Gerçekleştirilen analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin ilişki süreleri arttıkça sosyal destek puanlarının -genel olarak- arttığı görülmüştür. Bu doğrultuda ilişki süresi daha uzun olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları sosyal desteğin daha yüksek düzeyde olduğu yorumu yapılabilir. Sonuç olarak romantik ilişki süresi 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları sosyal destek, ilişki süresi 1-6 ay olan öğrencilerin romantik ilişkilerinde algıladıkları sosyal destek düzeyinden anlamlı olarak daha yüksektir. Benzer şekilde romantik ilişki süresi 12 ay ve üstü olan üniversite öğrencileri, ilişki süresi 6-12 ay olan üniversite öğrencilerine göre romantik ilişkilerinde daha fazla sosyal destek algıladıklarını bildirmişlerdir.

Literatür incelendiğinde romantik ilişki süresine göre ilişki kalitesini ve niteliğini inceleyen araştırmaların bir noktada ayrıldığı görülmektedir. Kimi araştırmalar, ilişki niteliğinin farklı boyutlarını (sosyal destek, çatışma, derinlik) ayrı ayrı ele alırken (Connolly ve Johnson, 1997; Kelly, Huston ve Cate, 1985) bazı araştırmalar genel ilişki kalitesini (Doyle ve Molix, 2014; Whitton ve Kuryluk, 2014) incelemişlerdir. Bu araştırmalardan yalnızca Whitton ve Kuryluk (2014), ilişki

kalitesi ile depresif belirtiler arasındaki ilişkide romantik ilişki süresinin rolünü inceledikleri çalışmalarında ilişki süresinin belirleyici bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Collins'in (2003) yakın ilişkileri açıklamak üzere ortaya koyduğu çerçeveye göre yakın ilişki özelliklerinden birinin hatta ilkinin katılım (involvement) olduğu görülmektedir. Katılım, genellikle bireylerin flört ilişkisi olup olmadığını ve flört ilişkisinin başlama yaşını, flörtün sıklığı ve sürekliliği ile bir ilişkinin süresini ifade etmektedir. Araştırma bulguları, katılımın zamanlaması ve içeriğinin, ergenler için bireysel işlevselliğin ve diğer bireylerle ilişkilerinin belirleyicileri ile bağlantılı olduğunu göstermektedir (Collins, Hannighausen, Schmit ve Sroufe, 1997; Neeman, Hubbard ve Masten, 1995). "Birçok ergen erken dönemde ve sık sık flört edebilir; bu flört deneyimlerinin içeriği ve kalitesi geniş ölçüde değişebilir ve bu değişiklik, romantik ilişkilerin ergenlerin gelişimlerini nasıl ve neden etkilediğini belirlemek için potansiyel olarak önemli bir bilgidir" (Collins, 2003, s. 9).

Araştırma sonuçları doğrultusunda ilişki süresi uzadıkça romantik ilişkide algılanan sosyal desteğin arttığı ve aradaki anlamlı farkın özellikle ilişki süresi en kısa olan gruplar (1-6 ay, 6-12 ay) ile en uzun olan gruplar (2,5 yıl-5 yıl, 5 yıl ve üstü) arasında olduğu görülmektedir. Romantik ilişkinin ilk aylarının partnerlerin birbirlerini tanıma, kişilik özellikleri hakkında fikir edinme vb. süreçlerden oluştuğunu söylemek mümkündür. İlişki ilerledikçe partnerler birbirlerini daha iyi tanımakta, aralarındaki güven ilişkisi ve bağlar güçlenmektedir. Bu doğrultuda, ilişki süresi uzadıkça partnerlerin ihtiyaç duydukları anda birbirlerinin desteğini alabilecekleri yönündeki algı ve güvenlerinin arttığı yorumu yapılabilir.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin çatışma alt boyutundan elde ettiği puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durum, zaman ve süre farkı olmaksızın romantik ilişkinin her evresinde çatışma yaşanabildiği şeklinde yorumlanabilir. Romantik ilişki içindeki bireylerin ilişkilerindeki çatışmaların varlığı veya yokluğundan ziyade partnerlerin romantik ilişkilerinin süresine/evresine göre çatışma yaşadıkları konular ve durumların farklılaştığından söz edilebilir.

Son olarak üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin süresine göre ilişki niteliğinin derinlik alt boyutundan elde ettiği puanlar arasında istatistiksel olarak

anlamli fark elde edilmiştir. İlişki süresi 1-6 ay ve 6-12 ay olan gruplar ile ilişki süresi 2-5 yıl ve 5 yıl ve üstü olan gruplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu fark ilişki süresi daha uzun olan gruplar lehine olup romantik ilişki süresi uzadıkça ilişkideki derinlik artmaktadır. Bireyler romantik ilişkilerinde önemli ve güvende olmayı, olumlu hissetmeyi, birbirlerine bağlı olmayı isterler. Bu hislerin, ilişki süresiyle doğru orantılı olarak partnerler arasındaki paylaşım ve yaşantılar arttıkça arttığı söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tartışma. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliğinin cinsiyetlerine göre farklı olup olmadığı bağımsız gruplar için t-testi ile analiz edilmiştir. İlişki niteliğinin sosyal destek ve derinlik alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Kadınların sosyal destek ve derinlik düzeyleri erkeklerden anlamlı olarak daha yüksektir. Çatışma alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Erkeklerin çatışma puanları kadınlardan daha yüksek olmakla birlikte bu fark anlamlı değildir.

Literatür incelendiğinde araştırmada elde edilen bulguları destekleyen çalışmalar bulunmakla birlikte (Oktan, 2005) farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar olduğu da dikkat çekmektedir. Bu çalışmalarda ilişki niteliğinin farklı alt boyutlarıyla ilgili farklı cinsiyetler lehine anlamlı sonuçlara ulaşıldığı bazı alt boyutlarla ilgili anlamlı sonuçlara ulaşılmadığı görülmektedir (Cantürk, 2014; Tosun, 2015)

Cantürk (2014), üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmasında ilişki niteliğinin sosyal destek boyutunun cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığını bulmuştur. Bununla birlikte çatışma ve derinlik alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaştığı; kız öğrencilerin ilişkilerinde algıladıkları çatışma düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, derinlik boyutunda ise erkeklerin ilişkideki derinlik algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cantürk'ün (2014) araştırma sonuçlarının ilgili araştırma bulgularından oldukça farklı olduğu görülmektedir.

Evlilik öncesindeki ve evli bireylerin ilişki niteliğinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını inceleyen Tosun (2015) çalışmasında, yalnızca evlilik öncesi bireylerin derinlik puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. İlgili araştırmada ulaşılan sonuçtan farklı olarak bu araştırmada

erkeklerin derinlik puanları kadınlardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Tosun'un araştırmasında, evli bireylerin ilişki niteliğinin sosyal destek, çatışma ve derinlik algıları arasında cinsiyete göre farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Görüldüğü üzere, literatürde bu araştırmanın bulgularından farklı sonuçlara ulaşan araştırmalar bulunmaktadır. Bu durum ilgili araştırmaların çalışma gruplarının veya kültürel özelliklerin farklılığından kaynaklanmış olabilir. Örneğin erkeklerin ilişkideki derinlik algılarının kadınlara göre daha yüksek olması ilişkide daha çok sahiplenen ve korumacı taraf olmalarından kaynaklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları ve benlik değişimlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tartışma. Üniversite öğrencilerinin yakın ilişki inançları ve benlik değişimlerinin cinsiyetlerine göre farklı olup olmadığı bağımsız gruplar için t-testi ile analiz edilmiştir.

Yakın ilişki inançlarının alt boyutları olan "Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız", "Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz", "Her şeyi birlikte yapmalıyız", "Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız", "Birbirimizi değiştirebilmeliyiz" ve "Romantik idealizm" in cinsiyete göre anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Sonuç olarak "Her şeyi birlikte yapmalıyız", "Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız" ve "Birbirimizi değiştirebilmeliyiz" boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Erkeklerin her şeyi birlikte yapma, birbirinin ihtiyaçlarını karşılama ve birbirini değiştirme yönündeki inançları kadınlara göre daha yüksektir. Bu durumun, toplumsal cinsiyet rolleriyle açıklanabileceği düşünülmektedir. Genel olarak toplumun erkek bireylerden beklentileri; partnerlerine ve ilişkilerine sahip çıkmaları, sürekli partnerleriyle birlikte hareket etmeleri ve deyim yerindeyse ilişkilerinin kontrolünü kendi ellerinde tutmaları yönündedir. Bu doğrultuda erkekler, her şeyi partnerleriyle birlikte yapma ve ilişkide baskın taraf olarak partnerlerinin tüm ihtiyaçlarını karşılama eğiliminde olabilirler. Dahası kontrolcü tutumlarından dolayı partnerlerini değiştirme isteği ve çabası içinde olabilirler.

Literatür incelendiğinde yakın ilişki inançlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini inceleyen araştırmaların bulunduğu görülmektedir (Baltacıoğlu, 2016; Gizir, 2013; Hamamcı, 2005; Sprecher ve Metts, 1999; Stackert ve Bursik, 2003). Bu araştırmalardan bazıları yakın ilişki inançlarının

cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığını ortaya koyarken (Baltacıoğlu, 2016; Gizir, 2013; Stackert ve Bursik, 2003) bazı araştırmalar cinsiyetler arasında anlamlı fark bulamamıştır (Hamamcı, 2005; Sprecher ve Metts, 1999). Gizir'in (2013) araştırma sonucu, bu çalışmada elde edilen sonuçlarla bire bir aynı olması açısından önemlidir.

Farklı ilişki inançlarını inceleyerek yukarıda belirtilen araştırmalardan farklı sonuçlar ortaya koyan Stackert ve Bursik'e (2003) ait bir çalışmada ilişkiye özgü irrasyonel inançları değerlendirmek üzere Epstein ve Eidelson'un (1982) İlişki İnançları Envanteri kullanılmıştır. Bulgular; "Anlaşmazlık yıkıcıdır", "Partnerler değişemez" ve "Cinsel mükemmeliyetçilik" irrasyonel inançlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu inançlardan "Anlaşmazlık yıkıcıdır" ve "Partnerler değişemez" inançlarına kadınlar daha fazla sahipken "Cinsel mükemmeliyetçilik" irrasyonel ilişki inancına erkeklerin daha yüksek oranda sahip olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın bir diğer probleminde cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin benlik değişimleri alt boyutlarından benlik genişlemesi ve benlik daralması puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Benlik genişlemesi alt boyutunda kadınlar lehine, benlik daralmasında ise erkekler lehine fark vardır. Bir başka ifadeyle kadınlar romantik ilişkilerinde benlik genişlemesini daha fazla deneyimlerken erkekler daha çok benlik daralması sürecini deneyimlemektedirler. Bu durum kadınların ilişkide daha çok duyguları önemsemeleri erkeklerinse daha gerçekçi olmalarıyla açıklanabilir. Kadınlar ilişkide daha pozitif, mutlu olmak ve mutlu etmek için çabalayan taraf olma eğilimindedir. Bu yüzden ilişkinin kendilerine kattığı olumlu yönleri daha çok hissedebilirler. Erkeklerse ilişkide partnerlerinin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere çaba sarf ederken kendilerinden ve alışkanlıklarından ödün verebilir; bu durum sonucunda olumlu bazı özelliklerinin azaldığını hissedebilirler.

Literatür incelendiğinde daha önce de belirtildiği gibi genel anlamda benlik değişimiyle ilgili araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle benlik değişimi kavramıyla ilgili Türkiye'de yapılmış hemen hemen hiçbir araştırma bulunmamaktadır. Yabancı literatürde de benlik değişimi süreçlerinin cinsiyetle ilişkisini ortaya koyan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yalnızca McIntyre ve diğerlerinin (2015) çalışmasında cinsiyet ve romantik ilişki uzunluğunun moderatör

olarak ele alındığı ancak bu analizlerden tutarlı ya da yorumlanabilir hiçbir sonuç ortaya çıkmadığı belirtilmiştir. Bir başka ifadeyle bu durum cinsiyetin ya da ilişki uzunluğunun benlik değişimi süreçleri ile sonuç ölçümleri (ilişki doyumu, bağlılık, olumlu ve olumsuz ilişki çıktıları) arasındaki ilişkileri değiştiremediği şeklinde ifade edilebilir.

Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara (alan uzmanları) önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmacılara yönelik öneriler.

- Bu araştırma üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Literatür incelendiğinde ergen romantik ilişkileri konusundaki çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Sonraki süreçte, ergenlerin hayatında da önemli bir yere sahip olan romantik ilişkiler incelenebilir. Çalışmalar bu araştırmadaki değişkenlerle tekrarlanabilir veya farklı değişkenlerle yeni bir araştırma planlanabilir. Dahası ergen romantik ilişkileriyle genç yetişkinlerin romantik ilişkileri arasındaki ilişkiler, benzerlik ve farklılıklar araştırılabilir.
- Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin niteliği cinsiyet ve romantik ilişkinin süresine göre incelenmiştir. Anlamlı olacağı düşünülen farklı değişkenlere göre (devam eden romantik ilişkinin kaçınıcı ilişki olduğu gibi) ilişki niteliğinin farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılabilir.
- Bu araştırmaya 361 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veri toplama sürecinde romantik ilişkisi bulunan üniversite öğrencilerine ulaşmada güçlük çekilmiş ve veri toplama süreci uzun sürmüştür. Bu noktada, çalışma grubunun özelliğinden dolayı veri toplama sürecinin uzun sürmesinin göz önüne alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
- Araştırmanın veri toplama aşamasında ölçek uygulamaları sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bireyler devam eden bir romantik ilişkilerinin olduğunu sınıfta beyan etmek durumunda kalmışlardır. Arkadaşlarının bulunduğu bir sınıf ortamında ilişki durumunu paylaşmak istemeyen bireyler olduğu tahmin edilmiş, kimi zaman bu durum yaşanmıştır. Bu durum daha

sonraki araştırmalarda dikkate alınarak veri toplama yöntemiyle ilgili farklı alternatifler oluşturulabilir (Online form oluşturulması gibi)

- Araştırmada, daha önce evli bireyler üzerinde uyarlanan İlişki Niteliği Ölçeği'nin üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Sonuç olarak ölçeğin üniversite öğrencileriyle çalışırken kullanılmaya uygun, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucu elde edilmiştir. İlişki Niteliği Ölçeği, üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmalarda rahatlıkla kullanılabilir.
- Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden biri olan benlik değişimi kavramı daha önce belirtildiği gibi yeni bir kavram olup kavramla ilgili Türkçe literatür oldukça sınırlıdır. Bu kavramın, farklı yöntemler kullanılarak farklı değişkenlerle ilişkilerinin araştırılacağı yeni çalışmalarda kullanılması önerilmektedir. Örneğin bu araştırmada romantik ilişkisi olan bireylerin herhangi birinin uygulamaya katılması yeterli olmuştur. Daha sonraki süreçte planlanan araştırmalarda partnerlerin her ikisi araştırmaya dahil edilerek ölçek uygulamaları sonucunda partnerlerin ilişkilerindeki benlik değişimi algıları, bu algıların farklılıkları ve örtüşme derecesi incelenebilir.
- Bu araştırma, nicel bir araştırmadır. Benlik değişimi kavramı, karma ya da nitel araştırma desenleri kullanılarak araştırılabilir; benlik değişimi boyutlarının nelerden etkilendiği farklı araştırma desenleriyle daha ayrıntılı incelenebilir.

Psikolojik danışmanlara öneriler.

- Araştırma bulgularının, alan uzmanlarına ve özellikle üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde görev yapan psikolojik danışmanlara, romantik ilişkiler ve ilişki problemleriyle çalışırken ışık tutacağı düşünölmektedir. Bulgular, işlevsel olmayan ilişki inançlarının ve bireylerin partnerleriyle birlikte olmaktan dolayı ilişkilerinde deneyimledikleri benlik değişiminin romantik ilişkilerinin niteliğini anlamlı olarak yordadığını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda uygulayıcılar, ilişkilerinde problem yaşayan üniversite öğrencilerinin ilişkilerini, yaşadıkları benlik değişimi açısından değerlendirmelerine, ilişkilerindeki işlevsel olmayan inançlarını fark etmelerine ve bu durumların romantik ilişkilerinin niteliğini nasıl etkilediğini

anlamalarına yardımcı olabilirler. Bu sayede romantik ilişkisi olan bireylerin ilişkilerine yönelik farkındalıklarının artmasına destek olabilirler.

- Romantik ilişkisi olan bireylere yönelik geliştirilen “ilişki geliştirme, evliliğe hazırlık” vb. programlar düzenlenirken romantik ilişkilerdeki benlik değişimi ve yakın ilişki inançları bireylerin ilişki niteliklerini etkileyen değişkenler olarak dikkate alınabilir ve söz konusu programlara dahil edilebilir.
- Üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde çalışan psikolojik danışmanlar, ilişki problemlerini ele alırken bu problemlerin sebepleri olarak partnerlerin ilişkilerine yönelik işlevsel olmayan inançları, gerçekçi olmayan varsayımları ve ilişki beklentilerini irdeleyebilirler. Bununla birlikte ilişkilerinde hangi benlik değişimi sürecini (benlik genişlemesi, benlik daralması, benlik budanması ve benlik kirlenmesi) yaşadıklarını araştırabilir; yol haritalarını bu doğrultuda oluşturabilirler. Dahası psikolojik danışma sürecine diğer ilişki partnerini de dahil ederek partnerlerin karşılıklı algı ve beklentileri ile bu algı ve beklentilerin uyuma durumunu inceleyebilirler.

Akademisyenlere öneriler.

- Üniversitelerin Eğitim Bilimleri bölümlerinde görev yapan ve psikolojik danışman eğitimini gerçekleştiren akademisyenler, romantik ilişkiler, romantik ilişkilerde benlik değişimi, ilişkilerin kalitesi, doyumu ve güçlendirilmesi konularında seçmeli dersler açabilir; var olan seçmeli derslerin seçilmesi noktasında üniversite öğrencilerini teşvik edebilirler.
- Akademisyenler, ilişki problemi yaşayan öğrencilerin romantik ilişkilerindeki sorunlarla etkili bir şekilde baş etmeyi öğrenebilmeleri için üniversitenin psikolojik danışma merkezlerine/birimlerine yönlendirme yapabilirler.

Politika yapıcılara öneriler.

- Konuyla ilgili paydaşlar olan Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) ve Gençlik ve Spor Bakanlığı gençlik politikalarını gözden geçirebilirler. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişkilerinin niteliğini arttırmaya yönelik çalışmaları arttırabilir; var olan çalışmaları destekleyebilirler.

Kaynaklar

- Adler, A. (1982). The progress of mankind. *Individual Psychology: The Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 38(1), 13-17.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: The theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. Retrieved from http://jeffreymarrett.com/ARNETT_Emerging_Adulthood_theory.pdf
- Aron, A., Aron, E. N., & Norman, C. C. (2001). Self-expansion model of motivation and cognition in close relationships and beyond. In G. J. O. Fletcher & M. S. Clark (Eds.), *Blackwell's Handbook of Social Psychology, Vol. 2: Interpersonal Processes* (pp. 478-501). Oxford: Blackwell Publishers. <https://doi.org/10.1002/9780470998557.ch19>
- Aron, A., Aron, E. N., Norman, C. C., McKenna, C., & Heyman, R. E. (2000). Couples' shared participation in novel and arousing activities and experienced relationship quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 273-284. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.273>
- Aron, A., McLaughlin-Volpe, T., Mashek, D., Lewandowski, G., Wright, S. C., & Aron, E. N. (2004). Including others in the self. *European Review of Social Psychology*, 15(1), 101-132. doi: 10.1080/10463280440000008.
- Aron, A., Paris, M., & Aron, E. N. (1995). Falling in love: Prospective studies of self concept change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1102- 1112. doi: 10.1037/0022-3514.69.6.1102.
- Baltacıoğlu, S. (2016). *Genç yetişkinlerin bağlanma stillerinin, yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimlerinin ve ilişki inançlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S., & Sher, T. G. (1989). The role of cognitions in marital relationships: Definitional, methodological, and conceptual issues. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 31-38. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-006X.57.1.31>
- Bell, E. C., & Blakeney, R. N. (1977). Personality correlates of conflict resolution modes. *Human Relations*, 30(9), 849-857. <https://doi.org/10.1177/001872677703000907>

- Blazer, D. G. (1982). Social support and mortality in an elderly community population. *American Journal of Epidemiology*, 115(5), 684-694. doi: 10.1093/oxfordjournals.aje.a113351.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2011). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükşahin, A. (2001). Yakın ilişki kuran ve kurmayan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyal psikolojik etkenler yönünden karşılaştırılması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Campbell, J. D., Trapnell, P. D., Heine, S. J., Katz, I. M., Lavalley, L. F., & Lehman, D. R. (1996). Self-concept clarity: Measurement, personality correlates, and cultural boundaries. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(1), 141-156. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.70.1.141>
- Canary, D. J., Cupach, W. R., & Messman, S. J. (1995). Relationship Conflicts. [Adobe Digital Editions Sürümü]. Retrieved from <http://sk.sagepub.com/books/relationship-conflict>
- Cantürk, H. (2014). *Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin depresyon, stres ve anksiyeteye ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), 300-314. <http://dx.doi.org/10.1097/00006842-197609000-00003>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research method in education* (6th ed.). New York: Routledge. Retrieved from <http://dspace.utamu.ac.ug:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/182/Research-Methods-in-Education-sixth-edition.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cohen, S., Mermelstein, R., Kamarck, T., & Hoberman, H. M. (1985). Measuring the functioning components of social support. In I. G. Sarason & B. R. Sarason (Eds.), *Social support: Theory, research, and applications* (pp. 73-94). Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>

- Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 1-24. doi: 10.1111/1532-7795.1301001.
- Collins, W. A., Hennighausen, K. C., Schmit, D. T., & Sroufe, L. A. (1997). Developmental precursors of romantic relationships: A longitudinal analysis. *New Directions for Child and Adolescent Development*, (78), 69-84. <https://doi.org/10.1002/cd.23219977807>
- Connolly, J. A., & Johnson, A. M. (1996). Adolescents' romantic relationships and the structure and quality of their close interpersonal ties. *Personal Relationships*, 3(2), 185-195. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1996.tb00111.x>
- Connolly, J. A., & Konarski, R. (1994). Peer self-concept in adolescence: Analysis of factor structure and of associations with peer experience. *Journal of Research on Adolescence*, 4(3), 385-403. http://dx.doi.org/10.1207/s15327795jra0403_3
- Çokluk, Ö., Şekerci, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- DeBord, J., Romans, J. S. C., & Krieschok, T. (1996). Predicting dyadic adjustment from general and relationship-specific beliefs. *The Journal of Psychology*, 130(3), 263-280. <https://doi.org/10.1080/00223980.1996.9915008>
- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: Romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies*, 9(2), 257-277. doi: 10.1007/s10902-007-9051-8.
- Deutsch, M. (1969). Conflicts: Productive and destructive. *Journal of Social Issues*, 25(1), 7-42. doi: 10.1111/j.1540-4560.1969.tb02576.x.
- Didonato, T. E., & Krueger, J. I. (2010). Interpersonal affirmation and self authenticity: A test of Rogers's self-growth hypothesis. *Self and Identity*, 9(3), 322-336. <https://doi.org/10.1080/15298860903135008>
- Diñçer, D. (2017). *Romantik ilişkilerde ilişki doyumunu ve yaşam doyumunu yordayan etmenler: İki boyutlu ilişki benlik değişimi modeli* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Dinçer, D. (2019, Nisan). *Romantik ilişki içindeki kadınlarda uyma ve benlik budanması: Özgecil aşkın aracı rolü* [Öz]. 3. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/333161957_Bildiri_ozeti_Romantik_iliski_icindeki_kadinlarda_uyma_ve_benlik_budanmasi_Ozgecil_askin_araci_rolu
- Doyle, D. M., & Molix, L. (2014). Love on the margins: The effects of social stigma and relationship length on romantic relationship quality. *Social Psychological and Personality Science*, 5(1), 102-110. <https://doi.org/10.1177/1948550613486677>
- Drigotas, S. M. (2002). The Michelangelo phenomenon and personal well-being. *Journal of Personality*, 70(1), 59-77. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00178>
- Drigotas, S. M., Rusbult, C. E., Wieselquist, J., & Whitton, S. (1999). Close partner as sculptor of the ideal self: Behavioral affirmation and the Michelangelo phenomenon. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(2), 293-323. doi: 10.1037/0022-3514.77.2.293.
- Eidelson, R. J., & Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(5), 715-720. doi: 10.1037/0022-006X.50.5.715.
- Ellis, A. (1986). Rational-emotive therapy applied to relationship therapy. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 4(1), 4-21. doi: 10.1007/BF01073477.
- Ellis, A. (2003). Nature of disturbed marital interaction. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 21(3-4), 147-153. Retrieved from <https://link.springer.com/content/pdf/10.1023/A:1025825725522.pdf>
- Epstein, N. (1986). Cognitive marital therapy: Multi-level assessment and intervention. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 4(1), 68-81. Retrieved from <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF01073481.pdf>
- Epstein, N., Baucom, D. H., & Rankin, L. A. (1993). Treatment of marital conflict: A cognitive-behavioral approach. *Clinical Psychology Review*, 13(1), 45-57. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(93\)90007-9](https://doi.org/10.1016/0272-7358(93)90007-9)

- Epstein, N., & Eidelson R. J. (1981). Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals and satisfaction. *The American Journal of Family Therapy*, 9(4), 13-22. doi: 10.1080/01926188108250420.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York.: W. W. Norton & Company, Inc. Retrieved from https://www.academia.edu/37327712/Erik_H._Erikson-Identity_Youth_and_Crisis_1_1968_W._W._Norton_and_Company_1?auto=download
- Erikson, E. H. (1980). *Identity and the life cycles*. New York: W. W. Norton & Company, Inc. Retrieved from <https://ilk.media.mit.edu/courses/readings/Erikson-Identity-Ch2.pdf>
- Eryılmaz, A., & Doğan, T. (2013). The mediator role of need satisfaction between subjective well-being and romantic relationships quality. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 13(53), 79-96. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1060384.pdf>
- Feldman, S. S., & Gowen, L. K. (1998). Conflict negotiation tactics in romantic relationships in high school students. *Journal of Youth and Adolescence*, 27(6), 691-717. doi: 10.1023/A:1022857731497
- Fincham, F., & Bradbury, T. N. (1987). The impact of attributions in marriage: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(3), 510-517. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.53.3.510>
- Fitzpatrick, J., & Sollie, D. L. (1999). Unrealistic gendered and relationship-specific beliefs: Contributions to investments and commitment in dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16(6), 852-867. doi: 10.1177/0265407599166010.
- Fletcher, G. J. O., & Kininmonth, L. A. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual difference scale. *Journal of Research in Personality*, 26(4), 371-397. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(92\)90066-D](https://doi.org/10.1016/0092-6566(92)90066-D)
- Fletcher, G. J. O., Rosanowski, J., & Fitness, J. (1994). Automatic processing in intimate contexts: The role of close-relationship beliefs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(5), 888-897. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.67.5.888>
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill. Retrieved from

[https://www.academia.edu/3642866/How to Design and Evaluate Research in Education](https://www.academia.edu/3642866/How_to_Design_and_Evaluate_Research_in_Education)

- Furman, W., & Shaffer, L. (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications* (pp. 3-22). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/259258543> *The role of romantic relationships in adolescent development*
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10a ed.). Boston: Pearson.
- Gere, J., & Schimmack, U. (2011). When romantic partners' goals conflict: Effects on romantic relationships and subjective well-being. *Journal of Happiness Studies*, 14(1), 37-49. doi: 10.1007/s10902-011-9314-2.
- Gizir, C. A. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 372-383. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/2334> adresinden erişilmiştir.
- Goodwin, R., & Gaines Jr., S. O. (2004). Relationships beliefs and relationship quality across cultures: Country as a moderator of dysfunctional beliefs and relationship quality in three former communist societies. *Personal Relationships*, 11(3), 267-279. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00082.x>
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital conflict. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 23(3), 245-261. doi: 10.1007/s10942-005-0013-y.
- Hamamcı, Z. ve Esen Çoban, A. (2010). Dysfunctional relationship beliefs of late adolescence in adjustment to university. *Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 300-304. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.014>
- Hamamcı, Z., Kapçı, E. G. ve Türkçapar, H. (2010). İlişki İnançları Ölçeğinin psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(2), 127-132. <https://search.proquest.com/?accountid=11248> adresinden erişilmiştir.

- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524. doi: 10.1037//0022-3514.52.3.511
- House, J. S., & Kahn, R. L. (1985). Measures and concept of social support. In S. Cohen & S. L. Syme (Eds.), *Social support and health*, (pp. 83-108). San Diego, CA, US: Academic Press.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kelly, C., Huston, T. L., & Cate, R. M. (1985). Premarital relationship correlates of the erosion of satisfaction in marriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, 2(2), 167-178. <https://doi.org/10.1177/0265407585022004>
- Kılıççı, Y. (2006). *Okulda ruh sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kline, R. B. (2005). *Principle and practice of structural equation modelling* (Second Edition). New York: The Guilford Press.
- Kurdek, L. A. (1992). Assumptions versus standards: The validity of two relationship cognitions in heterosexual and homosexual couples. *Journal of Family Psychology*, 6(2), 164-170. <http://dx.doi.org/10.1037/0893-3200.6.2.164>
- Le, B., & Agnew, C. R. (2003). Commitment and its theorized determinants: A meta-analysis of the investment model. *Personal Relationships*, 10(1), 37-57. <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00035>
- Lewandowski Jr., G. W., Aron, A., Bassis, S., & Kunak, J. (2006). Losing a self expanding relationship: Implications for the self-concept. *Personal Relationships*, 13(3), 317-331. doi: 10.1111/j.1475-6811.2006.00120.x.
- Lewandowski Jr., G. W., & Bizzoco, N. M. (2007). Addition through subtraction: Growth following the dissolution of a low quality relationship. *The Journal of Positive Psychology*, 2(1), 40-54. doi: 10.1080/17439760601069234.
- Lewandowski Jr., G. W., & Mattingly, B. A. (2013b). An expanded self is a more capable self: The association between self-concept size and self-efficacy. *Self and Identity*, 12(6), 621-634. <https://doi.org/10.1080/15298868.2012.718863>

- Li, T., & Chan, D. K. S. (2012). How anxious and avoidant attachment affect romantic relationship quality differently: A meta-analytic review. *European Journal of Social Psychology, 42*(4), 406-419. doi: 10.1002/ejsp.1842.
- Madsen, S. D., & Collins, W. A. (2011). The salience of adolescent romantic experiences for romantic relationship qualities in young adulthood. *Journal of Research on Adolescence, 21*(4), 789-801. doi: 10.1111/j.1532-7795.2011.00737.x
- Markus, H., & Wurf., E. (1987). The dynamic self-concept: A social psychological perspective. *Annual Review of Psychology, 38*(1), 299-337. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.ps.38.020187.001503>
- Mattingly, B. A., & Lewandowski Jr., G. W. (2013a). The power of one: Benefits of individual self-expansion. *The Journal of Positive Psychology, 8*(1), 12-22. <https://doi.org/10.1080/17439760.2012.746999>
- Mattingly, B. A., Lewandowski Jr., G. W., & McIntyre, K. P. (2014). "You make me a better/worse person": A two-dimensional model of relationship self change. *Personal Relationships, 21*(1), 176-190. doi: 10.1111/pere.12025
- McIntyre, K. P., Mattingly, B. A., & Lewandowski Jr., G. W. (2015). When "we" changes "me": The two dimensional model of relational self-change and relationships outcomes. *Journal of Social and Personal Relationships, 32*(7), 857-878. doi: 10.1177/0265407514553334.
- Mead, D. E., Vatcher, G. M., Wyne, B. A., & Roberts, S. L. (1990). The comprehensive areas of change questionnaire: Assessing marital couples' presenting complaints. *The American Journal of Family Therapy, 18*(1), 65-79. <http://dx.doi.org/10.1080/01926189008250792>.
- Metts, S., & Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem-solving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research, 17*(1), 170-185. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1990.tb00230.x>
- Möller, A. T., & van Zyl, P. D. (1991). Relationship beliefs, interpersonal perception, and marital adjustment. *Journal of Clinical Psychology, 47*(1), 28-33. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199101\)47:1<28::AID-JCLP2270470105>3.0.CO;2-K](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199101)47:1<28::AID-JCLP2270470105>3.0.CO;2-K)

- Neeman, J. D., Hubbard, J., & Masten, A. S. (1995). The changing importance of romantic relationship involvement to competence from late childhood to late adolescence. *Development and Psychopathology*, 7(4), 727-750. doi: 10.1017/S0954579400006817.
- Overall, N. C., Fletcher, G. J. O., & Simpson, J. A. (2010). Helping each other grow: Romantic partner support, self-improvement and relationship quality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(11), 1496-1513. <https://doi.org/10.1177/0146167210383045>
- Özabacı, N. (2011). İlişki Niteliği Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 159-167. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/774> adresinden erişilmiştir.
- Öztekin, C. (2016). *Attachment styles and close relationship beliefs as predictors of commitment in romantic relationships* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Pallant, J. (2007). *Spss Survival Manual*. Sydney: Allen & Unwin.
- Pierce, G. R., Sarason, I. G., & Sarason, B. R. (1991). General and relationship based perceptions of social support: Are two constructs better than one? *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(6), 1028-1039. doi: 10.1037/0022-3514.61.6.1028.
- Pierce, G. R., Sarason, I. G., Sarason, B. R., Solky-Butzel, J. A., & Nagle, L. C. (1997). Assessing the quality of personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14(3), 339-356. doi: 10.1177/0265407597143004.
- Reis, H. T., Collins, W. A., & Berscheid, E. (2000). The relationship context of human behavior and development. *Psychological Bulletin*, 126(6), 844-872. doi: 10.1037//0033-2909.126.6.844
- Romans, J. S. C., & DeBord, J. (1995). Development of the relationship beliefs questionnaire. *Psychological Reports*, 76(3), 1248-1250. doi: 10.2466/pr0.1995.76.3c.1248.
- Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Scumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Serpin Eşiyok, V. (2016). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine ve bilişsel esneklik düzeylerine göre romantik ilişki inançlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Slotter, E. B., & Gardner, W. L. (2012). The dangers of dating the “bad boy” (or girl): When does romantic desire encourage us to take on the negative qualities of potential partners?. *Journal of Experimental Social Psychology*, 48(5), 1173-1178. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2012.05.007>
- Slotter, E. B., Gardner, W. L., & Finkel, E. J. (2010). Who am i without you? The influence of romantic breakup on the self-concept. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(2), 147-160. <https://doi.org/10.1177/0146167209352250>
- Solmuş, T. (2014). *Kadınlar/erkekler farklılıklar/ilişkiler*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Sprecher, S., & Metts, S. (1999). Romantic beliefs: Their influence on relationships and patterns of change over time. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16(6), 834-851. doi: 10.1177/0265407599166009.
- Stackert, R. A., & Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34(8), 1419-1429. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00124-1](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00124-1)
- Stanley, S. M., Markman, H. J., & Whitton, S. W. (2002). Communication, conflict, and commitment: Insights on the foundations of relationship success from a national survey. *Family Process*, 41(4), 659-675. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.00659.x>
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135. doi: 10.1037/0033-295X.93.2.119.
- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. The William Alanson White Psychiatric Foundation. Retrieved from <https://libgen.is/>
- Sullivan, B. F., & Schwebel, A. I. (1995). Relationship beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 3(4), 298-305. doi: 10.1177/1066480795034003.

- Tabachnick, B. G., & Fidel, L. S. (2014). *Using multivariate statistics* (6th Edition). USA: Pearson Education Limited.
- Taluy, N. ve Büyükşahin Sunal, A. (2012). Yakın ilişkilerde Michelangelo olgusu: İdeal benliğin heykeltıraşı olarak partner onaylaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(29), 57-65. https://www.researchgate.net/publication/325619858_Yakin_Iliskilerde_Michelangelo_Olgusu_Ideal_Benligin_Heykeltirasi_Olarak_Partner_Onaylamasi adresinden erişilmiştir.
- Thoits, P. A. (1995). Stress, coping, and social support processes: Where are we? What next?. *Journal of Health and Social Behavior*, 35(Extra issue), 53-79. doi: 10.2307/2626957.
- Tosun, C. (2015). *Evlilik öncesindeki ve evli bireylerin ilişki nitelikleri, benlik kurgular ve özgeci davranış düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Türküm, A. S., Kızıldaş, A., ve Sarıyer, A. (2004). Anadolu Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi'nin hedef kitlesinin psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(21), 15-27. <http://pdrdergisi.org/index.php/pdr/article/view/399> adresinden erişilmiştir.
- Wethington, E., & Kessler, R. C. (1986). Perceived support, received support, and adjustment to stressful life events. *Journal of Health and Social Behavior*, 27(1), 78-89. doi: 10.2307/2136504.
- Whitton, S. W., & Kuryluk, A. D. (2014). Associations between relationship quality and depressive symptoms in same-sex couples. *Journal of Family Psychology*, 28(4), 571-576. <http://dx.doi.org/10.1037/fam0000011>
- Yalçın, İ. (2010). *İlişki geliştirme programının üniversite öğrencilerinin ilişki doyumu düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 81-87.

EK-A: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Uygulama İzinleri

EK A1-İlişki İnançları Ölçeği (İİÖ) Uygulama İzni

Fwd: İlişki İnançları Ölçeği Hk. Gelen Kutusu x

Meliha TUZGÖL DOST <mtuzgoldost@gmail.com> 8 Oca ☆

Alıcı: bana ▾

----- Yönlendirilen ileti -----
Gönderen: "Meliha TUZGÖL DOST" <mtuzgoldost@gmail.com>
Tarih: 6 Oca 2018 12:01
Konu: İlişki İnançları Ölçeği Hk.
Alıcı: <cağız@mersin.edu.tr>
Cc:

Cem Ali Hocam merhaba nasılsınız?

Umarım hayatınızda her şey yolunda gidiyordur. Doçentlik sınavından sonra bir daha görüşmedik sanırım değil mi?

Hocam yüksek lisans tez öğrencim Serpil Tuncer romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki nitelikleri üzerine yapacağı tez çalışmasında uyarladığımız İlişki İnançları Ölçeği'ni kullanmak istiyor. İlişki inançlarının ilişki niteliğine etkisine bakmayı planlıyor. Uygun görür ve izin verirsiniz uyarladığımız bu ölçeğin maddelerini bizimle paylaşır mısınız?

Sevgi ve saygılar.

MTD

--
Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik A.D.
06800 Beytepe / ANKARA
Tel: (312) 297 85 51 / 111
Faks: (312) 299 20 27

Windows'u Etkinleştir

Meliha TUZGÖL DOST <mtuzgoldost@gmail.com> 8 Oca ☆

Alıcı: bana ▾

----- Yönlendirilen ileti -----
Gönderen: "Cem Ali Gizir cagizir" <cağız@mersin.edu.tr>
Tarih: 8 Oca 2018 10:46
Konu: Re: İlişki İnançları Ölçeği Hk.
Alıcı: "Meliha TUZGÖL DOST" <mtuzgoldost@gmail.com>
Cc:

Meliha Hocam Merhaba,

İstediginiz ölçek ile ilgili bilgiler ilişikte. Tüm Arkadaşlara selam ve sevgilerimi yolluyorum.

Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Cem.

6 Ocak 2018 12:01 tarihinde Meliha TUZGÖL DOST <mtuzgoldost@gmail.com> yazdı:
Cem Ali Hocam merhaba nasılsınız?

Umarım hayatınızda her şey yolunda gidiyordur. Doçentlik sınavından sonra bir daha görüşmedik sanırım değil mi?

Hocam yüksek lisans tez öğrencim Serpil Tuncer romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki nitelikleri üzerine yapacağı tez çalışmasında uyarladığımız İlişki İnançları Ölçeği'ni kullanmak istiyor. İlişki inançlarının ilişki niteliğine etkisine bakmayı planlıyor. Uygun görür ve izin verirsiniz uyarladığımız bu ölçeğin maddelerini bizimle paylaşır mısınız?

Sevgi ve saygılar.

MTD

--
Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik A.D.
06800 Beytepe / ANKARA

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

EK A2-Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği (TRİBDÖ) Uygulama İzni

Fwd: İlişkisel Benlik Değişimi Ölçeği hk. Gelen Kutusu x

Meliha TUZGÖL DOST <mtuzgoldost@gmail.com>

Alıcı: bana

29.12.2017

----- Yönlendirilen ileti -----

Gönderen: "Duygu Dincer" <duygu.dincer@ihu.edu.tr>

Tarih: 28 Ara 2017, 21:47

Konu: İlişkisel Benlik Değişimi Ölçeği hk.

Alıcı: <mtuzgoldost@gmail.com>

Cc:

Çok Değerli Meliha Hocam,

Halil Hocam, göndermiş olduğunuz e-mail bana iletti. Öncelikle sizinle internet üzerinden bile olsa tanıştığıma çok memnun olduğumu belirtmek isterim. Cevaplarınızı kırmızı renkle aralara yerleştiriyorum.

Hocam, yüksek lisans tez öğrencim Serpil Tuncer ile öğrenciniz Duygu Dincer'in "Romantik İlişkilerde İlişki Doymunu ve Yaşam Doymunu Yordayan Etmenler: İki Boyutlu İlişkisel Benlik Değişimi Modeli" adlı tez çalışmasına rastladık. Özeten anlaşıldığı kadariyle çok güzel ve anlamlı bir çalışma olmuş hocam. Tebrik ederim sizi ve öğrencinizi.

Zarif sözleriniz için çok teşekkür ederiz. Hem Halil Hocamla hem de uyarladığım ölçeklerin teorisyenleri ile uzun süre çalışarak, yüreğimi ve emeğimi birlikte verdiğimiz bir çalışma olduğu için sizin gibi değerli bir hocamızdan bu sözleri duymak ve yüksek lisans öğrencinizin ilgisine nail olmak çok anlamlı bir gen bildirim oldu. Kişisel olarak da ayrıca teşekkür ederim.

Hocam öğrencim Serpil de romantik ilişki üzerine çalışmak istiyor. Kendisi tez önerisi sunma aşamasında. Yönettiğiniz ilgili tez YÖK'te yayınlanmadığı için tüm çalışmayı göremedik.

Değerli Hocam, tezim kitaplaştırılma aşamasında olduğu için bir süre daha erişime kapalı olmasının daha uygun olacağını düşünüyoruz. O zamana kadar bu konuda müsadelenizi isteyeceğiz.

Bu çalışmada uyarlanan ve geliştirilen benlik değişimine ilişkin ölçekler hakkında bilgi almamız mümkün olabilir mi hocam? Benlik değişimi konusuna öğrencim Serpil de ilgileniyor ve uygun olursa, izin verirsiniz geliştirmiş olduğunuz ölçeği de kullanmak isteniz.

Tabii ki kullanabilirsiniz Hocam. Ölçekler hakkında gereken bilgileri ve formları tarafınıza ulaştırabilirim. Yalnız bu konuda size ancak haftasonu tam olarak geri dönüş yapabilirim. Bir bilgisayar krizi yaşadığım için haftasonunda önce dokümanlarımı ulaşmam mümkün görünmüyor. Geliştirdiğimiz ölçeği PDR kongresinde de sunup meslektaşlarımızla paylaşalım istedik ama ne yazık ki kongre ileri bir tarihe ertelendiği için biraz beklemesi gerekecek.

Özetteki ifadeden anladığım kadariyle benlik değişimiyle ilgili bir ölçek uyarlandı (Mattingly, 2014) ve bir de sizler tarafından Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği geliştirildi. Doğru mudur hocam?

Tam olarak böyle Hocam. Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği, Mattingly ve arkadaşlarının geliştirdiği ölçeğin paralel testi olarak geliştirildi. Tezim kapsamında modelin Türk kültüründe işleyişini işlemeyi görmek için bir odak grup çalışması yürütmüştüm. Orada ilişkisel benlik değişimine ilişkin başka bazı hususlar üzerinde durma gereği olduğunu da gözlemledik. Bu nedenle Aron, Slotter ve Mattingly'nin uzman görüşleri, gen bildirimleri doğrultusunda diğerleriyle paralel formda olan ve aynı zamanda tamamlayıcı olan bir Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği şekillendirildi. Özellikle sahada çalışan çift ve aile danışmanları/terapistleri için iki ölçeğin birbirini tamamlayacak şekilde kullanılması, ilişkisel benlik değişimi dinamiğinin anlaşılması açısından daha faydalı olacaktır.

Zahmet olmazsa bilgi verebilir ve ölçekleri inceleme konusunda yardımcı olabilirsiniz öğrencim ve ben çok mutlu oluruz.

Haftasonu yeniden görüşmek dileğiyle esenlikler diliyorum.

Hürmetlerimle,

--

Duygu Dincer, PhD.

Assistant Professor

Ibn Haldun University

Faculty of Educational Sciences

Department of Psychological Counseling and Guidance

Windows'u Etkinleştir

Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Fwd: Benlik Değişimi Ölçekleri Gelen Kutusu x

Meliha TUZGÖL DOST <mtuzgoldost@gmail.com>

Alıcı: bana

1 Oca

----- Yönlendirilen ileti -----

Gönderen: "Duygu Dincer" <duygu.dincer@ihu.edu.tr>

Tarih: 1 Oca 2018 06:45

Konu: Benlik Değişimi Ölçekleri

Alıcı: "Meliha TUZGÖL DOST" <mtuzgoldost@gmail.com>

Cc:

Değerli Meliha Hocam,

Ekte ilişkisel Benlik Değişimi ve Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği'nin maddelerini gönderiyorum.

Boyutlar anlaşılın diye üstlerine isimlerini yazdım.

Hürmetlerimle,

P.S. Yeni yılınızı kutlar, sevdiğinizlerle geçireceğiniz sağlıklı, mutlu, huzurlu bir yıl dilerim.

--

Duygu Dincer, PhD.

Assistant Professor

Ibn Haldun University

Faculty of Educational Sciences

Department of Psychological Counseling and Guidance

Address: Ulubatlı Hasan Cad. No:2

PK 34494 Basaksehir / Istanbul / TURKEY

Website: <http://pcg.ibnhaldun.edu.tr/duygu-dincer/>

<http://duygudincer.academia.edu>

E-mail: duygu.dincer@ihu.edu.tr

Phone: [+90 212 692 02 12](tel:+902126920212) (2005)

Windows'u Etkinleştir

Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

EK A3- İlişki Niteliği Ölçeği (İNÖ) Uygulama İzni

Gönderen: Meliha TUZGÖL DOST <mtuzgoldost@gmail.com>

Gönderildi: 3 Ocak 2018 Çarşamba 18:51

Kime: niluferozabaci@hotmail.com

Konu: Ölçeğiniz Hk.

Nilüfer Hocam merhaba nasılsınız?

Yani yılınız kutlu olsun. 2018'in sizin ve sevdikleriniz için güzel bir yıl olmasını dilerim.

Hocam yüksek lisans tez öğrencim Serpil Tuncer ve ben romantik ilişkisi olan üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma tasarlamaya çalışıyoruz. Serpil'in yakında tez önerisini vermesi gerekiyor. Yaptığımız taramalarda sizin İlişki Niteliği Ölçeği'nize rastladık. Bu ölçeğin makalesini Ulakbim'den indirdim. Emeğinizin sağlık hocam, güzel bir uyarlama çalışması olmuş.

Hocam eğer sakıncası yoksa, ölçeği incelememiz için göndermeniz mümkün müdür? Kullanmak istersek, izninizle de ayrıca baş vuracağız.

Hocam ölçek evli bireyler üzerinde uygulanarak uyarlama çalışması yapılmış. Makalenin sonunda farklı gruplar için de geçerlik-güvenirlilik çalışması yapılabileceğini önermişsiniz. Acaba, romantik ilişkisi olan üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik-güvenirlilik çalışması yapan oldu mu? Bilginiz var mıdır? Ben şimdi yük tez merkezinden de bu konuda bir tarama yapacağım. Eğer yapılmadı ise, biz ölçeğin romantik ilişkisi olan üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik-güvenirliliğini sınamak isteriz.

İkinci sorum da hocam: Ölçek 3 faktörlü bir yapıya sahip. Bu faktörler alt ölçek gibi kullanılabilir mi? Ölçek tek puan mı veriyor, 3 puan mı?

Değerli zamanınızı ayırıp, bu konularda da bilgi verebilerseniz çok sevinirim.

İçten sevgi ve saygılarımla.

MTD

Windows'u Etkinleştir

Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Fwd: Ynt: Ölçeğiniz Hk.

Gelen Kutusu x

Meliha TUZGÖL DOST <mtuzgoldost@gmail.com>

5 Oca ☆

Alıcı: bana ▾

----- Yönlendirilen ileti -----

Gönderen: "nilufer ozabaci" <niluferozabaci@hotmail.com>

Tarih: 5 Oca 2018 13:48

Konu: Ynt: Ölçeğiniz Hk.

Alıcı: "Meliha TUZGÖL DOST" <mtuzgoldost@gmail.com>

Cc:

Merhaba Meliha Hocam,

ölçeğin özelliklerini göndermekte geciktim. Özür dilerim. Ekte ilgili belgeler yer almakta... Kolay gelsin.Sevgiler..

EK-B: Örnek Ölçek Maddeleri

EK-B1: İlişki İnançları Ölçeği Örnek Maddeleri

Aşağıda romantik ilişkinize dair birtakım inançlar sıralanmıştır. Devam eden romantik ilişkinizi değerlendirerek her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne derece yansıttığını karşılardaki 5'li ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı işareti (X) koyarak gösteriniz.

İFADELER	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Partnerim, tüm duygu ve düşüncelerini benimle paylaşmalı.	1	2	3	4	5
5. Partnerimin hoşlanmadığım özelliklerinin olmasını sorun etmem, çünkü zamanla onları değiştirebilirim.	1	2	3	4	5
9. Eğer partnerim beni seviyorsa, bensiz çok fazla zaman geçirmemeli.	1	2	3	4	5
12. Şu anki partnerimden başkasıyla asla mutlu olamam.	1	2	3	4	5
14. Bana söylemese bile partnerimin istek/ihtiyaçlarının ne olduğunu anlayabilmeliyim.	1	2	3	4	5
36. Partnerimi yaşamın her alanında mutlu edebilmeliyim.	1	2	3	4	5

EK-B2: Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği Örnek Maddeleri

Açıklama: Partnerinizin sözü geçen deneyime ne derece katkıda bulunduğunu belirtmek üzere her bir madde için lütfen aşağıdaki ölçeği kullanınız.

1 2 3 4 5 6 7

Hemen hemen hiç

Çok fazla

<u>SEVDİĞİM KİŞİ HAYATIMA GİRDİKTEN SONRA / ONUNLA BİRLİKTEYKEN...</u>								
2	... daha önce yapmayı arzulayıp da yapamadığım şeyleri yapmaya başladım.	1	2	3	4	5	6	7
3	... başkalarıyla daha etkili iletişim kurmaya başladım.	1	2	3	4	5	6	7
9	... hobilerimden bazılarını bıraktım.	1	2	3	4	5	6	7
13	... hoş olmayan yeme, içme, eğlenme vb. alışkanlıklarım azaldı.	1	2	3	4	5	6	7
14	... daha bağımlı bir insan haline geldiğimi hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7
15	... daha yoğun bir şekilde kıskançlık hissetmeye başladım.	1	2	3	4	5	6	7

EK-B3: İlişki Niteliği Ölçeği Örnek Maddeleri

Aşağıda karşı cinsten duygusal yakınlık hissettiğiniz kız/erkek arkadaşınızla yaşadığınız özel durumlar karşısında vermiş olduğunuz tepkilere ilişkin bazı ifadelere yer verilmiştir. Sizden istenen ifadeleri okuyup, size bu ifadelerin uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

Seçtiğiniz Kişinin Cinsiyeti:

- A) Kadın B) Erkek

Seçtiğiniz Kişinin Eğitim Durumu:

- A) Okur Yazar- İlkokul B) Lise
C) Üniversite mezunu-Üniversite öğrencisi D)Yüksek Lisans

Seçtiğiniz Kişinin Yaşı:

- A)18 yaş ve daha küçük B)19-22 yaş arası C)23-25 yaş arası
D)26-28 yaş arası E) 28 yaş üzeri

İFADELER	Hiç	Biraz	Orta	Çok
1.Bu kişi ile sorun yaşamamak için ne kadar çaba harcarsınız?				
2.Bir problemle ilgili yardıma ihtiyaç duyduğunuz zaman bu kişiye ne kadar güvenirsiniz?				
7.Bu ilişki hayatınızda ne kadar önemlidir?				
10.Bu kişinin iyi olması konusunda kendinizi ne kadar sorumlu hissedersiniz?				
14.Bu kişi sizi hangi sıklıkta kızdırır?				
15.Bu kişi yaşamınızı hangi sıklıkta kontrol etmeye ya da etkilemeye çalışır?				

EK-B4: Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Değerli Katılımcılar,

Bu çalışmanın amacı romantik ilişkilerin niteliğini incelemektir. Lütfen ölçme araçlarında yer alan her soruyu dikkatle okuyarak size en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz. Soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu nedenle lütfen içten cevaplar veriniz. Araştırma sonuçları grup olarak değerlendirileceğinden kimliğinizle ilgili bilgileri yazmanıza gerek yoktur. Cevaplarınız gizli tutulacak ve yalnızca bu araştırma için, bilimsel amaçla kullanılacaktır. **Lütfen hiçbir soruyu bos bırakmayınız.**

Desteğiniz ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Psi. Dan. Serpil TUNCER

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyet

Kadın Erkek Diğer

Yaş:

Sınıf düzeyi

Hazırlık 1. Sınıf 2. Sınıf 3. Sınıf 4. Sınıf 4 +

Üniversite:

Bölüm:

Devam eden romantik ilişkinizin süresi

- 1-6 ay
 6-12 ay
 12-18 ay
 18 ay-2 yıl
 2 yıl-5 yıl
 5 yıl ve üstü

EK-C: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/

433-1712

16 Nisan 2018

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 30.03.2018 tarih ve 847 sayılı yazınız.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden Serpil TUNCER'in Doc. Dr. Meliha TUZGÖL DOST danışmanlığında yürüttüğü "Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişki İnançları ve Benlik Değişimlerinin Romantik İlişkilerinin Niteliğini Yordama Gücü" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 03 Nisan 2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon: 0 (312) 305 3001 - 3002 • Faks: 0 (312) 311 9992
E-posta: yazim@hacettepe.edu.tr • www.hacettepe.edu.tr

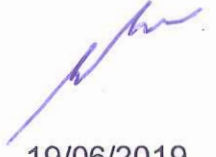
Ayrıntılı Bilgi için:
Yazı İşleri Müdürlüğü
0 (312) 305 1008

EK-Ç : Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

19/06/2019

(İmza)
Serpil TUNCER

EK-D: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

28/05/2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı: Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişki İnançları ve Benlik Değişimlerinin Romantik İlişkilerinin Niteliğini Yordama Gücü

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
28/05/2019	84	153.374	19/06/2019	%10	1136846297

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Serpil TUNCER
Öğrenci No.: N14329164
Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Programı: Psikolojik Danışma ve Rehberlik
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST

EK-E: Thesis/Dissertation Originality Report

28/05/2019

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Psychological Counseling and Guidance

Thesis Title: The Predictive Power of Close Relationship Beliefs and Self-Changes On Romantic Relationship Quality of University Students

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using Turnitin plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
28/05/2019	84	153374	19/06/2019	%10	1136846297

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Serpil TUNCER
Student No.: N14329164
Department: Department of Educational Sciences
Program: Psychological Counseling and Guidance
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED

Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST

EK-F : Yayınlama ve Fikri Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezimin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimin ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

19/06/2019

(imza)

Serpil TUNCER

"*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

